

Anul XXXVI
Serie nouă
FEBRUARIE 2025

2

(CCLXXXIII)

48 pagini

ISSN 1220-742X

ACTUALITATEA

MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

D i n s u m a r :

- ✓ Adio, Alexandru Leahu!
- ✓ Turneul „West Meets East”
- ✓ Convorbirile „A.M.”: Marin Cazacu, Jolt Kerestely, Daria Lupu
- ✓ Festivalul de la Zlatna, ediția a XX-a
- ✓ Concertele lui Andrei Tudor
- ✓ Mamaia, ultimul bal

În imagine:
Jolt Kerestely

Festivalul Internațional „George Enescu” 2025

În cadrul primei conferințe de presă pentru cea de a XXVII-a ediție a Festivalului Internațional George Enescu, directorul artistic, Cristian Măcelaru, a prezentat noutățile cele mai relevante.

Peste 4000 de artiști vor cânta la București, între 24 august și 21 septembrie.

Anul acesta se împlinesc 70 de ani de la moartea lui George Enescu, prilej de a aduce în prim-plan atât moștenirea artistică a marelui compozitor, cât și impactul său profund asupra muzicii universale. Va fi cea mai „bogată” ediție a festivalului de până acum: pe parcursul a 29 de zile, vor avea loc peste 95 de concerte și spectacole, grupate în șapte mari serii, pentru toate categoriile de iubitori ai muzicii clasice.

În concertele din București, Festivalul „George Enescu” va include peste 45 de interpretări din creația compozitorului aniversat, printre care opera *Oedipe* în regia lui Stefano Poda (producție ONB), cu Ionuț Pascu în rolul lui Oedip, Ruxandra Donose în rolul Iocastei, Ramona Zaharia în rolul Sfinxului, Bogdan Baciuc în rolul lui Creon, și Paul Curievici respectiv Vazgen Gazarian în rolurile lui Laios și al Marelui Preot. Simfoniile, Rapsodiile Române, Suitele pentru orchestră, Simfonia concertantă pentru violoncel și orchestră, Balada pentru vioară și orchestră și multe alte lucrări camerale, corale și solistice vor fi interpretate de unele dintre cele mai importante orchestre din lume.

O altă operă va putea fi văzută în interpretarea Orchestrei din Valencia, sub bagheta lui James Gaffigan, pe scena Operei Naționale București: *Ora Spaniolă* de Maurice Ravel, la 150 de ani de la nașterea compozitorului.

În ediția din acest an a festivalului se vor regăsi șapte opere în concert, dintre care, la Sala Palatului, sunt programate: *Salome* de Richard Strauss, prezentată de Orchestra Simfonică din Köln, sub bagheta lui Cristian Măcelaru, avându-i drept soliști pe soprana Jennifer Holloway, baritonul Iain Paterson, mezzosoprana Tanja Ariane Baumgartner, regizori multimedia Nona Ciobanu și Peter Košir; *Lady Macbeth din Mțensk* de Dmitri Șostakovič, condusă de dirijorul Giancarlo Guerrero, la pupitrul Orchestrei Naționale Radio și Corului Academic Radio (dirijor cor: Ciprian Țuțu), în rolurile principale aflându-se soprana Kristine Opolais, basul Andreas Bauer Kanabas, tenorul Nikolai Schukoff în rolul Zinovy Izmailov și tenorul Pavel Černoch în rolul Serghei, regizor multimedia Carmen Lidia Vidu.

Dansul contemporan revine în programul festivalului: celebra companie de dans Eva Duda din Ungaria va prezenta, alături de Budapest Festival Orchestra, dirijată de Iván Fischer, două lucrări celebre semnate de Béla Bartók: baletul *Mandarinul miraculos* și opera *Castelul Prințului Barbă-Albastră*.

Pe lângă bine-cunoscutele Serii de concerte de la Sala Palatului, Ateneul Român, Concertele de la Miezul Noptii, Concertele de la Sala Radio, Concertele de la Sala „Auditorium” a Muzeului Național de Artă al României sau noua serie de concerte pentru familii și copii de la Teatrul „Odeon”, inaugurată la precedenta ediție, organizatorii propun pentru această ediție aniversară un program, care să atragă în special publicul tânăr, crescut în era digitală, dominată de tehnologie și imagine, dar nu neapărat familiarizat cu muzica clasică. Noua serie de spectacole ce combina muzica și artele vizuale - JTI Immersive Experience - se va desfășura la Muzeul MINA (**Museum of Immersive New Art** - da, este denumirea „românească” a unei instituții bugetare din România) la mijlocul săptămânii, de la ora 20:00.

Ediția a XXVII-a a festivalului onorează momente importante din viața, creația și activitatea marilor muzicieni, compozitori sau orchestre invitate în 2025 la București: vor fi

interpretate lucrări de Dmitri Șostakovič (50 de ani de la moarte), Pierre Boulez (100 de ani de la naștere) Maurice Ravel (150 de ani de la naștere), Arvo Part (90 de ani de la naștere). Totodată, se împlinesc 100 de ani de la nașterea dirijorului Marin Constantin, dar și 45 de ani de la înființarea Orchestrei Filarmonice de Cameră din Bremen, 100 de ani de activitate pentru Orchestra Națională Simfonică Daneză, 70 de ani de la întemeierea Orchestrei Filarmonicii Transilvania din Cluj Napoca ș.a.m.d. Din păcate, nu se marchează în niciun fel aniversarea a 140 de ani de la primul spectacol al Operei Române, instituția fondată de George Stephănescu...

Ministerul Culturii va rămâne mereu alături de acest proiect deosebit, susținând cu angajament continuu cultura și promovarea imaginii României pe plan internațional.

La rândul său, Cristina Uruc, manager interimar ARTEXIM, a prezentat atât detalii organizatorice, cât și elemente de noutate în abordarea acestei ediții, anunțând totodată că doamna Gilda Lazăr este noul Director de Comunicare pentru Festivalul și Concursul Internațional George Enescu. „Echipa ARTEXIM se va extinde în următoarele luni pentru a putea gestiona un efort logistic impresionant. Suntem hotărâți să continuăm să atragem și să inspirăm un public tânăr, prin inițiative inovatoare, cum ar fi experiențele imersive și parteneriatele cu artiști contemporani”.

Cristian Măcelaru, directorul artistic al Festivalului, va conduce el însuși concertul de deschidere, la pupitrul Filarmonicii „George Enescu” din București. Printre artiștii invitați în ediția a XXVII-a se numără dirijorii Keri-Lynn Wilson, Daniele Gatti, Sir Andras Schiff, Ivan Fischer, Klaus Mäkelä, Daniel Harding, Giovanni Antonini, Paavo Järvi, Lahav Shani, Vasily Petrenko, Manfred Honeck, Gianandrea Noseda, pianistii Rudolf Buchbinder, Martha Argerich, Jean Yves Thibaudet, Kirill Gerstein, Alexandre Kantorow, Nelson Goerner, Daniel Ciobanu, Luiza Borac, Jan Lisiecki, violoniștii Anne Sophie Mutter, Isabel Faust, Nemanja Radulović, violonceliștii Sol Gabetta, Gautier Capuçon, Andrei Ioniță, Valentin Răduțiu, sopranele Asmik Grigorian, Pretty Yende, Kristine Opolais, Magdalena Kožená, mezzosopranele Judit Kutasi, Ruxandra Donose, Ramona Zaharia, tenorii Benjamin Bernheim, Nikolai Schukoff etc.

(Urmare în pag. 20)

DIN SUMAR

In memoriam - Alexandru Leahu.....2-3

Pe scena Ateneului.....4-8

Pe scena Studioului „Mihail Jora”.....9-14

Proiectul „West meets East”15

Convorbirile „A.M.” - M. Cazacu, D. Lupu.....16-19

Punctul pe j... azz.....24-25

Festival de romanțe la Zlatna.....26-29

Interviu cu Jolt Kerestely la 90 de ani.....31-33

Seri de vis cu Andrei Tudor.....36-38

Cei mai frumoși ani - Mamaia '89.....39-44

Portrete sentimentale.....45-47

Alexandru Leahu

Data de 28 ianuarie 2025 va rămâne, pentru muzicologia din România, ziua în care a pierdut pe unul dintre cei mai valoroși muzicologi autohtoni, Alexandru Leahu.

Cu o săptămână înainte de acest moment nefast fusesem solicitat de revista „Actualitatea muzicală” a UCMR (Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România) să scriu un articol dedicat zilei de 27 februarie, zi în care acest desăvârșit maestru al condeiului urma să sărbătorească împlinirea vârstei de 90 de ani. Din păcate Sandu Leahu (apelat astfel de toți cunoscuții) s-a grăbit să plece de lângă noi. Plecarea sa precipitată a lăsat o familie neconsolată, prieteni consternați și o breaslă situată la înalte cote valorice care va trebui să se resemneze cu o pierdere greu de acceptat și de compensat.

Am avut privilegiul de a-i fi fost student iar apoi, în timp, foarte bun prieten; ne unea, în primul rând, pasiunea pentru muzica bună. Deloc de neglijat erau, încă din perioada studenției mele, nenumăratele excursii prin Carpații românești unde, alături de un alt mare maestru al muzicii românești, dar și cu mare vizibilitate internațională, Aurel Stroe (și el profesorul meu de orchestrație) băteam cărările din zona Bușteniului. Acest inedit trio montaniard (alcătuit din doi profesori de la Conservatorul bucureștean și un student de-al lor), prezent „la datorie” aproape săptămânal, purta discuții pe diverse teme muzicale, dar și general culturale (estetică, artă plastică, literatură, filozofie) și, inevitabil, politice (evident, anticomuniste). Pentru mine, mai întâi student, iar apoi tânăr asistent la disciplina Armonie, au fost niște lecții extrem de prețioase, cu atât mai mult cu cât eram la adăpost față de pericolul unor „urechi” exterioare!

Din acest punct de vedere rememorez marile dificultăți prin care a trecut Alexandru Leahu, membru al Catedrei de Științe Politice în care se afla și Estetica pe care o predă și unde a refuzat „calitatea” de membru de partid (evident comunist) care era obligatorie!

Privind acum puțin înaintea acestor situații extrem de delicate, aș menționa faptul că Alexandru Leahu a absolvit Liceul „Spiru Haret” din București, localitatea în care se născuse în 1935. În perioada aceea, puternic atras de pian, a luat lecții ajungând la un foarte bun nivel tehnic.

Această realitate va marca hotărâtor întreaga sa carieră profesională. Nu întâmplător cele două opusuri muzicologice principale pe care le-a scris (într-o încântătoare limbă română) sunt dedicate pianului: „Domenico Scarlatti” - publicat în 1965 la Editura Muzicală, un portret desăvârșit al genialului clavecinist italian, compozitor vizionar care și-a petrecut cea mai mare parte a vieții ca angajat al curții regale din Lisabona și apoi al celei din Madrid. Cea de-a doua carte, publicată de Editura Muzicală în 1976, este „Maestrii claviaturii”; aici se face o panoramă completă a celor mai importanți virtuozii ai instrumentelor cu claviatură începând din Renașterea timpurie și continuând până în secolul XX inclusiv, instrumentiști care, cel mai adeseori, erau și importanți compozitori.

Format la Institutul de învățământ superior de muzică din București, Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, în perioada 1952-1958, a avut profesori de marcă. Lista se deschide cu George Breazu (Teorie și Solfegiu și Istoria Muzicii) și continuă cu Victor Iusceanu (Teorie și Solfegiu), Ion Dumitrescu (Armonie), Zeno Vancea (Contrapunct), Tudor Ciortea (Forme și Analize muzicale), Alexandru Pașcanu (Orchestrație), Radu Negreanu și Adriana Sachelarie (Istoria Muzicii), George Bălan (Estetică), Madeleine Cocorăscu (pian) și Emilia Comișel (Folclor).

La această edificare a personalității sale, Alexandru Leahu nu uita niciodată să-l menționeze pe cunoscutul specialist în muzica renescentistă italiană Remo Giazotto, de la „Centro Internazionale di Studi per la Divulgazione della Musica Italiana” din cadrul Academiei Santa Cecilia din Roma, personalitate marcantă care, printr-o bursă acordată, i-a permis un consistent stagiul de pregătire în capitala Italiei, de unde a mai făcut și importante deplasări de studiu în numeroase alte orașe italiene.

Din 1993 devine Doctor în Muzicologie. După absolvirea Conservatorului bucureștean, Alexandru Leahu ocupă postul de impresar la OSTA (1958-1959), apoi pe cel de redactor la Revista „Muzica” (1959-1965). A fost membru al Biroului secției de Muzicologie și Critică muzicală, dar și al Consiliului de administrație al UCMR.

Din 1965 se va dedica învățământului universitar muzical din București parcurgând treptele de asistent universitar (1965-1970), lector univ. (1970-1990), conferențiar

univ. (1990-1993) și profesor univ. (1993-2024) - cu specificația că, începând cu anul 2001, instituția va purta numele de Universitatea Națională de Muzică din București (UNMB). Din 1990 până la pensionare va deține funcția de Șef al Catedrei (denumită apoi Departament) de Muzicologie.

Odată cu înființarea Școlii Doctorale a UNMB (departament diferit de catedre, aflat în subordinea directă a Rectoratului) se vor produce schimbări importante. Această Școală Doctorală va include toți conducătorii de doctorat din ambele Facultăți, un reprezentant al doctoranzilor și Secretara șefă a întregii UNMB (Tereza Lazăr).

Prin această Școală Doctorală au fost tipărite studii, eseuri etc. scrise de conducătorii de doctorat. Între acestea se disting și cele 4 contribuții ale lui Alexandru Leahu. Simplul enunț al titlurilor este suficient pentru a înțelege că nimic nu s-a schimbat în conduita științifică a acestui vrăjitor al verbului și profund analist al esențelor muzicale: 1) „Știința numerelor în gândirea și practica muzicală”; 2) „Arta fugii de J. S. Bach, o dramă muzicală instrumentală”; 3) „Gluma ingenioasă a artei în universul celor 555 de Sonate ale lui Domenico Scarlatti”; 4) „Coloristica muzicală și interferențele cu artele vizuale și cu sugestia poetică”. Cred că singurul comentariu pertinent este *Q.E.D!!*

În decursul întregii sale cariere dedicate muzicologiei, Alexandru Leahu a participat la nenumărate congrese de

muzicologie, simpozioane, comemorări ale unor personalități etc. atât în România, cât și în Austria și Germania.

Fișec, se evidențiază o permanentă și bogată colaborare cu reviste și ziare, prin articole pe cele mai diferite subiecte cu specific cultural. Astfel întâlnim eseuri, studii, articole, recenzii, cronici etc. în „Muzica”, „Studii de Muzicologie”, „Actualitatea Muzicală”, „Revue Roumaine”, „Rațiunea mistică”, „Contemporanul”, „Akademos”, „Viața Studențească”. Trebuie semnalată prezența activă pe posturile Radioului Național, în special pe canalele Muzical și Cultural. Nici Televiziunea nu i-a rămas străină, Sandu Leahu răspunzând unor invitații formulate.

A colaborat, de asemenea, la „Dicționarul de estetică generală” publicat la Editura Politică în 1972, precum și la „Dicționarul de termeni muzicali” publicat de Editura Științifică și Enciclopedică în 1994.

Demne de amintit sunt traduceri efectuate din italiană, germană și franceză (limbi în care se exprima fluent) în limba română.

Extrem de important consider că este momentul petrecut în anul 1978 când obține Premiul Academiei Române pentru muzicologie!

Și sunt sigur că se mai pot spune multe despre acest om minunat și realizările sale.

Aș dori, în încheiere, să menționez ceva, „ceva” care pe mine m-a impresionat întotdeauna la Sandu Leahu. Mai precis este vorba de o neostoită, permanentă sete de Renaștere italiană! Simțea neîncetat nevoia de a sorbi apa vie a acestei Renașteri, tânjea după ea ca un om rătăcit în deșert și aflat în pragul morții, căutând cu disperare lichidul salvator! Profita de oricare oportunitate pentru a ajunge în Italia; era foarte greu înainte de 1990. Nici după aceea nu era mult mai ușor. Adevărata deschidere a „porților” va veni abia atunci când România devine membru UE. Din acel moment Sandu Leahu era, aproape în fiecare lună, 2, 3 sau mai multe zile la Roma,

Napoli, Palermo, Bari, Pisa, Veneția, Genua, Florența, Verona, Padova, Tivoli, Milan, Torino etc. Hălăduia prin locuri doar de el știute sorbind apa vie a Renașterii, a Renașterii frumoase, fără petele și maculările ce-i fuseseră aduse, Renașterea îmbibată de muzica divină a măștrilor ei și de sculpturile, picturile și miracolele arhitectonice pe care le întâlnești la fiecare pas. Când vorbea despre toate acestea era transfigurat. Trebuia să ai un suflet nepereche pentru a gândi și a simți astfel.

Iată de ce acest Om va rămâne, în memoria mea afectivă, viu, cu candoarea lui aparte, cu inteligența sa sclipitoare și cu nemăsurata sa bunătate. Generațiile de muzicologi, dar și cele de muzicieni aflați în diferite zone (interpreți, compozitori etc.) vor trebui să-l cunoască.

A-l cunoaște pe Alexandru Leahu înseamnă a-i citi opusurile majore și a încerca o dezvoltare ulterioară, concordantă cu ce va fi mâine, poimâine sau peste 10 sau 50 de ani. *Panta rei!*

Dumnezeu să-l odihnească!

Dan BUCIU

Adio, Alexandru Leahu!

Domnul profesor Alexandru Leahu a plecat dintre noi discret, cu demnitate, la fel cum a trăit. Pentru aceia care i-au fost discipoli, colegi și colaboratori, rămâne un model uman și profesional remarcabil, un exemplu rar de tenacitate și de perseverență. A fost un pedagog generos și un muzicolog înzestrat cu har, dotat cu calități excepționale, cu sensibilitate și cu înțelegerea intelectualului pregătit să domine împrejurările și să se impună cu argumente și eleganță.

A fost omul epocii sale, pe care a servit-o cu devotament, cu talent, cu pasiune și cu evlavie pe care i-o inspira sacerdotalul profesional. Discipolii au găsit în domnul Leahu un model de voință, de temeritate, de pasiune și de neclintită încredere în destinul culturii muzicale românești și universale. Întreaga sa creație muzicologică aparține unui artist umanist prin excelență, cu toate implicațiile de seriozitate, de gravitate și de conștiința răspunderii față de cultură și public, pe care le presupune această calitate. Scrierile sale se remarcă prin originalitate și cunoașterea profundă a temelor abordate. Amintim cu admirație cărțile „Domenico Scarlatti”, „Măștrii claviaturii”, dar și traducerea studiului „Cazul Wagner” scris de Friedrich Nietzsche. A fost recompensat cu *Marele premiu* al UCMR în anul 2016. Pe lângă avantajul de a scrie frumos, domnul Leahu poseda calități oratorice de excepție, fiind un inegalabil vorbitor, înzestrat cu har și cu un timbru vocal particular, inconfundabil. În spatele armoniei vorbelor, se aflau înțelepciunea și armonia de gândire și de simțire, care mergeau în același pas cu ritmul cuvintelor. Discursurile sale fermecau, emoționau, convingeau, cucereau prin verva scânteietoare și prin fișecul exprimării. Îmbinând adevărul cu metafora, științificul cu liricul, cuvântările sale s-au remarcat prin acuratețe și stil, prin eleganță, rigoare și creativitate, dezvoltându-și vocația umanistă a oratorului. În cazul domniei sale, totul era energie, viață, mișcare, flacăra, tumult. Mereu zâmbitor, entuziast, activ, competent, însuflețit de iubire și încredere în semeni, maestrul a avut întotdeauna o atitudine pozitivă, armonioasă și prietenoasă. Generozitatea sa proverbială a fost demonstrată de-a lungul timpului față de prieteni, de discipoli, de colaboratori, față de oameni de rând, dar și față de necunoscuți. În tot ce a întreprins, a pus gând și suflet, știință și generozitate, pasiune, talent și dăruire.

Eminent profesor, spirit angajat și respectat în viața universitară, desăvârșit educator, Al. Leahu rămâne mentorul spiritual al mai multor generații care i-au trecut prin mână și care au beneficiat de razele luminii iradiate de intelectualul iscoditor, dotat cu un ireproșabil simț estetic și moral. În memoria noastră, a celor care au avut privilegiul să-l cunoască, dar și al celor care l-au admirat prin intermediul scrierilor sale, Al. Leahu reprezintă o personalitate fascinantă, benefică și o sursă de inspirație inepuizabilă. Personal, îi datorez întreaga gratitudine și admirație pentru anii în care mi-a fost îndrumător la doctorat. Să-l păstrăm veșnic în sufletele noastre ca pe un simbol al dragostei pentru cultura și arta pe care le-a propăvădui și slujit cu atâta entuziasm. Viața sa să constituie pentru noi un exemplu de bunătate, de putere de muncă, de onestitate culturală și de modestie. Să-l respectăm și să-l păstrăm în memoria noastră ca pe un model uman și profesional demn de urmat și ca pe o prezență benefică și expresivă, de o admirabilă vitalitate și de o remarcabilă longevitate ca orice permanentă.

Carmen MANEA

Muzica românească sărbătorită de Ziua Culturii Naționale

Ziua Culturii Naționale a fost marcată pe data de 15 ianuarie la Ateneul Român printr-o serie de evenimente semnificative, dedicate publicului de toate vârstele (în special tinerilor). Seara am putut asculta un recital, prezentat de soprana Cleopatra David, în cadrul căruia trei instrumentiști ai Filarmonicii „George Enescu” – Corina Mitroi (vioară), Eugen-Bogdan Popa (violoncel), Anamaria Biaciu-Popa (pian) – au interpretat lucrări exclusiv de compozitori români.

Evenimentul a fost de bun augur, având în vedere că publicul a fost format în mare parte din elevi, astfel devenind un moment prielnic pentru a asculta câteva date istorice, prezentate de Marin Cazacu, despre Ateneul Român – bijuteria arhitectonică din centrul capitalei, care în anul 2024 a primit Marca Patrimoniului European.

Repertoriul a constat în lucrări semnate de o parte din compozitorii care au conturat și au pus bazele muzicii românești. Unul dintre aceștia a fost Constantin Dimitrescu, care a făcut parte din prima generație de studenți ai Conservatorului și, care a scris primele cvartete de coarde și concerte instrumentale românești. Lucrarea aleasă, *Dans țărănesc*, în interpretarea lui Eugen-Bogdan Popa și Anamaria Biaciu-Popa a debutat dinamic, într-un caracter săltăreț și am remarcat cât de mult au dialogat cei doi instrumentiști, mai ales la momentele de sincope, păstrând tempoul cât se poate de viguros.

Foarte interesantă mi s-a părut *Suita pentru pian* de Iacob Mureșianu, care a conturat subtil un peisaj pastoral în patru părți (*Ardeleana, Din țara Oltului, Sârba, Bistrițeană*), în care compozitorul a inserat mai multe motive folclorice, cu iz modal. Ardeleanul Iacob Mureșianu a fost creatorul primei reviste muzicale din țară, „Musa Română”, și, totodată, întemeietorul primei școli muzicale, la Blaj.

Nu puteau lipsi din program lucrările scrise de George Enescu. Un prim exemplu ar fi *Balada*, care deși interpretată într-un tempo mai alert decât de obicei (mă refer la faptul că având un caracter mai sensibil, necesită o cadență care să evidențieze cantabilitatea frazelor expuse de autor), Corina Mitroi a reușit să reliefeze izul expresiv din ambele teme, însă cu greu am putut să mă bucur de coloratura inedită a lucrării, spre final devenind chiar mai rapidă. În schimb, mi-a plăcut interpretarea violonistei în *Aubade*, unde s-a jucat cu piesa, cosmetizând-o cu diverse elemente de dinamică. *Nocturna și Saltarello* au fost cântate chiar cu multă pasiune (de data asta de violoncel și pian), unde am putut simți contrastul dintre cele două caractere.

Un alt compozitor important prezent în repertoriu a fost Constantin C. Nottara, fiul celebrului actor C. I. Nottara. Printre profesorii de vioară ai săi s-a numărat și George Enescu, căruia i-a și dedicat o lucrare – *Siciliana, op. 1, nr. 1* – pe care bineînțeles că am și regăsit-o în program. Din nou duo-ul violoncel-pian s-a remarcat prin dialogul natural, rezultatul fiind o interpretare melodioasă, care a ajuns direct la suflet.

Cântec de seară de Ludovic Feldman a răsunat într-un mod foarte delicat, peste ostinato-ul de la pian (cântat subtil), tema violoncelului fiind interpretată cât mai plăpând, păstrând totodată caracterul programatic al lucrării. Deși de origine evreiască, compozitorul s-a format

în școala românească, cochetând cu tehnica componistică la îndemnul lui George Enescu și a altor creatori muzicali remarcabili precum Zeno Vancea sau Mihail Jora. A fost atras de frumusețea și naturalețea folclorului românesc, astfel că treptat s-a regăsit și în creațiile sale, care au fost de diverse genuri.

Activitatea artistică a compozitorului Tudor Ciortea (care între 1963-1968 a fost vicepreședinte al Uniunii Compozitorilor) a fost distinsă cu numeroase premii și distincții (primind inclusiv Titlul de Maestru Emerit al Artei, în 1964 și Marele Premiu al Uniunii Compozitorilor, în 1981). Creația sa este, evident, străbătută de influențe folclorice, datorate în principiu timpului petrecut la țară, în comuna bunicilor săi, și contactului cu etno-muzicologul

Constantin Brăiloiu. *Baladă pentru violoncel și pian* (1955) reprezintă un moment meditativ și totodată o provocare pentru instrumentiști, fiind dificilă de interpretat, prin prisma caracterului fluctuant; provocare pe care cei doi instrumentiști au onorat-o printr-o interpretare aureolată de noblețe și atenție asupra micilor detalii.

Myriam Marbé (compozitoarea cel mai apropiată de zilele noastre) s-a remarcat printr-un stil componistic degajat, având o libertate improvizatorică ingenioasă și îmbinând în muzica sa diverse culori timbrale. De pildă, în *Humoresca* (interpretată de violoncelist și pianistă, la care au ales un tempo foarte dinamic, exorbitant de rapid, dar pe care l-au menținut cu brio) se regăsesc mai multe caractere, contrastante între ele, devenind un moment umoristic convingător.

Și pentru ca seara să se încheie în tonuri înălțătoare, muzicienii au ales ca ultimă lucrare *Serenade lointaine*, scrisă de George Enescu. Ca și în celelalte lucrări, genialitatea compozitorului s-a revelat încă de la primele sunete, momentul devenind unul concludiv, dar și impregnat de nostalgie.

Sarah RIZESCU

Profunda vrajă de după poza la minut

La concertul din 16 ianuarie am trăit două stări incompatibile aproape până la năuceală. Prima, de tristețe, durere, dezamăgire, cauzată de tălmăcirea lucrărilor care au deschis programul serii. Program ce a constat în lumi sonore de o rară vigoare (prima piesă) și de o frumusețe, origina-litate, farmec, colorit, bravură instrumentală și expresivitate poetică unică în literatura concertului pentru pian ce a urmat - de fapt, magnetul serii. Și a doua stare, de profundă vrajă, care a topit orice gând și rezistență, convertindu-le la o abandonare totală, într-o poveste care a lărgit spațiul și a colorat fluxul vieții, anulând legea gravitației și lăsând în urmă doar strălucire, melodie, nuanțe, dragoste, trăiri. Asta, la simfonia din partea a doua a serii.

În comun, ambele părți ale concertului au avut Orchestra Filarmonicii „George Enescu” - foarte bună, ca de obicei - care a încântat publicul, punându-și în valoare toate virtuțile (chiar și atunci când trebuia să se subordoneze baghetei conducătoare) și pe dirijorul Julian Rachlin, pe care l-am întâlnit acum prima dată.

Dar ce am ascultat?

Poloneza din opera *Evgheeni Oneghin* de Piotr Ilici Ceaikovski. O lucrare extrem de cunoscută, mai ales în rândul iubitorilor de spectacol (operă și balet, în special). O *Poloneză* care este un dans. Un vechi dans popular, pe care se dansează. Nu? Ori, nedumerirea mea a plecat de la abordarea acestuia de către dirijor, conferindu-i prin viziune o vigoare excesivă, cu iz de marș, într-un fortissimo de fanfară, eliptică total de tandrețea proprie oricărui dans din lume. Ori, cu toată imaginația mea, nu m-am gândit până acum că se poate dansa pe marș.

A urmat *Concertul în la minor, op. 16, pentru pian și orchestră*, de Edvard Grieg, având-o ca solistă pe tânăra de origine armeană Eva Gevorgyan. Iubind această partitură,

șteptam cu nerăbdare să-i aud copleșitoare minunății: intrarea energică a pianului, expunând în octave motivul melodic coborător, cu tipicele-i căderi de terțe ce-i stabilesc caracterul norvegian (bine realizat de pianistă); duioasa cantilenă întreruptă brusc de figurile ritmice ale *holingului* (dans popular norvegian), asociate cu sonoritățile diafane ale pianului în acut, care întotdeauna îmi evocă imaginea unui dans al spiritelor pitice ce populează legendele nordice; poeticul dialog al flautului și al cornului (foarte expresiv tălmăcit, bravo!) însoțit de ușoarele pasaje ale pianului; marea cadență, energia clocotitoare cu frământate

sonorități cromatice, octave și arpegii ascendente; comentariul diafan al pianului din partea a II-a; coloritul de basm rezultat din bogăția armoniei și mutațiile la tonalități îndepărtate, energia dansului norvegian cu o temă aproape sălbatică (partea a treia); cântul pur al flautului solo (bravo, bravo, bravo!); seninul discurs liric adus de orchestră într-o înfățișare maiestuos-triumfătoare, etc. Sigur, o parte le-am auzit, doar că pianista, cred eu, prea crudă pentru acest concert, s-a axat mai mult pe tehnică (foarte bună, dar lipsită de subtilități) compusă doar din agilitate și extreme abrupte de tempo-uri și nuanțe, tehnică aproape robotizată care n-a slujit complexitatea poetică a partiturii, nerealizând astfel mai mult decât o poză auditivă la minut, un instantaneu, mult prea departe de minunea care trebuia zugrăvită. Julian Rachlin i-a cântat în strună, oferind un acompaniament pe măsură, chiar acoperind-o de câteva ori prin același păcat al fortissimo-ului.

Paradoxul a apărut la *Simfonia a 5-a, în re minor, op. 47* de Dmitri Șostakovici, care a încheiat seara. Spun asta

pentru că în tălmăcirea ei, dirijorul a fost cu totul altă persoană, alt muzician, care a dezvăluit, pe lângă talent, și o solidă cunoaștere și profunzimi pentru alții insondabile. Așa că am ascultat aproape în extaz această minunăță mărturie muzicală, pe care (e a doua oară când simt și scriu asta) am perceput-o ca pe o întâlnire tainică și liberă între harul lui Dumnezeu și viața omului, în vederea mântuirii - mă refer în special la *Largo*-ul din partea a treia. I-am auzit

de la început până la ultima notă valurile-i bogate de sentimente, emoții, culori, grandoare, suspine, surâsuri, chiar mici ironii. I-am simțit apropierea de sfera meditației filozofice și a dramei psihologice. M-am lăsat purtată de vis (în *Largo*) cu pianissimo-urile viorilor ce erau și vibrante și blânde, și diafane și neliniștite. M-am rătăcit în atmosfera meditației, bătăliei spirituale, patetismului, cantabilității și dramatismului din dialogurile imitative. Și m-am înfrisonat de începutul furtunos al *Allegro*-ului din partea a patra, semnal al amplelor dezvoltări ce stau la baza caracterului triumfător al acestei părți. Toate, străbătute în egală măsură de nuanțe cantabile și de o atmosferă sumbră apropiată de dramatismul inițial.

Corect, implicat afectiv, cu o forță teribilă și un rarism evantai de nuanțe, cu o înțelegere aparte și aproape contopit cu partitura, Julian Rachlin, cu talent și luciditate, l-a dezvăluit pe Șostakovici drept un constructor lucid, un constructor de nou, un constructor genial, esențe care l-au înscris în istorie ca unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai creației muzicale moderne.

Așa că, după o poză la minut, în alb-negru, din prima parte a concertului, am trăit o profundă și colorată vrajă, datorită acestui nou muzician și, bineînțeles, a orchestrei, care, împreună, au pus în interpretare toată emoția și expresivitatea de care dispun.

Doina MOGA

Ars longa, vita brevis

Un concert-eveniment a avut loc în 23 și 24 ianuarie 2025 la Ateneul Român: sub bagheta lui Andrei Boreiko, Filarmonica „George Enescu” a interpretat, împreună cu pianistul Alexander Gavrylyuk, *Concertul nr. 3* de Prokofiev și *Simfonia nr. 13 op. 113 „Babi Yar”*, pentru bas solo, cor de bași și orchestră de Șostakovici. Vitalitatea și optimismul *Concertului nr. 3 pentru pian și orchestră* de Prokofiev au creat contrast puternic cu caracterul de recviem al *Simfoniei* lui Șostakovici, ambele capodopere înrudindu-se printr-un spirit specific moștenit de la modernismul rus din secolul XX, chiar dacă *Simfonia „Babi Yar”* a fost compusă în 1962. Alexander Gavrylyuk, pianist ucrainean stabilit în Australia, a impresionat prin virtuozitatea când atletică-masivă, când capricios-rafinată, prin perfecțiunea pianisticii, diversitatea sonoră, claritatea concepției, vizibilă în detalii și în stăpânirea întregului. Contrastele imaginilor muzicale, între lirismul generos al lui Prokofiev (tema introducerii părții I, lărgită în scurta dezvoltare) și momentele de ostinato voit-inexpresive, grotesc-mecanice, sarcasmul fugitiv, straniu (tema solo la pian din episodul median al finalului), atmosfera de basm, de îngheț al *Variațiunii a IV-a* din partea a II-a, schimbările bruște, excentricitatea lui Prokofiev au fost redată cu o naturalețe magnifică. Nimic nu a părut forțat, căutat, artificial, dând totodată impresia de concentrare maximă. Publicul a ascultat cu sufletul la gură această capodoperă a lui Prokofiev, finalizată în 1921, cu unele teme concepute încă din 1913 (cea principală din partea a II-a) sau 1918 (temele finalului, imaginate inițial pentru un cvartet de coarde care nu a mai fost terminat.) Succesul a fost mare și binemeritat. În prima seară, Alexander Gavrylyuk a oferit publicului în bis *Vocaliza* de Rahmaninov, cu izbucniri năbădăioase și rubato-uri ostentative la mâna stângă; în a doua seară, bisul

a fost *Studiul în do diez minor op. 2 nr. 1* de Scriabin, interiorizat, poetic și sobru.

După pauză, în *Simfonia a XIII-a „Babi Yar”* de Șostakovici s-au putut desluși principii dramaturgice care au marcat o etapă nouă în creația compozitorului. Spre deosebire de *Simfoniile a XI-a și a XII-a*, unde se face simțită influența muzicii de film, *Simfonia a XIII-a* e comparabilă cu un oratoriu, are și ceva din dramele liturgice medievale. Deși textele lui Evgheni Evtușenko au fost considerate de unii critici ca fiind inegale, cu contraste mari între versuri de autentic patos și unele încropite neglijent, muzica le ridică la un nivel care omogenizează impactul emoțional. Muzicologul rus Marina Sabinina apreciază, în cartea „Șostakovici-simfonistul”, atracția lui Șostakovici pentru accentele prozaice ale textului lui Evtușenko: compozitorul folosește, în libreturile operelor sale, până și texte din scrisori primite la poșta redacției revistei umoristice „Krokodil”. Sabinina vede, în *Simfonia a XIII-a*, o simfonie-predică, legată pe plan estetic de genul parabolei biblice. În opinia ei, momentele de maximă intensitate dramatică fac o sinteză perfectă între cuvânt și muzică, în timp ce, în anumite episoade, contrastul dintre trivialul imaginii și caracterul înălțător al muzicii creează disonanță estetică. Conotațiile olfactive din partea a III-a, *La magazin*, cu imaginea femeilor muncite, care stau la coadă, cu bidoanele și sacoșele în mâini, nu contrazic, cred eu, o estetică expresionistă, de tipul graficii lui Käthe Kollwitz. În partea I, *Babi-Yar* – o evocare a masacrului făcut de naștii germani asupra a zeci de mii de evrei, țigani și prizonieri de război – alternanța între basul solist și corul de bași proiectează monologul autorului din individual în colectiv; corul nu comentează acțiunea, ca în tragedia greacă antică, ci preia solilocviul cu putere înzecită. Basul ucrainean Taras Shtonda s-a impus din primul moment ca o voce cu puternice capacități de expresie, bogată în variații timbrale și ca o prezență scenică impresionantă. A doua seară, interpretarea lui a căpătat chiar un plus de firesc, dacă mai era nevoie de așa ceva. Dirijorul Andrei Boreiko a condus cu pricepere și implicare maxime complicata formă de rondo cu trei episoade

contrastante – „Îmi pare că sunt Dreifus”, „Îmi pare că sunt un băiat din Bielostok”, „Îmi pare că sunt Anne Frank” – intercalate cu refrenul cu caracter funebru – imaginea râpei Babi Yar. În partea a II-a, Umorul personificat apare în diferite ipostaze, cu verva caracteristică lui Șostakovici.

Traducerea textului nu a fost pe măsură, lipsindu-i cadența, rimele și chiar imagini sugestive din original: traducătorii, decenti, au preferat să omită fraza din al treilea cuplet, „iar el (umorul, n.n.) le arăta ciuciu“, care s-ar fi putut traduce măcar cu „le dădea cu tifla“ – pe o melodie de vals condusă de vioara solo. Multe dintre verbele și metaforele inițiale au fost schimbate în traducere și nu putem decât regreta că tălmăcirea nu a fost făcută mai aproape de spiritul lui Evtuşenko. În schimb corul de bași, la unison cu solistul în momentul culminant, a excelat în această interpretare sonoră a conștiinței ridicate la scară națională. Meritul performanței corului îi revine lui Iosif Ion Prunner, care a obținut sincronie, calitate vocală impecabilă și deplină înțelegere a sensurilor muzical-poetice lucrând, practic, într-o limbă necunoscută. Caracterul de cântec de leagăn al părții a III-a, *La magazin*, cu intervențiile seci acordice ale

„subiectelor” de către public; nostalgia unei traduceri rimate și ritmate a textului original pălește în fața performanței de a fi asamblat atâția parametri artistici de către o echipă formată din ucraineni, ruși, români, uniți într-un act artistic ce transcende efemerul politic.

Ars longa, vita brevis.

Lena VIERU-CONTA

Între contemplație și răzvrătire

La o săptămână după minunatul concert cu *Simfonia a XIII-a* de Șostakovici, Filarmonica „George Enescu” a dăruit publicului un alt program de mare impact, legat, și el, de comemorarea Zilei Internaționale a Victimelor Holocaustului. Dirijorul francez Alexandre Bloch a deschis seara cu *Psalms 93* de Anatol Vieru, lucrare compusă în 1993 în Statele Unite. Un moment de vârf al interpretărilor *Psalmlui 93* a avut loc în 1997 la Washington, cu National Symphony Orchestra dirijată de Vlad Conta, comanditarul lucrării pentru Regina Symphony Orchestra, Canada. Anatol Vieru a compus piesa pornind de la o înlănțuire de patru acorduri-moduri. *Psalms 93* transmite un puternic sentiment religios ecumenic, poate chiar panteist, simțământul împăcării și armoniei cu existența și cu cealaltă față a acesteia, moartea. Conglomeratele sonore modale, luminoase, sunt pe alocuri umbrite de disonanțe în registrul grav, amintind de felul în care Maurice Ravel tulbură armoniile din cântecul *Trois beaux oiseaux du paradis* când, indirect, apare spectrul morții. Alexandre Bloch a început lucrarea într-un tempo prea lent, astfel încât desfășurarea nu a avut tensiune decât atunci când s-a executat un *accelerando* indicat în partitură; arpegiile major-minore ascendente, repetate de șase ori la alămuri, au sunat de fiecare dată identic (ce-i drept, nu sunt ușor de realizat curat, în sincronie), fără vreun efort de imaginație din partea dirijorului.

Cu totul altă implicare a avut acesta în *Schelomo – Rapsodie ebraică pentru violoncel și orchestră* de Ernest Bloch, admirabil interpretată de Valentin Răduțiu, al cărui violoncel a răsunat cu forță, căldură și limpezime de mare clasă. Rapsodia e construită pe mai multe secțiuni - valuri în care lirismul intim ajunge la culminații patetice; interpretarea violoncelistului, urmărită îndeaproape și integrată de dirijor și orchestră, s-a perceput ca o narațiune de anvergură, cu inflexiuni melodice orientale și cu contraste între tonul confesiv și viziunea panoramică. Foarte frumos a sunat și dialogul fagotului cu oboiul din prima jumătate a piesei. Datorită interpretării intense a lui Valentin Răduțiu, imaginea regelui Solomon în plină glorie s-a impus ca de la sine. În a doua seară, vineri 31 ianuarie 2025, Răduțiu a cântat în bis *Cântecul păsărilor* de Pablo Casals cu calm olimpiant, în contrast cu investiția emoțională din *Schelomo*. Alexandre Bloch l-a acompaniat pe Valentin Răduțiu cu pasiune, uitând, din când în când, că o gestică excesiv de amplă nu se traduce neapărat în sunet. Sentimentele puternice exprimate foarte direct prin această muzică, i-au fost, evident, mult mai aproape decât spiritul contemplativ filosofic al muzicii lui Vieru; i s-a potrivit mai bine și dramatismul în parte exterior al dialogului lui Bernstein cu Dumnezeu. *Simfonia a III-a – Kaddish* pentru orchestră, cor mixt, narator și soprano solo

Taras Shtonda, Andrei Boreiko

pianului, cu pizzicati la corzi, cu castaniete și Holzton, a fost admirabil redat. Partea a IV-a, *Spaimetele*, cu funcție de dezvoltare în întreg acest ciclu simfonic, reunește și extinde mai multe teme din părțile precedente și este emblematică pentru Șostakovici, despre care se știe că dormea cu teama de a auzi pe scări pașii celor trimiși să-l aresteze. Alcătuită tot în formă de rondo, această parte are o anumită asimetrie compozițională; predomină principiul dezvoltativ, dar sunt incorporate reminiscențe din partea I (episoadele „Dreifus” și „Anne Frank”); momentul de contrast maxim este marșul „Curajoși, construit-am pe viscol”, care proiectează sfârșitul părții într-o zonă de optimism, de energie creatoare. Partea a V-a, finalul, „Carieră”, este tot în formă de rondo cu două cuplete în care, pe măsură ce se simplifică refrenul, crește în complexitate materialul episoadelor. Al doilea cuplet, cu caracter de dezvoltare, conține un fugato orchestral magistral interpretat de Filarmonica „George Enescu”. În general, simfonia se caracterizează prin polifonia vocal-orchestrală, care îi determină și forma, și orientarea stilistică. În timp ce partea vocală urmează libera variație a cupletelor, întreg aparatul orchestral scoate la iveală principii compoziționale mai complexe, de tipul rondo-sonatei. Acest edificiu sonor monumental, polisemantic, contrastant și totodată unitar – căci abordează, de fapt, teme esențiale ale condiției umane – a fost construit cu mare măiestrie de dirijorul ruso-polonez Andrei Boreiko, muzician cu o carieră mondială impresionantă. Orchestra a cântat cu însuflețire maximă iar aplauzele au zguduit sala și scena Ateneului. În a doua seară, proiecția textului pe cele două ecrane instalate în avanscene a facilitat înțelegerea

de Leonard Bernstein s-a bucurat de o interpretare excepțională a corului, impecabil pregătit de excelentul muzician Iosif Ion Prunner. Merită menționat momentul când trei segmente ale corului sunt dirijate în metru diferit de două coriste, pentru a crea impresia de asincronie verbală, precum și cel în care un grup de soprane preia comentariul. Soprana solistă Ana Maria Labin a arătat remarcabile calități vocale și s-a integrat sonor și stilistic în

Valentin Răduțiu, Alexandre Bloch

complicata țesătură vocal-simfonică a piesei. Filarmonica a fost, ca de obicei, la înălțime, iar dirijorul a manifestat eforturi imense întru a transmite emoție și a stăpâni întregul edificiu sonor. În pregătirea concertului, însă, nu a reușit (sau poate nici nu a încercat) să coordoneze rostirea actriței Ana Ularu – inspirată strict de text – cu sensul desfășurării muzicale. Cu o bună dicție, cu vocea puternic amplificată de microfon, cu o prezență demnă și sobră, Ana Ularu a interpretat textul așa cum a îndemnat-o experiența de actor, dar adesea în răspăr cu mesajul muzical. Detalii ca pregătirea preluării instrumentale după recitare sau ca dozajul vocii naratorului în raport cu tonul scăzut al orchestrei nu au părut elaborate împreună, protagoniștii - dirijorul și actrița - fiind prea ocupați fiecare cu rolul său. Anumite momente declamate au sunat chiar în contradicție de expresie cu mesajul muzicii. Șoptite, în asentiment cu muzica, ar fi avut un impact mai profund, ar fi evitat efectul facil. De altfel, varianta dirijată de Bernstein însuși în 1985 la Hiroshima, cu actorul Michael Wager ca recitator, confirmă această impresie și aduce textul împreună cu muzica. Alegerile lui Bernstein însuși în relația text-muzică privilegiază discordia: din propriul text în care îi reproșează lui Dumnezeu că El, cel care aduce pacea și a creat răsăritul soarelui, permite haosul de pe „grăuntele buimac” (cum foarte bine a tradus Vladimir Popescu-Deveselu), Bernstein alege să sugereze, prin muzică, agitația lumească, nicidecum armonia și măreția divină. E adevărat și că acest final al părții I pregătește ideea de „furie respectuoasă” de la începutul părții a II-a, *Din-Torah*. Însăși relația lui Bernstein cu Dumnezeu, așa cum apare în *Simfonia a III-a*, e contradictorie. Există, desigur, o tradiție în a revedica, în a-l dojeni pe Dumnezeu și în a-i cere socoteală pentru nerespectarea „contractului”, dar ea nu atinge niciodată așezarea pe picior de egalitate. Bernstein a reușit să dea viață, în secolul XX, revoltei unui

Iov modern, nu în fața nenorocirilor, ci a morții însăși. Pe când, în Vechiul Testament, Dumnezeu îi răspunde lui Iov (38:1-42:6) – iar Bernstein își asumă cuvintele lui Dumnezeu, care îl întreabă pe Iov dacă a comandat vreodată zorile, într-o invesare a rolurilor – în *Simfonia a III-a*, vocea lui Dumnezeu se face auzită numai în muzica orchestrală, mai ales pe un ton categoric. Deși cântecul de leagăn de la sfârșitul părții a II-a e calm și poetic, puține sunt momentele de împăcare cu moartea și, de fapt, cu existența – cel mai decelabil e motivul în arpegii, atât de american, care apare în *partea a III-a, Scherzo*, în momentul evocării „împărăției pământului”, pe care cel ce se roagă și-o atribuie cu orgoliu. (Motivul va fi reluat, în tempo lent, în final). Orgoliul, absența smereniei pot trăda îndoială în existența Tatălui ceresc. Sigur, orice creator se simte demiurg iar Bernstein o demonstrează fără vreo umbră de umilință în începutul *Finalului*, părții a IV-a, la trezirea din vis. Reiese din text că Dumnezeu e o proiecție a omului, că există atâta timp cât omul trăiește? Acest *dubito, ergo sum* găsește, desigur, ecou în omul modern iar caracterul foarte cerebral al muzicii lui Bernstein, în acest context, îl susține. Apare, în textul lui Bernstein, și revolta adolescentului emancipat, eliberat de autoritatea paternă, care caută asocierea, încearcă să se pună pe picior de egalitate cu tatăl și își asumă rolul de protector. Astfel, kaddish-urile lui Bernstein sunt ale unui luptător, nu ale unui înțelept împăcat cu ideea morții. În versificație, Bernstein pare a fi puternic influențat de Walt Whitman, care se vede ca pe o proiecție miraculoasă a dumnezeirii. Dar chiar în egocentrismul lui declarat, Whitman îl venerază pe Dumnezeu, nu se ia la trântă cu el. (În *Song of Myself*, Whitman spune: „Îl văd și îl aud pe Dumnezeu în lucrul cel

Alexandre Bloch, Ana Ularu, Iosif Ion Prunner, Ana Maria Labin

mărunt, și nu îl înțeleg nici cât pot de puțin/ Dar nici nu înțeleg și nu cunosc ce poate fi mai minunat ca mine însumi”).

În programul din 30 și 31 ianuarie, partea mediană a concertului, *Schelomo*, epică și directă în exprimarea emoției, a fost „înramată” de două piese de dimensiuni inegale care devoalează atitudinii diametral opuse față de misterul morții. Nu putem ști ce alege Dumnezeu însuși între uimire, minunare în contemplație și revolta credinciosului ezitant (Ivan Karamazov e emblematic în acest sens). Putem să ne identificăm sau nu cu vreuna din ele, sau putem alege o altă cale. Importantă este punerea la îndemâna publicului larg a acestei problematice.

Lena VIERU CONTA

Primul concert al Noului An

În 15 ianuarie 2025, a avut loc primul concert din Noul An al Ochestrei de Cameră Radio, aflată sub bagheta renumitului dirijor Cristian Mandeal. În postură solistică a evenimentului muzical a evoluat pianistul german Stefan Arnold. Repertoriul a cuprins: lucrarea *Imersiunea* a compozitorului contemporan Andrei Petrache - prezentată în primă audiție absolută -, urmată de trei creații ale unor apreciați autori din spațiul austriac și german: W. A. Mozart – *Concertul nr. 27 pentru pian și orchestră în si bemol major KV 595*, Fr. Schubert – *Uvertura în stil italian D.591* și J. Brahms – *Serenada nr. 2, opus 16*.

Lucrarea *Imersiunea* elaborată de talentatul compozitor Andrei Petrache este rezultatul unui proces componistic ce are ca punct de plecare un motiv muzical din opera *Turandot* de Giacomo Puccini (motivul temeii principale a celebrei arii *Nessun Dorma*). Printr-un demers deopotrivă analitic și constructiv, compozitorul ne invită într-o călătorie pe parcursul căreia descoperă valențe inedite ale sintagmei muzicale pucciniene și, totodată, își

exprimă propria personalitate. Muzica originală facilitează o incursiune în universul artistic specific, în care inspirația, tehnicile componistice, inefabilul și spiritualitatea se află într-o conexiune particulară. Ea probează teoria poetului Tudor Arghezi expusă în poezia „Testament”. Aplicând această teorie în cazul compozitorului Andrei Petrache, putem aprecia că „slova de foc” (talentul) și „slova făurită” (spiritul constructiv) se află într-un echilibru perfect. Muzicianul este în același timp un pianist avizat și un dirijor talentat, care oferă publicului prestații artistice remarcabile în domeniile amintite. Polivalența activității domniei sale îi oferă un plus de înțelegere și de profunzime în demersurile realizate în postură de compozitor și interpret (pianist și dirijor). *Imersiunea*, creație fascinantă, ce evocă atmosfera veristă prin intermediul limbajului contemporan, solicită o originală asamblare dinamică și agogică, o calitate superioară a prestației orchestrale și un colorit variat al diferitelor compartimente instrumentale; lucrarea îngemănează original idiomurile narativ, liric și reflexiv într-o somptuoasă frescă sonoră, în care percepem derularea cinematografică a imaginilor muzicale. Interpretarea captivantă, de înalt nivel artistic realizată de Orchestra de Cameră Radio, aflată sub bagheta inegalabilului maestru Cristian Mandeal a conferit

mijloacelor de expresie o extensie superioară, dincolo de parametrii cunoscuți. Prezentată în primă audiție absolută, această creație cuceritoare a întruchipat excelența, pasiunea și creativitatea.

În continuarea programului am ascultat *Concertul pentru pian și orchestră nr. 27 în si și bemol major, K. 595* de Wolfgang Amadeus Mozart, care l-a adus în prim plan pe Stefan Arnold, muzician german cunoscut pentru performanțele sale interpretative. Printre ansamblurile orchestrale cu care colaborează se numără: Filarmonica din Berlin, Orchestra din Bamberg, Musikverein și Konzerthaus din Viena, Suntory-Hall din Tokio, orchestre din Salzburg, New York, Osaka. Structurată în trei mișcări contrastante, capodopera mozartiană sintetizează principiile creatoare din cadrul lucrărilor concertante ale autorului și oferă solistului ocazia de a-și manifesta plener fantezia și măiestria. În prima mișcare, *Allegro* am apreciat frumusețea temelor, calitatea tușei pianistice și firescul prestației solistice. Deși pasajele de anvergură instrumentală au avut pe alocuri mai puțin aplomb și strălucire, în momentele lirice, interiorizate, cântul pianistic s-a dovedit

a fi capabil să redea nuanțe și un caleidoscop variat de sentimente. Mișcarea a doua, *Larghetto* evocă puritatea liedului instrumental și presupune o artă instrumentală complexă și evoluată, care exprimă imagini muzicale și stări sufletești diverse; am admirat prestația orchestrală de mare expresivitate precum și nivelul înalt al colaborării artistice dintre muzicienii de pe scenă. Calitățile acestora au fost evidențiate și în dialogul inspirat, plin de exuberanță, de vervă și dăruire din finalul *Allegro* (elaborat în formă de *rondo-sonată*), în care muzicienii au dat dovadă de fantezie, profesionalism și dăruire. Solistul a oferit la bis o improvizație în stil de jazz, realizată cu multă sensibilitate.

Sub bagheta maestrului Cristian Mandeal, apreciatul ansamblu simfonic a prezentat în partea a doua a concertului *Uvertura în stil italian D. 591 în Re major* de Franz Schubert, elaborată în anul 1817; structurată din două secțiuni contrastante, *Adagio. Allegro*, lucrarea continuă să fascineze publicul de pretutindeni. Muzica originală și-a găsit interpretul ideal în persoana dirijorului Cristian Mandeal care a făcut dovada harului său artistic, a experienței sale îndelungate, precum și a capacității de a exterioriza stări sufletești de excepție, situate după părerea lui Hegel „deasupra oricărei exprimări cu ajutorul finitului”. Aflați în deplină armonie cu sentimentele și mesajul muzicii, artiștii au întruchipat o lume sonoră plină de farmec și fantezie, caracterizată prin impetuoșitate, eleganță, firesc și echilibru. Sub bagheta apreciatului dirijor, orchestra a reliefat cu subtilitate bogăția inspirației schubertiene și trăsăturile discursului simfonic, caracterizat prin inedita îngemănare a melodiei cu armonia, prin pregnanța ritmică, prin originalitatea orchestrației și a arhitecturii muzicale.

În încheierea programului a fost prezentată *Serenada nr. 2 opus 16, în La major* de Johannes Brahms, lucrare originală, alcătuită din 5 secțiuni contrastante: *Allegro moderato/Scherzo/Vivace/Adagio non troppo/Quasi menuetto*. În contrast cu sobrietatea altor creații brahmsiene, muzica evocă o atmosferă însorită, plină de farmec, marcată de

sentimente pozitive. Autorul a renunțat la aportul viorilor în această lucrare în care a manifestat predilecție pentru compartimentul violei și al suflătorilor de lemn. Din punct de vedere arhitectural, creația se apropie de genul *simfoniettei*. Discipol al dirijorilor Herbert von Karajan și Sergiu Celibidache, maestrul Cristian Mandea este un nume respectat și aplaudat pe scenele celor mai renumite instituții artistice românești și din lume. Sub bagheta domniei sale, Orchestra de Cameră Radio a realizat o variantă entuziasmantă a serenadei, plină de exuberanță, de ingeniozitate și rafinament sonor. Pe parcursul întregului eveniment muzical, dirijorul a fost preocupat să reliefeze expresia autentică a lucrărilor și să le redea frumusețea și bogăția semnificațiilor; prestația elevată a evocat noblețea sentimentelor compozitorilor, capacitatea de a transfigura imaginile muzicale și de a le integra firesc în discursul simfonic.

Desfășurat pe 15 ianuarie – Ziua Culturii Naționale – concertul a fost o adevărată sărbătoare realizată de artiști care au redat în mod exemplar frumusețea muzicii, trăsăturile stilistice și mesaje generoase ale lucrărilor prezentate. Ca spectator, am perceput această manifestare prestigioasă drept un omagiu adus culturii naționale și universale de către interpreți valoroși actuali. Concertul de la Sala Radio prefigurează o stagiune de succes pe scena instituției, în care profesionalismul, creativitatea și pasiunea constituie cheia reușitei artistice.

Carmen MANEA

Seară cu parfum american

În 17 ianuarie 2025, Orchestra Națională Radio i-a avut ca invitați pe dirijorul Matthias Foremny (Germania) și pe pianista Luiza Borac într-o manifestare muzicală intitulată „seară cu parfum american”. Repertoriul ofertant al evenimentului a cuprins lucrări celebre din creația universală: *Valses nobles et sentimentales* de Maurice Ravel (compozitorul francez de la a cărui naștere se împlinesc 150 de ani), *Rhapsody in Blue* de George Gershwin - cu aprecia pianistă Luiza Borac în postură solistică -, *Suita americană* de Antonín Dvořák și *Un american la Paris* de George Gershwin. În deschiderea programului, am ascultat lucrarea lui Maurice Ravel *Valses nobles et sentimentales*. Compozitorul a elaborat inițial muzica pentru pian (în anul 1911), menționând 8 *valsuri nobile și sentimentale* (după modelul lui Franz Schubert), pe care le-a transformat mai târziu în baletul *Adelaide* sau *Limbajul Florilor*. Muzica originală, de inspirație romantică, scrisă în stil neoclasic, transmite multă emoție și sensibilitate, fiind considerată un omagiu adus compozitorului austriac. În opinia criticului Daniel Lazarus, Ravel oferă „o organizare raționalistă a visului muzical” și evocă o lume fantastică, plină de incantații, de metamorfoze și aluzii subtile. Piese originale sunt elaborate în tempouri variate, având o expresie laconică și o poezie particulară. Sub bagheta dirijorului Matthias Foremny, Orchestra Națională Radio a redat cu măiestrie și rafinament dozajul intensităților, frumusețea scriiturii

orchestrale, transparența sonorităților și grația specifică a coloritului timbral. Interpretarea captivantă a reliefat unele trăsături stilistice ale compozitorului; a îmbinat aspectul senzual cu cel rațional, a dezvăluit tendința spre echilibru și măsură, a transmis buna dispoziție și seninătatea muzicii. La pupitrul ONR, maestrul Matthias Foremny (care ocupă postul de dirijor principal invitat al Operei din Leipzig și care a fost dirijor principal al Orchestrei de Cameră din Stuttgart) a făcut dovada calităților incontestabile, precum și a experienței și profesionalismului său.

Programul a continuat cu *Rhapsody in Blue* de George Gershwin, în care, în postură solistică a evoluat pianista Luiza Borac, artistă apreciată pretutindeni la modul superlativ, laureată cu peste 50 de premii și distincții internaționale. Interpreta oferă publicului versiuni de excepție ale unor lucrări concertante din diferite epoci creatoare, iar aparițiile sale pe podiumul de concert constituie adevărate evenimente muzicale. Luiza Borac este singurul interpret român care, în paralel cu activitatea solistică prodigioasă desfășurată cu succes pe toate meridianele lumii, a realizat înregistrări cu integralele creațiilor pianistice ale compozitorilor George Enescu, Dinu Lipatti și Constantin Silvestri. În 17 ianuarie ac., domnia sa a realizat o versiune de excepție a celebrei creații a lui Gershwin, în care și-a etalat plin arta interpretativă de nivel superior, energia și fantezia creatoare. *Rhapsody in Blue* a fost prezentată în primă audiție la New York în 1924, avându-l ca solist pe compozitorul însuși. În presa timpului se vorbea despre un concert organizat de Paul Whiteman (unul din cei mai mari dirijori de orchestră de jazz ai vremii) pe 12 februarie la *Aeolian Hall* în New York și se menționa că George Gershwin lucrează în acea perioadă la un *concert de jazz*. Muzica sa ingenioasă, care îngemănează influențe jazz-istice și trăsături ale muzicii tradiționale, s-a impus grație ineditului, prospețimii și dinamismului fără egal pe care le transmite. Chiar dacă

Luiza Borac

Whiteman a denumit-o „concert de jazz”, creația lui Gershwin era de fapt o lucrare cu caracter rapsodic pentru „pian și orchestră de jazz” și incorpora elemente din muzica simfonică europeană și de jazz american. La premiera din *Aeolian Hall* din 12 februarie 1924, în sală s-au aflat reprezentanți de seamă ai muzicii clasice precum S. Rahmaninov, Igor Stravinsky, J. Ph. Sousa și violonistul Fritz Kreisler, dar și interpretul de jazz Willie „The Lion” Smith. O

bună parte din succesul acestei piese s-a datorat lui Ferde Grofé, cel care i-a făcut orchestrația (lucru confirmat de compozitor).

Versiunea cuceritoare oferită de Luiza Borac în concertul de la Sala Radio a evidențiat plener pregnanța ritmică, frumusețea melodică, fantezia improvizatorică, ingeniozitatea modulațiilor și originalitatea armonică. Aflată într-o colaborare fructuoasă cu dirijorul și orchestra, pianista a încântat audiența prin verva prestației solistice entuziasmante, prin strălucirea, dezinvoltura, prin energia fără egal, naturalețea și măiestria de care a dat dovadă. La cererea publicului, pianista a oferit două bisuri din creația lui George Gershwin: *The Man I Love* și *I Got Rhythm*, cărora le-a evidențiat expresivitatea, pregnanța ritmică, ingeniozitatea și strălucirea.

În partea a doua a programului am ascultat *Suita americană în La major, op 98b, B.190* de Antonín Dvořák (elaborată în perioada 1894-1895), lucrare structurată în 5

aplaudat îndelung pe artiștii de pe scenă. Printre creatorii de seamă ai secolului XX care au apreciat inventivitatea muzicii lui George Gershwin s-au numărat Jaques Ibert și Arnold Schönberg, cel din urmă menționând meritele de necontestat ale americanului, a cărui muzică insolită constituie modalitatea specifică de a se exprima liber, în „limbajul său natural”. Concertul de la Sala Radio s-a desfășurat sub semnul excelenței și al atașamentului față de valorile autentice ale muzicii.

Carmen MANEA

Muzica în culori sau culoarea muzicii

Cu reconfortantele „amintiri” ale dulcelui clasicism vienez, din creația concertistică ceaikovskiană, încadrate de seducătoare sonorități hispanice din zestrea simfonică franceză, născute în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, s-a arătat afișul serii de joi, 23 ianuarie 2025, din stagiunea Orchestrei noastre Naționale, când a fost susținut așteptatul concert săptămânal sub bagheta unui oaspete, dirijorul Rumon Gamba, căruia unii melomani i-au mai urmărit evoluțiile de câteva ori, în ultimii trei ani, pe podiumul din Studioul „Mihail Jora” al SRR. O nouă și frumoasă colaborare, așadar, la Sala Radio, între cunoscutul maestru britanic și instrumentiștii ONR, dar și cu amfitrionul respectivului eveniment, violoncelistul Ștefan Cazacu, opțiunile lor îndreptându-se către *Rapsodia pentru orchestră „Espania”* de Emmanuel Chabrier, *Variațiunile pe o temă rococo pentru violoncel și orchestră op. 33* de Piotr Ilici Ceaikovski și

ambele *Suite orchestrale* din opera *Carmen* de Georges Bizet. O explozie de culori timbrale clar conturate, în multiple nuanțe și cu subtile gradații, pe cât de neașteptate, pe atât de firești, oglindind permanent, prin plasticitatea și fermitatea gestului dirijoral, dar și prin concepția surprinzătoare asupra frazării, sensurile estetice ale unui

mișcări: *Andante con moto/Allegro/Moderato (alla polacca), Andante/ Allegro*. Destinată inițial pianului, creația a fost orchestrată ulterior de compozitor. În lucrarea ingenioasă se împletesc influențe ale muzicii tradiționale americane și ale folclorului ceh, care contribuie la realizarea unor tablouri muzicale inedite, remarcabile prin generozitatea inspirației melodice, prin varietatea armonică și pregnanța ritmică. Sub bagheta maestrului Matthias Foremny, ONR a realizat o versiune entuziasmantă a muzicii, în care am remarcat omogenitatea ansamblului, subtilitatea paletei dinamice și agogice, precum și calitățile timbrale ale diferitelor compartimente instrumentale (mai ales la suflători și percuție).

Programul s-a încheiat apoteotic cu poemul simfonic *Un american la Paris*, scris în anul 1928. Inspirată de perioada petrecută de Gershwin la Paris, lucrarea evocă atmosfera trepidantă a capitalei franceze din anii 1920 și este una dintre muzicile cele mai apreciate ale compozitorului. Sub bagheta dirijorului Matthias Foremny, ONR a evidențiat vitalitatea, dinamismul, invenția melodică, fantezia și sintaxa originală a lucrării, considerată definitorie pentru stilul autorului. Prestația entuziasmantă a cucerit spectatorii, care i-au

demers evocator, în adevărata accepțiune a cuvântului - astfel ar putea fi descrisă, pe scurt, restituirea primei

Luiza Borac, Matthias Foremny

Ștefan Cazacu, Rumon Gamba

secvențe din programul integral romantic oferit atunci de muzicianul Rumon Gamba, la pupitrul Orchestrei Naționale Radio. Și după lucrarea creată în 1883, de pianistul-compozitor Em. Chabrier, a venit rândul piesei cu solist să bucure publicul, adică al celebrei teme în stil *rococo* urmată de inconfundabilele șapte Variațiuni și o *Codă* (care se înlanțuie fără pauză între ele), tocmai în ideea de a purta spiritul secolului al XVIII-lea într-un alt timp și spațiu, de a reconfigura original ambientul sonor mozartian, totdeauna cuceritor, prin eleganță și delicatețe, întrucât respectiva întruchipare concertantă, desăvârșită în 1877 și încredințată de autor, compozitorul P.I. Ceaikovski, unui colaborator apropiat al său, violoncelistul Wilhelm Fitzenhagen, a ajuns, după cum se știe, în repertoriul foarte multor violonceliști ai lumii. Iar versiunea din amintita seară a Stagiunii Muzicale Radio România 2024/ 2025 s-a constituit, fără îndoială, într-un real succes al interpretului Ștefan Cazacu, printr-o ingenioasă coincidență, la propria lui aniversare, căci a împlinit vârstă de 31 de ani, chiar pe 23 ianuarie... Cu un sunet cald și consistent, cu o rotunjime învăluitoare a *vibrato*-ului, admirabilă virtuozitate și bine stăpânită tehnică de double coarde, cu intonația corectă în orice registru și simțul dezvoltărilor tematice, atent pus în valoare, acesta a izbutit să ne transpună într-o generoasă lume sonoră, unde a comunicat permanent cu dirijorul și ansamblul simfonic. Referitor la spectaculosul *bis*, miniatura „Black Run” din *Suita pentru violoncel solo „Colors în D”*, a compozitorului suedez contemporan Svante Henryson, i-a reflectat, de asemenea, solistului concertist Ștefan Cazacu, viteza, temperamentul artistic și atitudinea adecvată diferitelor sale alegeri, din repertoriul lui foarte divers. În ultima parte a programului, cele două electrizante *Suite* ale operei *Carmen*, din 1875, de Georges Bizet, partituri instrumentale, extrase de acolo și rescrise, după 1880, de un contemporan al autorului, muzicianul Ernest Guiraud, care a păstrat, aproape integral, originalul, au evidențiat, o dată în plus, viziunea complexă și modernă a dirijorului Rumon Gamba asupra unei arte complexe, ce se naște mereu în amețitoare vârtejuri de ritmuri și culori, așa cum apare seducătoarea operă *Carmen* a compozitorului Georges Bizet, la 150 de ani de la trecerea sa în eternitate. O versiune interpretativă plină de o uimitoare energie, a invitatului special de la pupitrul Orchestrei Naționale Radio, care i-a urmat îndeaproape impulsurile creatoare de atmosferă pasională iberică, cu tragismul și vanitatea ei, de neprevăzute contraste, atât de spectaculoase în nebănuitele configurări și alternanțe, ale unor pregnante imagini muzicale, în total, 12 la număr, investite cu o mare forță de sugestie, tocmai pentru a evoca solaritatea tărâmului hispanic, într-o zonă cu totul specială de exprimare estetică, unde se regăsește atât de convingător, pentru ansamblul pe care îl conduce, dirijorul Rumon Gamba, printr-o fină intuiție în descoperirea valențelor expresive ale structurilor motivice, dintr-un întreg ce se dezvoltă, oriunde și oricând, drept o captivantă lume sonoră.

Mirela STOENESCU-TOLLEA

A fost pasiune!

Probabil că, alături de talent și inteligență, curajul face parte din înzestrările fundamentale ale unui geniu. Iar Mozart avea un curaj nebun. Mai mult ca sigur, avea și o încredere uriașă în sine. Niciun obstacol nu părea să-i stea în cale atunci când compunea operă – nici măcar un libret firav, nepromițător, frivol.

„*Così fan tutte*” - *Așa fac toate femeile*. Infidele, schimbătoare, grăbite să uite jurămintele de dragoste – acesta este clișeul pe care se construiește această operă. Pe baza acestei premise discutabile, libretul brodează traveștiuri, încurcături și jocuri de iluzii. Nimic, în aparență, care să inspire o muzică de geniu.

Dar Mozart e Mozart. Și din această farsă ușoară, el creează un laborator sonor de emoție și rafinament. Rezultatul? Una dintre cele mai complexe și iubite opere din istoria teatrului liric.

Ce să admiri mai întâi? Felul în care personajele prind viață prin muzică? Frumusețea ansamblurilor, cu armonii surprinzătoare? Orchestrația dinamică și perfect sugestivă? Simțul umorului transpus în fraze muzicale? Senzația de joacă și vioieșie pe care o creează? Muzica însăși, plecată din inimă către suflet, depășind granițele fizice?

Toate acestea. Iar când interpreții reușesc să înțeleagă profund această operă, atunci magia se întâmplă.

Unul dintre cele mai fascinante aspecte ale acestei partituri este polifonia afectelor. Mozart inovează curajos, creând un contrast între text și muzică. Mai clar spus, textul afirmă ceva, iar muzica contrazice subtil sau amplifică sensurile ascunse. Firește, muzica primează. Un exemplu: în aria „*Come scoglio immoto resta*”, Fiordiligi cântă despre iubire și loialitate, dar muzica ne sugerează că nu este atât de sigură de propriile jurămintele. „*Nemișcat ca o stâncă în furtuni mi-e sufletul îndrăgostit*” – însă linia vocală ezită, modulările frecvente sugerează nesiguranță. Mozart nu doar că ne lasă să auzim ceea ce gândesc personajele, ci chiar ne arată ce simt, muzica sa aruncând mereu emoțiile într-o direcție neașteptată.

Cu aceste gânduri, am mers să ascult concertul Orchestrei de Cameră Radio și al Corului Academic, într-o variantă de concert a operei *Così fan tutte*. Și nu am regretat niciun moment.

Selecția soliștilor mi s-a părut inițial surprinzătoare, părea o distribuție aleasă fără prea mult calcul privind omogenitatea. Însă rezultatul a fost surprinzător de echilibrat.

Soprana Andreea Soare a avut o prestație impecabilă. Vocea sa strălucitoare, maleabilă, dar fermă, a fost condusă cu o lejeritate care a transformat dificultățile tehnice în pură expresivitate. Stăpânirea tehnică i-a permis să abordeze rolul cu relaxare, fără să transmită vreun moment senzația de efort. Sigură pe sine și cu un evident simț al ludicului, Andreea Soare a fost una dintre prezențele cele mai convingătoare ale serii.

Lilia Istratii, cu un timbru absolut superb, a reușit să creeze momente de mare sensibilitate. Vocea sa are o

vibrație specială, care creează un fior, o senzație emoțională fizică la ascultare. Deși chimia dintre ea și Andreea Soare a funcționat, Lilia Istratii s-a menținut într-un registru mai calm, mai rezervat. Mi-ar fi plăcut să o văd jucându-se mai mult cu personajul, să lase muzica să o poarte cu mai multă libertate. Dar chiar și așa, interpretarea ei a fost de un nivel excepțional.

Pentru mine, însă, revelația serii a fost tenorul italian Marco Ciaponi. Ferrando este un rol de încercare pentru orice tenor liric, Mozart nefiind deloc indulgent cu scriitura sa vocală. Gama extinsă, frazarea amplă, susținerea pe registrele înalte și agilitatea impusă fac din acest rol un test de maturitate. Ciaponi a cântat „Un’aura amorosa” cu o lejeritate aparentă, dar în spatele căreia se simțea o tehnică impecabilă și o frazare elegantă. A fost o interpretare memorabilă, o combinație de sensibilitate și siguranță tehnică.

Cristian Ruja a fost un Guglielmo de reală promisiune. Bariton liric cu un timbru plăcut, a început cu o ușoară reținere, dar pe parcursul serii și-a găsit siguranța și a evoluat vizibil. Păcat că nu s-a optat pentru „Rivolgete a lui lo sguardo”, una dintre cele mai spectaculoase arii ale rolului, în locul mai modestei „Non siate ritrosi”. Sunt convins că ar fi contat enorm pentru încrederea sa în sine. Cu toate acestea, Cristian Ruja a fost o surpriză frumoasă. Putem paria pe el pe viitor!

Caterina di Tonno, în rolul Despinei, a fost plină de energie și ironie fină, esențiale pentru acest personaj. Deși nu a avut aceeași amplitudine vocală ca celelalte soliste, a compensat prin farmec scenic și siguranță interpretativă.

Iustinian Zetea a oferit un Don Alfonso bine construit, cu prestanță și siguranță. Este un artist constant, mereu egal cu el însuși, care inspiră încredere atât colegilor de scenă, cât și publicului.

Orchestra de Cameră Radio a oferit un acompaniament solid, discret, lăsând spațiu solisticii. Dirijorul Toufic Maatouk nu este un maestru al gesticii spectaculoase, amuțitoare, însă își îndeplinește rolul eficient, menținând un echilibru bun între soliști și ansamblu. Mă întreb cum lucrează în repetiții, căci acolo se vede adevărata măiestrie a unui dirijor.

Corul Academic Radio, deși a avut o partitură restrânsă, a fost impecabil, cu o precizie și o claritate remarcabile. Totuși, poate o componentă mai redusă ar fi ajutat la echilibrarea sonorității cu orchestra.

A fost un concert bine realizat, cu un Mozart frumos, curat, clar și expresiv. Nu, nu a fost perfect – mi-ar fi plăcut mai multă mișcare scenică, o mai mare implicare în construirea unor personaje vii. Partiturile pe pupitre au fost vizibil un obstacol pentru soliști.

Dacă ar fi să compar cu producția Festivalului Enescu din 2017, cu Marc Minkowski și Les Musiciens du Louvre, poate că nu ar fi o comparație dreaptă. Acolo aveam instrumente de epocă, o interpretare studiată în cel mai mic detaliu, soliști care cunoșteau pe dinafară rolurile și o mizanscenă elaborată și un dirijor

stelar. Dar chiar și așa, unele momente ale concertului de la Radio s-au apropiat de acea strălucire.

Și da, a fost pasiune. A fost viață. A fost Muzică.

Răzvan GEORGESCU

Muzică romantică la Sala Radio

În data de 31 ianuarie 2025, Orchestra Națională Radio le-a avut ca invitate în concertul de stagii pe dirijoarea Katharina Wincor din Austria și pe pianista israeliano-ucraineană Alexandra Segal, câștigătoare premiului I la secțiunea pian a Concursului Internațional „George Enescu”, ediția din 2022. Programul prezentat în cadrul evenimentului muzical a cuprins lucrări valoroase din repertoriul romantic: *Povestea unei seri de iarnă*, scrisă de compozitorul Josef Suk, *Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră, opus 21 în fa minor*, de Frédéric Chopin (elaborat înainte să fi împlinit vârsta de 20 de ani) și *Simfonia nr. 7 în re minor, op. 70B 141* de Antonín Dvořák, prezentată în premieră la Londra în urmă cu 140 de ani.

În deschiderea programului am ascultat *Poemul simfonic op. 26 „Povestea unei seri de iarnă”*, scris în 1904 de Josef Suk, compozitor ceh apreciat pentru bogăția inspirației și noblețea sentimentelor pe care le transmite creația sa, dar și pentru performanțele sale în calitate de pedagog și violonist. La pupitrul Orchestrei Naționale Radio, dirijoarea Katharina Wincor a dezvăluit originalitatea poemului, care evocă sugestiv atmosfera specifică anotimpului prin intermediul unor imagini cuceritoare, cu conținut lirico-epic, ce evoluează rapid spre un dinamism fără egal, ca în final să revină la imaginea inițială interiorizată, marcată de poezie, de pace și armonie. Am

admirat atât măiestria dirijorală cât și calitatea ansamblului orchestral, alcătuit din muzicieni valoroși care au conferit relief și expresivitate creației prezentate.

Programul a continuat cu *Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră, opus 21 în fa minor*, capodoperă a romantismului muzical scrisă de Frédéric Chopin pe parcursul anului 1829. Laureată a mai multor competiții internaționale prestigioase, pianista Alexandra Segal se bucură de o carieră în plină ascensiune, cu invitații pe scene din S.U.A., Israel și Europa. Concertul de Chopin îngemănează stilul briliant cu stilul belcanto (aplicat instrumentului solist) și a fost publicat în 1836, cu numărul de opus 21. Compozitorul acordă o atenție sporită virtuozității instrumentale, dar și sensibilității poetice, ce caracterizează teme lirice. În prima mișcare, *Maestoso*, pianista a reliefat cu rafinament

remarcabilă prin rafinamentul și poezia pe care le transmite.

În partea a doua a programului am ascultat *Simfonia a VII-a, în re minor, opus 70B 141* de Antonin Dvořák, creație elaborată în anii 1884-1885, a cărei muzică profundă, cu aspect dramatic, se diferențiază față de celelalte lucrări aparținând aceluiași gen muzical. Alcătuită din 4 mișcări contrastante din punctul de vedere al tempo-ului și al caracterului, lucrarea impresionează publicul prin bogăția sentimentelor și noblețea semnificațiilor. Dacă în prima mișcare, *Allegro maestoso*, am perceput aspectul dramatic, adeseori tensionat al muzicii, precum și lirismul avântat, în mișcarea a doua, *Poco adagio*, am admirat profunzimea și generozitatea inspirației compozitorului. Mișcarea a treia, *Scherzo. Vivace*, cu caracter dansant și optimist a produs un reviriment al atmosferei și a oferit un caleidoscop fascinant de imagini muzicale. Mișcarea a patra, *Allegro*, plină de energie și de sentimente pozitive, a încununat o prestație artistică de cel mai înalt nivel, aplaudată cu entuziasm de public.

Am apreciat elanul, precizia, mobilitatea și eleganța gestului dirijoral, care a contribuit la asigurarea continuității, expresivității și bogăției sonore a discursului simfonic. Publicul a fost captivat de colaborarea de excepție a dirigoarei Katharina Wincor cu orchestra, care a avut ca rezultat o versiune remarcabilă a simfoniei. A impresionat de asemenea omogenitatea ansamblului orchestral, care a evocat cu sensibilitate și naturaleză aspectul meditativ și profund al muzicii, precum și energia cu care a caracterizat momentele tensionate, pline de patos și vigoare. Pe parcursul desfășurării întregii manifestări muzicale, am remarcat colaborarea excelentă manifestată la nivel ideatic și la nivelul realizării artistice.

Carmen MANEA

Alexandra Segal, Katharina Wincor

Foto: Barcan Photography

expresia lirică a muzicii, dar și unele momente de anvergură instrumentală. Mă așteptam ca pasajele de virtuozitate strălucitoare, să fie realizate cu mai multă energie și dezinvoltură; am perceput în aceste pasaje formule pianistice utilizate de autor în ciclul de *Studii opus 10*. Mișcarea a doua, *Larghetto*, elaborată în formă tripartită ABA, constituie una din cele mai frumoase pagini lirice ale repertoriului universal. Aflată într-un dialog inspirat cu dirigoarea și orchestra, solista a redat cu sensibilitate structura melodică, armonică, ornamentală și expresivitatea muzicii. În anumite momente, pianista s-a preocupat mai puțin de reliefarea continuității și a lirismului ardent al discursului instrumental. Aflați într-un dialog inspirat, muzicienii de pe scenă au evocat cu subtilitate monologul liric chopinian cu metamorfozele permanente ale expresiei, cu momentele de iluminare și de tristețe interiorizată. Finalul *Allegro vivace*, elaborat în formă de *rondo* a transmis verva, grația, optimismul și eleganța a două dansuri poloneze: kujawiak-ul și mazurca. Pianista a reliefat cu fantezie caracterul robust și antrenant al refrenului, precum și aspectul exuberant, plin de fantezie al cupletelor. Amintim că acest concert (primul în ordinea elaborării) a fost prezentat în primă audiție de compozitorul-pianist pe 7 februarie 1830 în prezența unor distinși muzicieni polonezi și a familiei. Pe scena Sălii Radio, creația chopiniană s-a bucurat de un succes bine meritat datorat prestației artistice de înalt nivel a solistei și a colaborării strânse dintre toți muzicienii implicați. La bis, pianista a oferit *Mazurca în fa minor, op. 63. nr.2 (lento)*, creație

Albumul cu amintiri

Compozitorii Tudor Ciortea și Ion Dumitrescu.
(Aeroportul Băneasa, 1958).

Fotografie din Arhiva Ilinca Dumitrescu

Enescu de India + Menuhin de România

Un concept generos și o foarte drăguță inițiativă adusă și-n România (prima oară în 2017, apoi pauzată pe timpul pandemiei) se cheamă *West Meets East*. Pare viceversa proiectului lansat de către Yehudi Menuhin și Ravi Shankar în anii 1960 (*East Meets West*), dar a fost preluat și remodelat chiar de către discipoli direcți ai celor 2 maeștri aparte ai muzicii veacului 20, așa că lucrurile se leagă.

În recenta ediție turată prin țară, liderul percutionist Udai Mazumtar (stat 13 ani în casa celebrului indian principe și ca atare primit educație muzicală la modul cel mai direct și eficace), a făcut duo cu un violonist cu totul excepțional dotat, Gilles Apap, la rândul-i student al lui Menuhin. Și de la care Menuhin, se poate spune după cum se comportă muzical, acest discipol pare să fi preluat oarecum tot ce era enescian, tot ce este transcendental enescian la cei care vor și pot să-și pună tot duhul și trupul la dispoziția interpretării muzicale autentice, a muzicii care, dincolo de orice partitură, e expirație a propriului sine sau

spirit. Reamintesc celor ce pot fi uitați, Enescu nu l-a făcut pe Menuhin doar unul din cei mai buni înțelegători și performanți ai propriei muzici „în caracter românesc”, ci l-a și îndemnat să studieze cât mai serios Orientul, fapt și pentru care în anii 60 acesta din urmă a mers în India, adică acolo unde virtuozitățile maxime ale folclorurilor europene erau dintotdeauna muzică clasică, artă nobilă. Iar prin Europa l-a susținut și însoțit pe Ravi Shankar, convins că muzica europeană se poate vivifica prin rapelul la sursele creativităților orale proprii celor mai vechi muzici.

Revenind la francezul contemporan, e remarcabil faptul că versatilul Gilles Apap s-a dedicat muzicilor românești cu și mai mare măsură decât a făcut-o cu privire la compozițiile indiene scrise/transcise (tot în spiritul rigorii enesciene, adică cu absolut toate melismele și 32imile și 64imile) de către Menuhin însuși. Mă refer la piesele pe care în anii 1960 Menuhin le-a compus împreună cu Ravi Shankar, le-au cântat împreună, însă nu fără să fi fost notate bobiță cu bobiță de către american, acuma 2ă-3 dintre ele fiind însuflețite de către Apap observând atent respectiva partitură fizică. În vreme ce piesele românești (Enescu, Bartók, Dimitrescu) au fost suflate de către violonist cu cea mai mare dezinvoltură, cu acuratețe foarte onorabilă, dar însușite impecabil pe dinafară, indiferent pe scenă față de notații/citire.

Tablistul Mazumtar și sitaristul Rohan Dasgupta au făcut și 2ă piese de specific clasicism al muzicii nord-indiene, mai ales în ideea de a demonstra întrepătrunderea dintre raga strictă și variaționalizarea sa improvizată spontan. Însă au devenit perfect europeni în combinația lor cu pianul (Eric Ferrand N'Kaoua) și vioara jazz-simfonistă, după cum și pianul și vioara s-au adevărit

muzicalmente destul de indiene. Prin profesionalism: simbioză perfectă. Frecvent în unison de virtuozitate, uneori întrerupt de dialog scurt, vioara și sitarul clasic produc free-jazz, făcându-se dublu-spectaculare și perfect compatibile.

Deloc facilă, enesciana *Impresii din copilărie* nu doar că a sunat altfel, interesant și bine de tot, dar m-a făcut să-mi dau seama că vedeam pentru prima oară un violonist ce nu cântă piesa din partitură sau cu ajutorul ei. Sper să greșesc, dar în afara *Sonatei a III-a* (pe de rost când și când), virtuozii noștri se cam uită-n știmă și se stresează ascultând și pianul, coordonarea fiindu-le dificilă. E drept că partitura enesciană e draconică, dar asta fiindcă pe vremea lui Enescu nu existau multe memorii și performanțe de virtuozitate și de improvizare ca ale sale. Exemplul său și evoluția pedagogilor autogene au adus însă și excelențele interpretative care pot asuma spiritul unor muzici debarasându-se de partituri (după ce le vor fi studiat cu sârg). În cazul prezent, excelența memorie și lejeritate performativă ale muzicianului francez l-au făcut să rețină perfect ce-avea de făcut și în cele 6 *Dansuri românești* ale lui Bartók, apoi și-n *Dansul țărănesc* al lui C. Dimitrescu. Apap cântă total posedat și transpus de muzicile acestea cu izul și inspirația rubatoului țărănesc și ale improvizăției lăutărești, cu mimică facială și corporalitate ușor histrionică însă deloc mai puțin simpatică decât baletul multor dirijori de pretutindeni. Iertat să-mi fie (mie, care de regulă detest și evit emfaza): acest mic și slab franțuz cântă de sună ca un Menuhin de România.

Dansul țărănesc al lui Dimitrescu a fost rescris de tablistul indian cu foarte inteligentă inspirație personală, ducând în jazz de factură aproape psihedelică legăturile fanteziste dintre săltărețele fraze muzicale pe care orice român le imită fluierând și se foiește zglobiu. În cvartet de pian, vioară, tabla și sitar, din mica melodie ca de iute și șuie cascada a ieșit o minisonată de subtilitate surprinzătoare.

Una peste alta, să-l auzi pe Enescu (+/- alți români mai mult sau mai puțin accesibili) în context lărgit, în fuziunile și simbiozele improvizăției excelent construite, în unisonul sau omofonia de timbralitate ce prin exotism își sporește magnetismul, e încă o manieră prin care resimți și tu universalitatea ca propriu cămin. În fapt, dând roată rotocolului terrei, muzica lui Enescu și spiritul enescian revin în acasa magiceii copilării moldave și în originea-i maternală proteoară făcând ocol și prin muzicile, genurile și stilurile altor autori. Toate formele și formulele în care reapare amprenta enesciană, oricât de radical ori simbolic variată, înseamnă tot regăsire îmbogățitoare.

(Notă de subsol: Grupări ca Sahaja Yoga și Sri Chinmoy au mai tot adus prin România muzicieni și muzicanți indieni, diplomația mai transportă câte-o miniformație de protocol standard, iar o mărunță mișcare de amatori, găzduită de Muzeul Țăranului, mai trage câte-un mimesis indian, în tandem cu lăutărie fanarioto-urbană, vrând să atragă public spre pasiuni sau filozofări ce rămân minore sau minoritare. Să faci din Anton Pann ceea ce numai profesioniști și vizionari de nivel înalt pot face dintr-un Enescu sau Bartók e mult mai dificil. Nu-ți trebuie niciun patriotism și nicio îngrijorare comercială pentru „moșteniri” sau „patrimoniile imateriale” dacă deții măiestria celor foarte cultivați și adânc dotați. Pogorârea geniilor în forme, genuri și stiluri nescriptice e una din căile sau șansele ieșirii din micul comunitar și temporar, ca și ale percepției Ceva-ului numit convențional vitalitate în act sau etern uman.)

Marin MARIAN

Nota red.: Reamintim că toate licențele de scriere aparțin autorului și sunt asumate de acesta.

„Un manager bun se asociază cu cei mai buni profesioniști” Interviu cu Marin Cazacu

Norela-Liviana Costea: *Domnule Marin Cazacu, cum ați rezuma, în câteva cuvinte, activitatea de management al Filarmonicii „George Enescu” pe care o întreprindeți?*

Marin Cazacu: Din punctul meu de vedere, un manager nu poate spune niciodată că lucrează după un program fix, că pleacă de la lucru și apoi are liber până la sfârșitul zilei. Nu este așa; de multe ori, un manager poate lucra chiar și 70% din zi – iar asta înseamnă că și timpul pentru somn este mai scurt, deoarece unele lucruri se fac mai bine la finalul zilei ori dimineața devreme. Un asemenea ritm de lucru presupune multă disciplină, deoarece implică activități foarte diverse legate de colaborarea cu diferiți artiști pe care vrei să îi aduci alături de tine, de relația cu angajații, de comunicare, acțiuni de promovare...

N.L.C.: *V-ați așteptat la acest ritm de lucru atunci când ați candidat pentru acest post?*

M.C.: Am venit cu experiența celor opt ani în care m-am aflat la conducerea Centrului Național de Artă „Tinerimea Română”, așa că știam ce presupune managementul unei instituții publice, chiar dacă la o scară mai mică. Desigur, sunt deosebiri între cele două instituții: la „Tinerimea Română” există și formații care funcționează pe bază de proiecte, în timp ce la Filarmonică sunt doar două formații importante și o stațiune permanentă, ceea ce presupune activități destul de diferite, însă cadrul legal este asemănător. La Filarmonica „George Enescu” previțiunea este pe termen mai lung (sau ar trebui să fie, căci nu am găsit-o așa), astfel că noi construim deja programările pentru concertele din stațiunea 2027-2028.

N.L.C.: *S-a îmbogățit destul de mult activitatea Filarmonicii, iar schimbările se văd atât în creșterea numărului de spectatori cât și în calitatea artiștilor invitați – fie ei dirijori sau instrumentiști, cântăreți. Ce rol are colaborarea cu dl. Mihai Constantinescu în această prefacere a instituției?*

M.C.: Eu spun mereu: un manager bun se asociază cu cei mai buni profesioniști. Nimeni nu poate să stăpânească toate domeniile, oricât de mult ar încerca. Colaborarea cu dl. Constantinescu pentru mine este excepțională; mi-a fost coleg, îmi este prieten, vorbim aceeași limbă profesională, așa putea spune că îmi pare rău că n-am făcut-o mai dinainte. Dumnealui cunoaște foarte bine agențiile, artiștii, dorințele lor și modalitatea cea mai bună de abordare, astfel că acest ajutor îmi dă mie timp să mă ocup de alte lucruri precum îmbunătățirea orchestrei, schimbarea de generații sau funcționarea compartimentelor de comunicare, marketing, relațiile interumane etc..

N.L.C.: *Ce strategii ați abordat pentru a obține această creștere despre care am vorbit mai devreme?*

M.C.: Există două direcții: una este, într-adevăr, de a invita artiști pe care i-am văzut, poate, la Festivalul Internațional „George Enescu”, iar cealaltă direcție, mai nouă, este de a aduce artiști care nu au ajuns încă acolo, dar care cu siguranță vor ajunge în viitorul apropiat, pentru că au deja o carieră internațională extraordinară. Ca instrumentist, am propriile evaluări și aprecieri cu privire la unii artiști și știu ce se potrivește muzicienilor noștri, astfel că aduc în fața orchestrei dirijori și soliști care (în proporție de 70%) nu au mai fost niciodată pe scena Ateneului. Iar pe lista mea se află din ce în ce mai mulți dirijori pe care orchestra i-a apreciat și cu care dorește să colaboreze din nou (desigur, eu particip la toate concertele și am propria evaluare, dar și analiza orchestrei este un barometru important).

N.L.C.: *O altă schimbare pe care am observat-o la publicul nostru a fost faptul că nu mai este atât de „speriat” de nou – fie că vorbim despre repertoriu ori despre artiști...*

M.C.: Este adevărat. În primul rând, în perioada pandemiei am fost nevoiți să diminuăm amploarea repertoriilor (și totodată atractivitatea lor), din cauza măsurilor sanitare. În al doilea rând, multă vreme a existat problema dificultății închirierii partiturilor de secol XX (mai ales din partea a doua a secolului). După 2022, când am venit la conducere, dorința mea a fost să aduc aceste repertorii noi; desigur, publicul își dorește foarte mult să asculte Ceaikovski, Beethoven, Brahms și Mozart – și le interpretăm și pe acestea pentru că de fiecare dată vor fi

Foto: Norela-Liviana Costea

viziuni diferite ale dirijorilor, nu neg acest lucru. Dar să nu uităm că muzica universală și cea românească au atât de mult repertoriu încât ar fi păcat să treacă 100 sau 150 de ani până când să descoperim o capodoperă (cum au fost, de pildă, *Simfonia a XIII-a* de Dmitri Șostakovici și *Rapsodia ebraică* de Ernest Bloch). Am apreciat că publicul a venit să le asculte – e adevărat, însă, că le-am combinat cu lucrări mai accesibile.

Întorcându-mă la public: după pandemie o mică parte nu s-a mai întors deloc în sălile de concert din diverse motive. Am câștigat însă un public nou atunci când am reluat proiectul educativ „Clasic e fantastic” și mai mult, am adăugat unul nou: „Muzica pe înțelesul tuturor”. Dacă primul este dedicat exclusiv copiilor, cel de-al doilea este

pentru oricine își dorește să afle mai multe despre anumiți compozitori, anumite lucrări. Acestea sunt extrem de importante pentru a-i face pe oameni să înțeleagă frumusețea participării la un concert în direct (desigur că poți să asculți și acasă, online, concerte foarte bune, dar experiența nu poate fi egalată). Avem și un al treilea proiect la care eu țin foarte mult: „Stagiunea de marți seara” – în cadrul căruia promovăm tinere talente și, de asemenea, formăm o categorie nouă de public: publicul de muzică de cameră, care poate realiza cu aceste ocazii frumusețea pe care o are un concert cameral, mult mai intim, mai apropiat de public, într-o atmosferă aristocrată, selectă (spunem noi, muzicienii). Cu ajutorul tuturor acestor proiecte, publicul va deveni iubitor de muzică la modul

Sala Ateneului Român

Foto: Virgil Oprina

general, fără a avea o preferință anume (fie că vorbim despre muzica simfonică, de cameră sau corală etc.).

Este adevărat că artiștii pe care i-am invitat au contat mult, la fel cum a contat și repertoriul abordat dar și noua colaborare cu agenția de comunicare. Și site-ul nostru are o nouă interfață pe care am lansat-o de curând – acum este un site modern, mai prietenos cu publicul, și sperăm să

capteze atenția vizitatorului. De asemenea, avem noi sponsori pasionați de muzică și interesați de activitățile noastre, iar acest lucru ne permite să invităm mari artiști și să achiziționăm mai ușor partituri, de pildă. Pentru noi, cum am spus mai sus, este important să ne asociem cu cei mai buni – fie că sunt sponsori, colaboratori, muziceni, parteneri de orice fel.

N.L.C.: *Vorbind despre repertorii, aș vrea să vă întreb ce loc ocupă muzica românească în programele Filarmonicii?*

M.C.: Așteptăm cu nerăbdare să se încheie perioada de restricție cu privire la drepturile de autor pentru lucrările lui George Enescu (la finalul acestui an), chiar dacă și acum abordăm lucrări din repertoriul enescian. Dincolo de Enescu, selectăm cu atenție și prezentăm publicului lucrările cele mai valoroase dintre cele pe care le avem la dispoziție semnate de compozitori precum Paul Constantinescu, Carmen-Petra Basacopol, Valentin Gheorghiu, Anatol Vieru, Pascal Bentoiu... Din păcate, sunt foarte multe titluri care nu au fost niciodată publicate, astfel că nu le putem folosi. De asemenea, în fiecare an promovăm tineri compozitori cărora le comandăm lucrări pe care să le prezentăm în premieră absolută – în concertele din 20 și 21 februarie, de pildă, am prezentat lucrarea lui Alin Chelărescu. Anii trecuți am avut lucrări semnate de câștigătorii ai Concursului Internațional de Compoziție „George Enescu” și urmează, desigur, alții cărora le-am trimis deja comenzile.

N.L.C.: *Dincolo de activitățile ce țin de funcționarea propriu-zisă a Filarmonicii, colaborați cu un alt muzician de valoare, acad. Octavian Lazăr Cosma, pentru a aduce în atenția publicului și a specialiștilor istoria Filarmonicii, încă de la începuturile ei. Ce ne puteți spune despre acest demers?*

M.C.: Anul acesta vom publica trei volume care vor descrie istoria acestei instituții de la începuturi până în anul 1920 (pentru că Octavian Lazăr Cosma a publicat deja un volum ce cuprinde perioada 1921-1944). Vor fi volume de aproximativ 700 de pagini fiecare, pe care le găsim extraordinare, căci vor cuprinde tot ce s-a întâmplat în Ateneul Român, dar și în jurul lui: sunt puse în evidență cronici și comentarii care contribuie la formarea unei imagini de ansamblu asupra Filarmonicii din București – căci acesta era numele ei pe atunci.

N.L.C.: *Vă dorim mult succes în tot ceea ce întreprindeți! Vă mulțumesc pentru timpul acordat!*

Norela-Liviana COSTEA

Lauri americani pentru o soprană româncă

Luna trecută, tânăra soprană Daria Lupu, masterandă a Universității Naționale de Muzică din București la clasa distinselor profesoare Georgeta Stoleriu, a fost recompensată cu *Ana María Martínez Encouragement Award* în cadrul ediției cu numărul 37 a unui foarte dificil concurs internațional: *Eleanor McCollum Competition for Young Singers*, care a avut loc la Houston Grand Opera, în Statele Unite ale Americii. Criticul D. L. Groover a consemnat faptul că timbrul ei strălucitor și jocul actoricesc fără cusur au făcut-o candida ideală pentru acest premiu, cu toate că prestația sa din cadrul competiției nu mai avea nevoie de vreo încurajare, fiind deja o performanță extraordinară. Am aflat mai multe despre această experiență chiar de la Daria Lupu.

Teodora Constantinescu: *Felicitări pentru această performanță! Ce reprezintă acest premiu pentru tine?*

Daria Lupu: Acest premiu reprezintă un pas uriaș în cariera mea, care se află încă la început de drum. Faptul că am fost selectată din peste 1000 de concurenți din întreaga lume, că am ajuns în semifinală alături de alți 20 de artiști și, în cele din urmă, în finală, unde doar 7 dintre noi am concurat pentru distincțiile oferite, este o recunoaștere extraordinară a muncii depuse până acum și o motivație puternică pentru parcursul meu artistic de acum înainte.

Un moment cu totul special a fost decernarea premiului oferit de Ana María Martínez. Am fost profund onorată și surprinsă să aflu că eu sunt cea aleasă de ea. O admir de ani de zile, încă de când i-am descoperit înregistrările, iar întâlnirea cu ea a fost o bucurie imensă. S-a dovedit a fi nu doar o artistă excepțională, ci și o prezență caldă și generoasă. Am avut ocazia să discutăm despre repertoriu, despre carieră și, mai ales, despre grija pe care trebuie să o am față de vocea și drumul meu artistic. Sfaturile sale sunt de o valoare inestimabilă și le voi purta mereu cu mine.

T.C.: *Și cum ai aflat despre acest concurs? Ți-a fost recomandat de cineva?*

D.L.: În urma concursului *Sumi Jo International Competition* de la Paris, unde am ajuns în finală, am avut parte de o surpriză extraordinară. La câteva săptămâni după concurs, am primit un e-mail chiar de la directorul studioului de operă de la Houston Grand Opera, care mi-a sugerat să aplic pentru această competiție. A fost un moment neașteptat și onorant – să știu că m-a remarcat și a considerat că am potențialul de a concura la acest nivel.

Nu am stat mult pe gânduri; chiar în acea zi am trimis materialele necesare, m-am înscris și am făcut toate demersurile pentru a participa. Câteva săptămâni mai târziu, am primit vestea că am fost selectată. Practic, această oportunitate a venit ca un ecou al prestației mele de la competiția *Sumi Jo*, ceea ce îmi confirmă încă o dată cât de importante sunt fiecare apariție și fiecare moment pe scenă.

T.C.: *Deci a fost o înlănțuire de evenimente.*

D.L.: Da, și asta mi-a adus o mare bucurie. Cred că, dincolo de premiul în sine – care, desigur, validează munca depusă, calitatea interpretării și prezența scenică – cel mai valoros aspect al unei competiții este ceea ce urmează după. Conexiunile care se creează, întâlnirile cu directori de studiouri de operă, impresari sau alți profesioniști din

industrie pot deschide oportunități pe care nu le-ai fi anticipat. Uneori, cel mai important câștig nu e doar un trofeu, ci drumul pe care ți-l deschide.

T.C.: *Și cum ți s-a părut nivelul acolo? Din ce țări erau ceilalți concurenți?*

D.L.: Nivelul a fost extrem de ridicat. Majoritatea concurenților erau puțin mai în vârstă decât mine, iar eu, alături de tenorul care a obținut premiul al doilea, eram cea mai tânără participantă, la 23 de ani. Diferența de experiență era vizibilă, mulți dintre ei având deja un parcurs solid în studiouri de operă și o prezență scenică bine consolidată. E firesc ca, odată cu timpul și cu numeroasele competiții și spectacole, să devii mult mai relaxat pe scenă.

Acesta a fost al treilea concurs internațional la care am participat și pot spune că evoluția este clară. La *Voix Nouvelle* (2023, Opéra de Massy), primul meu concurs internațional, am ajuns până în semifinală. A urmat *Sumi Jo International Competition*, unde am ajuns în finală, iar

acum, finală și premiu. Este un progres care mă motivează enorm.

Cei mai mulți concurenți veneau din Statele Unite, ceea ce era de așteptat, având în vedere locația. Totuși, laureații au fost din mai multe colțuri ale lumii: premiul I a fost câștigat de un bariton din Coreea de Sud, premiul II de tenorul din Georgia, iar premiul III de o soprană din S.U.A. Un mare avantaj a fost faptul că organizatorii au acoperit toate costurile (transportul, cazarea) ceea ce, pentru un artist tânăr aflat la început de drum, contează enorm, mai ales când vorbim de un drum peste ocean. Singura provocare a fost legată de viză; am avut emoții că nu o voi obține la timp, dar, din fericire, totul s-a rezolvat fără probleme.

T.C.: *Cum s-a desfășurat mai exact competiția și ce repertoriu ai interpretat?*

D.L.: Am avut un repertoriu complex și provocator, alcătuit din patru arii: „No word from Tom” și cabaleta „I go, I go to him” (*The Rake’s Progress* de Stravinski), „Liberamente or piangi” (*Attila* de Verdi), „Aria

Bijuteriilor” (*Faust* de Gounod) și „Era desso il figlio mio” (*Lucrezia Borgia* de Donizetti).

Competiția nu a urmat un format clasic, doar cu semifinală și finală. În cele zece zile petrecute în Houston, Texas, procesul a fost mult mai amplu, fiind conceput în primul rând ca o audiție extinsă pentru Butler Studio de la Houston Grand Opera. Practic, am fost supuși unui proces riguros de selecție, cu multiple audiții desfășurate în săli diferite, în fața unor impresari, directori și profesioniști din industrie. Unul dintre cele mai intense momente a fost când am cântat în sala mare a operei, cu o capacitate de aproximativ 5000 de locuri. A fost un moment impresionant, când am pășit pe scenă și am privit acea vastitate; am simțit o ușoară panică, dar nu teamă. Acustica era impecabilă, iar experiența de a cânta într-un astfel de spațiu a fost extraordinară. Îmi doresc să cânt pe astfel de scene cât mai mult.

Finala a fost ultima etapă a acestui parcurs; a constat într-un concert de arii, sub bagheta lui James Gaffigan, dirijor la Opera din Berlin, și a fost transmisă live pe Facebook și YouTube. A fost o experiență extrem de bine organizată - o singură repetiție generală, fără reluări, într-un format care simula exact condițiile unui spectacol. Chiar și detaliile protocolului erau stabilite: unde trebuie să ne poziționăm, cui să strângem mâna la început și la final - totul meticolos planificat.

Întreaga competiție a fost un exemplu de profesionalism la cel mai înalt nivel. Programul a fost atât de bine structurat încât nu am avut nicio zi liberă pentru a explora orașul, dar fiecare moment a fost valoros. O premieră absolută în istoria concursului a fost faptul că finaliștii au cântat acompaniați de orchestra Operei din Houston, ceea ce a adus o dimensiune și mai grandioasă evenimentului.

Juriul a fost alcătuit din personalități marcante ale lumii operei: Khorī Dastoor - directorul Houston Grand Opera, Patrick Summers - directorul artistic și muzical, Michael Heaston - managerul general al Metropolitan Opera și soprana Ana María Martínez.

A fost o experiență intensă, solicitantă, de o valoare inestimabilă.

T.C.: *Și ce sfaturi ai primit acolo?*

D.L.: Am primit multe propuneri frumoase, care sper să se concretizeze în viitorul apropiat, dar și un feedback extrem de pozitiv. Cred că am reușit să las o impresie puternică, iar atmosfera a fost una încurajatoare - oamenii de acolo mi-au transmis clar că vor să păstrăm legătura și că există planuri de viitor în care mă voi regăsi.

Un aspect care poate fi considerat atât un avantaj, cât și o provocare, este vârsta mea. La 23 de ani, mulți îmi spun că sunt tânără, că am timp să învăț și să cresc, dar în același timp, trebuie să evoluez rapid, să acumulez cât mai multe experiențe și să învăț din fiecare oportunitate. Este un echilibru delicat între răbdare și ritmul alert pe care îl

Daria Lupu, Teodora Constantinescu

impune această carieră. Îmi doresc ca toate aceste oportunități să se materializeze cât mai curând, iar eu să fiu pregătită pentru fiecare pas înainte.

T.C.: *Ce crezi atunci că ți-a lipsit pentru premiul I?*

D.L.: Nu cred că mi-a lipsit ceva anume. Simt că am toate datele necesare pentru a obține un astfel de premiu, însă experiența joacă un rol esențial. Așa cum spuneam, de

la un concurs la altul, am avut rezultate din ce în ce mai bune - semifinală, finală, premiu - și fiecare competiție îmi oferă lecții prețioase despre cum să mă prezint, cum să îmi gestionez emoțiile și, mai ales, cum să aleg repertoriul potrivit - un aspect esențial într-un astfel de context.

Pe lângă tehnică și expresivitate, un artist se definește și prin capacitatea de a înțelege subtilitățile muzical-teatrale, de a transmite autenticitate și de a-și construi un parcurs coerent. Așadar, nu simt că mi-a lipsit ceva, ci mai degrabă că trebuie să continui să adaug, să finalizez și să acumulez, pas cu pas - ceea ce face diferența la cel mai înalt nivel.

T.C.: *Care sunt planurile tale în viitorul apropiat?*

D.L.: În primul rând, îmi doresc să îmi finalizez masterul,

dar obiectivul principal este să mă alătur unui studio de operă internațional. Sunt în fața unor oportunități importante și voi avea mai multe audiții în perioada următoare, ceea ce mă motivează și mai mult să evoluez.

Un studio de operă reprezintă un mediu ideal pentru a învăța roluri, pentru a înțelege în profunzime ce înseamnă să fii pe scenă și pentru a-mi antrena vocea la un nivel profesionist. Este o etapă esențială în formarea unui artist liric, o tranziție necesară spre marile scene.

În paralel, îmi propun să continui să particip la competiții tot mai prestigioase și să îmi construiesc un parcurs artistic solid. Mai presus de toate, îmi doresc ca vocea mea să ajungă la cât mai mulți oameni și să fie ascultată cu emoție și plăcere.

T.C.: *Mult succes!*

Interviu realizat de **Teodora CONSTANTINESCU**

Ana Maria Martinez, Daria Lupu

Festivalul Internațional „George Enescu” 2025

(urmare din pag. 1)

Unele dintre cele mai prestigioase orchestre, coruri și formații camerale au fost invitate să susțină programul dedicat compozitorului George Enescu, ridicând și mai mult standardele de calitate artistică cu care publicul festivalului este obișnuit: Orchestra Regală Concertgebouw, Royal Philharmonic Orchestra, Orchestra Philharmonia din Londra, Orchestra Academiei Naționale Santa Cecilia, Orchestra de Cameră din Lausanne, Orchestra Simfonică WDR din Köln, Orchestra Tonhalle din Zürich, Orchestra Filarmonică din Rotterdam, Orchestra Filarmonică Cehă, Staatskapelle Dresda, Orchestra Simfonică Radio din Frankfurt, Academy of Saint Martin in the Fields, Orchestra of the Age of Enlightenment, Orchestra de Cameră

„Mahler”, Chamber Orchestra of Europe, Scottish Chamber Orchestra, Budapest Festival Orchestra, Orchestra Națională a Franței, Il Giardino Armonico alături de Corul NFM din Wrocław, Sinfonia Varșovia, Accademia Bizantina, Les Siècles sau Ansamblul Intercontemporain, Corul Radio din Letonia, Corul de Cameră din Estonia, London Voices, Cvartetetele „Arcadia”, „Belcea”, „Lenkoro” etc.

În cadrul seriei de concerte de la Sala Palatului, cea mai atrăgătoare (după cum a rezultat din statisticile de la fiecare ediție), adusă la standarde acustice mai performante ni se promite, 27 de evenimente de excepție susținute de 16 orchestre de prestigiu din România și din întreaga lume, într-o ediție ce va marca 70 de ani de la trecerea în eternitate a marelui compozitor și muzician român George Enescu. Alături de numeroase opusuri enesciene, în buna tradiție a festivalului, în program se vor regăsi și lucrări compuse de Mahler, Rahmaninov, Beethoven, Mozart, Ravel, Wagner, Brahms, Ceaikovski, Șostakovici, Stravinski, Sibelius, Bruckner, Dvořák, Schumann, Liszt, Grieg, Debussy, Richard Strauss, Bartók, dar și lucrări prezentate în primă audiție.

Dintre compozițiile enesciene incluse în programul de la Sala Mare a Palatului amintim *Poema română op. 1*, în concertul de deschidere, dirijat de Cristian Măcelaru la pupitrul Filarmonicii „George Enescu” (24 august 2025, ora 20:00), *Fantezia - concert pentru pian și orchestră*, interpretată de Orchestra Philharmonia din Londra, sub bagheta lui Santtu-Matias Rouvali, solistă pianista Alexandra Dariescu, *Pastorală-fantezie*, cu Orchestra Academiei Naționale Santa Cecilia, condusă de Daniel Harding, *Preludiu la opera Oedipe*, dirijat de Paavo Järvi la pupitrul Orchestrei Tonhalle din Zürich, *Simfonia concertantă în si minor pentru violoncel și orchestră op. 8* în versiunea lui Manfred Honeck, care va dirija Orchestra de Tineret Gustav Mahler, avându-l solist Yo Kitamura, marele câștigător al secțiunii de violoncel a Concursului Internațional George Enescu de anul trecut, *Suita nr. 2 în do major pentru orchestră op. 20*, dirijată

de Alain Altinoglu la pupitrul Orchestrei Simfonice Radio din Frankfurt (un eveniment care nu trebuie ratat), *Uvertura de concert pe teme în caracter popular românesc op. 32*, interpretată de Capela de Stat din Dresda, sub bagheta maestrului Daniele Gatti, *Simfonia nr. 1 în mi bemol major op. 13*, cu Orchestra Filarmonicii Regale din Londra, condusă de maestrul Vasily Petrenko (din nou o ocazie importantă de a asculta, sperăm, o versiune de referință), *Rapsodia română nr. 2 în re major op. 11*, sub bagheta maestrul Cristian Măcelaru, la pupitrul Orchestrei Naționale a Franței, *Simfonia nr. 4 în mi minor*, finalizată postum de Pascal Bentoiu, în interpretarea Orchestrei Filarmonice Cehe, dirijate de Petr Popelka și *Rapsodia română nr. 1 în la major op. 11*, interpretată de Orchestra Regală Concertgebouw, la pupitrul căreia se va afla îndrăgitul dirijor Klaus Mäkelä, pe 21 septembrie 2025, în concertul care va închide ediția din acest an a festivalului.

Vor fi marcate și momente aparte prin concertele susținute de Orchestra Ukrainian Freedom, pe 25 și 26 august 2025, de la ora 20:00, condusă de dirigoarea canadiană Keri-Lynn Wilson, care a fondat ansamblul în 2022, imediat după invazia Rusiei, ca inițiativă de a apăra moștenirea culturală a Ucrainei. Membrii orchestrei sunt muzicieri ucraineni din toate colțurile lumii, care s-au alăturat demersului pentru a susține simbolic această țară, iar proiectul este rezultatul colaborării dintre Opera Metropolitană din New York, Opera Națională Poloneză și Ministerul Culturii din Ucraina.

Proiecțiile multimedia vor însoți cinci evenimente din acest an: concertul de deschidere a Festivalului Enescu, din 24 august 2025, operele în concert *Salome op. 54* de Richard Strauss (în data de 1 septembrie) și *Lady Macbeth din Mțensk op. 29* (14 septembrie), concertul susținut de Budapest Festival Opera, dirijat de Iván Fischer, alături de Compania de Dans Eva Duda din Ungaria (17 septembrie) și cel de-al doilea concert al Orchestrei Naționale a Franței, condus de Cristian Măcelaru (în 19 septembrie) și vor fi semnate de Carmen Lidia Vidu, Nona Ciobanu și Peter Košir.

Dezvoltarea și promovarea tinerilor muzicieri români și laureaților Concursului Internațional „George Enescu”, dar și colaborarea lor internațională, sunt două dintre obiectivele principale ale Festivalului Enescu. Astfel, Orchestra Română de Tineret este invitată să susțină un concert alături de renumita Orchestră de Tineret Gustav Mahler, sub bagheta maestrului Manfred Honeck, dar și un concert de sine stătător, sub bagheta dirijorului Christian Reif, ambele la Sala Mare a Palatului. Câștigătorii ediției de anul trecut a Concursului Internațional „George Enescu” sunt programați alături de orchestre și muzicieri de talie internațională, precum Orchestra de Cameră din Lausanne și Renaud Capuçon, Orchestra de Tineret „Gustav Mahler”, Orchestra Filarmonică din Rotterdam, dirijată de Lahav Shani, sau Orchestra „Camerata Regală”, sub conducerea lui Alex Amsel, participant la masterclass-ul de dirijat din cadrul Concursului „George Enescu” 2024.

Programul va include premiere internaționale și reinterpretări de marcă ale lucrărilor-reper din repertoriul universal. De asemenea, vor fi organizate – alături de partenerii de tradiție și nu numai – expoziții, prelegeri, Simpozionul Internațional de Muzicologie (organizat de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România în parteneriat cu Universitatea Națională de Muzică București), la care vor participa muzicologi, compozitori, doctoranzi din mai multe centre universitare. Comunicările științifice prezentate cu această ocazie vor fi tipărite la Editura UNMB în colaborare cu Editura Muzicală și vor oferi ocazia de a explora noi perspective asupra lucrărilor sale și de a disemina cercetări recente despre marele compozitor și contemporanii săi, ca și despre creatori care îi continuă misiunea artistică. (A. M.)

Aniversări, comemorări...

Muzicologul **Emanoil Ciomac** s-a născut pe 5 februarie 1890 în orașul Botoșani, într-o familie armeană. Studiile muzicale le-a început la Liceul „A. T. Laurian” și le-a continuat la Conservatorul din Iași. În Franța a urmat Facultatea de Drept și a obținut doctoratul la Sorbona, dar a decis să își dedice viața muzicii. A fost profesor de istoria muzicii la Conservatorul „Pro Arte” din București și a tradus peste 20 de librete de operă, inclusiv *Oedip* de George Enescu ori *Faust* de Charles Gounod, contribuind astfel la îmbogățirea repertoriului liric românesc. Activitatea sa ca muzicolog și critic muzical reunește cronici publicate în diverse reviste și ziare precum „Muzica”, „Convorbiri Literare” și „Secolul XX”. De asemenea, a publicat volume importante precum „Enescu”, „Viața și opera lui Richard Wagner” și „Poezii armoniei”. A fost un susținător fervent al muzicii românești, având o relație strânsă cu George Enescu, pe care l-a admirat profund.

Emanoil Ciomac

Această prietenie a influențat nu doar cariera sa, ci și înțelegerea și aprecierea muzicii enesciene. Emanoil Ciomac a încetat din viață în 13 iunie 1962.

La 4 februarie 1910, la București venea pe lume **Alfred Mendelsohn**, compozitor, muzicolog și pedagog. S-a născut într-o familie cu tradiție muzicală, avându-l ca tată pe distinsul violist Leon Mendelsohn. De la o vârstă fragedă, Alfred a fost încurajat să își dezvolte talentul muzical, iar cariera sa a început să prindă contur chiar din adolescență. A urmat studii de compoziție și dirijat la Viena, iar când s-a întors în România a devenit discipolul lui Mihail Jora, consolidându-și pregătirea teoretică și practică. A compus numeroase lucrări simfonice, camerale, vocale și operă, fiind influențat de tradițiile muzicale românești și europene; a abordat teme universale, explorând emoțiile umane prin muzică. Piesele sale se caracterizează printr-o îmbinare a stilurilor, de la baroc la

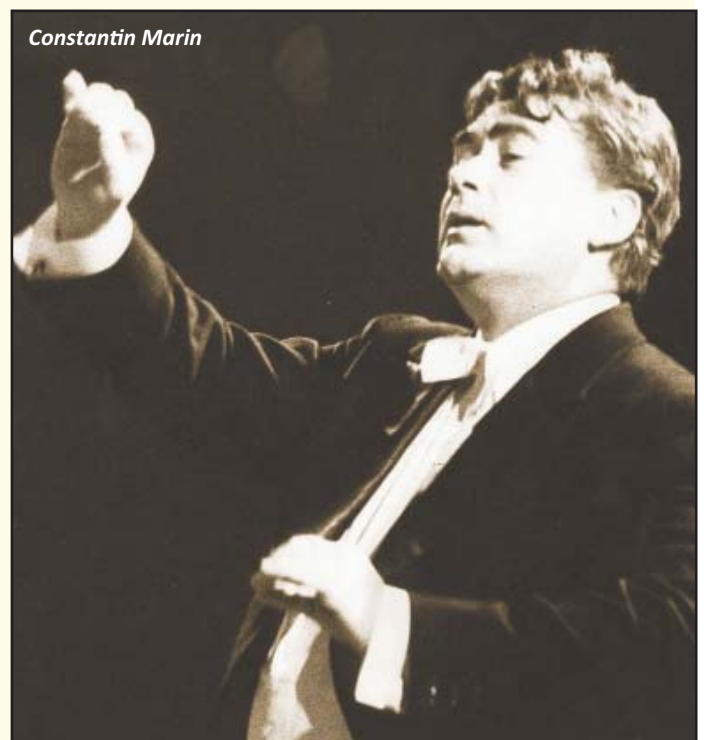
neoclasic, evidențiind o capacitate remarcabilă de a adapta și reinventa formele muzicale. Ca profesor la Conservatorul din București, a influențat generații întregi de tineri muzicieni, încurajându-i să își dezvolte creativitatea și să își exprime viziunea artistică. A fost implicat în activitatea

Alfred Mendelsohn

muzicală autohtonă și, în calitate de membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, a militat pentru recunoașterea valorii creației românești pe plan internațional. De-a lungul carierei a primit numeroase distincții, inclusiv Premiul Academiei Române și Premiul de Stat, care reflectă aprecierea de care s-a bucurat în rândul colegilor și din partea publicului. Alfred Mendelsohn a trecut la cele veșnice în 9 mai 1966.

27 februarie 1925 marchează nașterea dirijorului, compozitorului și profesorului **Constantin Marin**, la Urleta (jud. Prahova). A fost fondatorul și conducătorul corului de cameră „Madrigal”, ansamblu renumit pentru promovarea

Constantin Marin

muzicii corale românești. A absolvit Facultatea de Pedagogie Muzicală (secția Dirijat Coral) a Conservatorului de Muzică din București, studiind sub îndrumarea unor personalități ale muzicii românești. De asemenea, a urmat cursuri la Facultatea de Pedagogie, Psihologie și Filosofie a Universității din București. Mai târziu a obținut titlul de doctor în muzicologie la Academia de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, sub coordonarea compozitorului Sigismund Toduță. Constantin Marin a fost un promotor al muzicii românești contemporane, iar contribuțiile sale au fost recunoscute prin numeroase premii și distincții. A debutat ca dirijor de coruri studențești în București, iar în 1963 a fondat Corul „Madrigal”, recunoscut pentru interpretarea muzicii renaștentiste, gregoriene și baroce, dar și a muzicii tradiționale românești. De la primul concert al Corului „Madrigal”, susținut în 1963, până la moartea sa, a fost dirijor și director al acestui ansamblu alături de care a realizat turnee internaționale și a participat la festivaluri de renume. Palmareșul Corului „Madrigal” se identifică cu cel al dirijorului său, iar contribuțiile lui Constantin Marin în muzica corală românească sunt remarcabile. Constantin Marin a fost și membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România și autor a

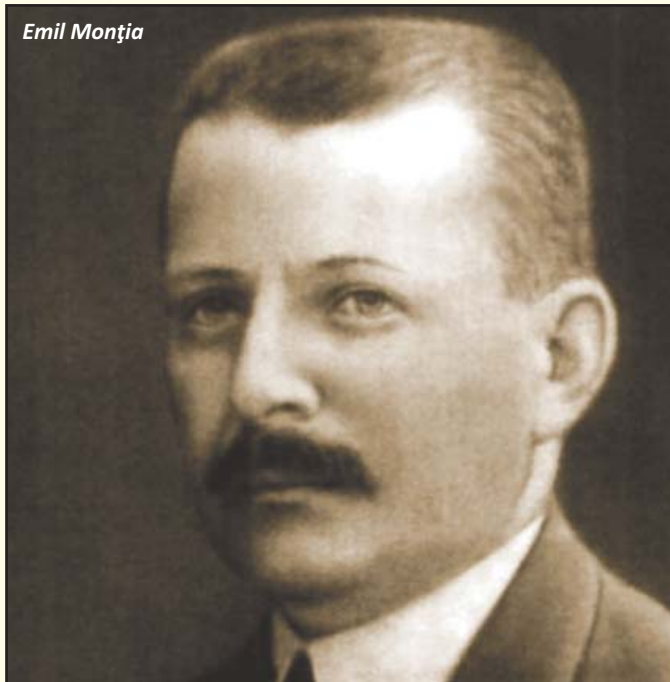
numeroase lucrări vocale: coruri patriotice, coruri de copii și coruri mixte, toate reflectând bogăția și tradițiile muzicale românești. A trecut în eternitate în ziua de 1 ianuarie 2011, cu puțin timp înainte de a împlini 86 de ani.

În 15 februarie 1965, la Șiria trecea în neființă **Emil Monția**. Născut în 6 ianuarie 1882 la Șicula, compozitorul și folcloristul a semnat, de-a lungul anilor, partituri de muzică de cameră, corală și vocală. Emil Monția a urmat cursuri de muzică la Timișoara, Oradea și Viena și a absolvit apoi Facultatea de Drept, după obținerea diplomei practicând avocatura la Șiria. La Kiev a studiat muzica și a cântat în orchestra orașului. Întors în țară, a participat la pregătirea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, fiind ales membru al Marelui Sfat Național al Transilvaniei din partea Aradului și apoi consilier al Ministrului Agriculturii și Comerțului. A luat parte la fondarea Operei bucureștene, Operei din Cluj

și Societății Compozitorilor Români. Din creația sa muzicală vom aminti cele 121 *doine și cântece populare românești, aranjate pentru voce și pian*, dedicate lui George Enescu, *Doina vadului* (suită de doine și cântece românești pentru pian), *Suită de dansuri românești pentru pian solo*, operele *Ileana* și *Fata de la Cozia* (jucată pe scenele Operelor din Cluj, Timișoara și la Arad). Pentru activitatea sa muzicală, a fost distins cu premiul Societății Compozitorilor Români.

Norela-Liviana COSTEA

Emil Monția

Între virtuozitate și așezarea sub semn dubitativ a unei practici: subiectivismul meu e mai valabil decât al tău

„Ce-un secol ne zice ceilalți o deszic...”: spusa eminesciană îmi apare valabilă și dintr-o altă perspectivă decât cea a neliniștii continuelor descoperiri... Și mă întorc în urmă cu ceva veacuri la nevoia resimțită de compozitorii-interpreți – și ei în postura de descoperitori. *A orna-ornare* – cunoaștem cu toții verbul care nu face altceva decât să sugereze acțiunea de punere în practică a ideii latinescului *ornamentum*: înfrumusețare. Muzica a uzat și uzează în continuare de ornamente devenite în timp fie marcă a anumitor instrumente (numim aici mai ales instrumentele cu coarde ciupite, inclusiv strămoșii pianului), fie chiar indiciu de formă în muzica instrumentală (faimoasele *duplum* din suitele preclasice: *Menuet I, II, Bourrée I, II*) sau în cea vocală (operă, oratoriu: *aria da capo*). Fără discuție, la fel ca în alte domenii artistic-culturale în care se exprimă prin culoare, material, luminozitate etc., ornamentul muzical – mizând pe plăcerea surprizei sonore – a vizat inițial provocarea, creșterea și menținerea interesului audienței. În crearea universului ornamentelor, la început a

fost nu „logos”, nu „cuvântul”, ci *diminutio*: principiul diminuării valorilor lungi de durată, corectând unele deficiențe în tehnica de construcție a instrumentelor și contribuind la sculptarea în sonor a intențiilor compozitorilor; ulterior a fost întrebuițat pe scară largă mai ales în datele cunoscute ale comparației pe care publicul, interpreții și compozitorii o făceau în concursul inedit angajat la scara *vox humana-vox instrumentalis*. S-a dat astfel semnalul creării unui bogat repertoriu instrumental (beneficiară fiind sintaxa polifonă), de la cea vocală: Madrigale, Motete la cea instrumentală: la rândul ei – de la Preludii și Toccate la Ricercare, Fantezii etc.; totul conduce către valorizarea tehnicii variației, testându-se culoarea sonorităților, virtuozitatea interpreților și preferințele publicului. În paralel, de la delicate înfloriri de text muzical s-a ajuns la virtuozitate escaladări care, la rândul lor, au generat adaptări și remodelări pe măsură ale tehnicilor vocale și instrumentale. La dispoziția creatorilor și interpreților au apărut tabelele: codări de semne în notații și decodări în efecte sonore iar teoreticienii muzicii le-au inserat în tratate. Fie că avem în vedere triluri, mordente, apogiaturi, grupete ș.a., esența lor improvizatorică se păstrează captând emoție, elevație spirituală, frumusețe a expresiei, unicitate, trasând căi de la simpla ocupare a unui segment temporal la afirmarea spontaneității, a libertății, a elocvenței vibrante, a ultra-elaborării în numele nașterii, impunerii și comunicării unor sentimente, stărnind

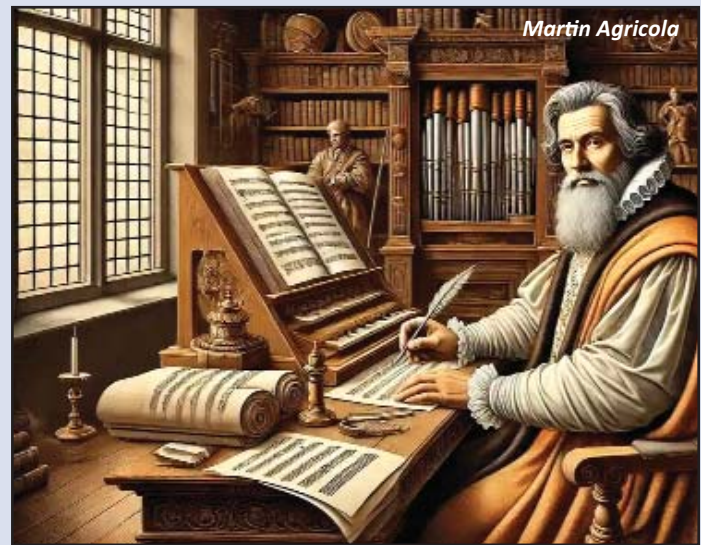
admirația, căutând radianța momentelor-piatră de boltă, efectul resonator cu vibrație, cultivând consonanța trăirii creator-public, stârnind emoții... Fiind vorba despre emoție, aceasta este trăită de audiență prin diversele ei coloraturi: în sfera aflată în plină lumină – interes, curiozitate, entuziasm iar în cea umbrată – frustrare, neliniște, neîncredere. Întreaga această valență emoțională pune stăpânire pe relaționări și, în cel mai fericit caz, leagă interpretul de public, problema devenind gestionarea acestor stări, atenția fiind mereu îndreptată spre „nou”, spre inedit. Sedimentarea trăirii apare odată cu discernerea și înțelegerea rostului profund al intervențiilor ornamentice, conștientizarea funcțiunii lor printr-un antrenament constant, cultivând memoria afectivă. Maeștri ai detaliului semnificativ, cultivând între borne atent calculate arta ornamentării, interpreții de marcă ai zilelor noastre, subtili cunoscători ai acestor trasee istorice devin vii păstrători de memorie, diferențiind inclusiv la nivel metric execuția profilului acestor ornamente în cazul compozitorilor renascentiști, ai barocului, ai erei clasice ori romantice deopotrivă. Acordând ornamentului respectul datorat unui organism viu, în mâinile și în vocea lor se păstrează dar se și devoalează secrete ce țin de perioadă, stil, arie geografică, școală de compoziție, stil unic al compozitorului.

Indiferent de clasificarea din tratate de secol XVIII – în trei (C. Ph. Em. Bach) sau în cele de secol XX în patru funcțiuni (unele complet diferite ca perspectivă, loc, durată: H. Leichtentritt și Erwin R. Jacobi), ornamentele se mențin fie de sine stătător, fie în alambicate conjuncții (cu ritmuri,

vibrato, tremolo...), fiecare „termen” al acestora poziționându-se cu rol de „semnificant” – așa cum a impus-o practica secolului XVIII. Dincolo de cultivarea aceluși „stilus melismaticus” sau al liberei ornări („a plăcere”), dincolo de calificarea rolului exclusiv melodic, armonic, combinând cele două axe mai sus amintite sau ritmic, compozitorii au optat și pentru includerea lor cu rol constitutiv melodic. Procedeele le-a exclus din partituri?!? Le-a redus scriperea?!? Le-a diminuat importanța?!? Le-a dat sens tematic, architectural?!? Le-a implicat în crearea de texturi?!? Vă invit să dați răspuns la oricare din întrebările de mai sus și, dacă simțiți nevoia, să le sporiți repertoriul și cuprinderea.

Ornamentele, așa cum le-au privit un Martin Agricola în secolul XVI: *Ein Kurtz Deudsche Musika* (1528), tratat incluzând demonstrativ lucrări originale: *Psalmi* și un *Magnificat*, apoi *Musica instrumentalis Deudsch* (un an mai târziu) sau *Musica Figuralis Deudsch* (1532) exprimă spiritul muzicii germane a vremii sale, după cum o va face, la rândul lui, peste secole, Carl Ph. Em. Bach, al cărui tratat:

Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen (1753) implicând și arta digitației pe model Couperin, se va impune ca veritabilă „Biblie” pentru pianști.

Dar, cum nimeni nu este profet în țara lui, atât generația lui Agricola, cât și întreaga pleiadă a unor compozitori și organști dublați de improvizatori de excepție ai secolelor XVI-XVII: Elias Nikolaus Ammerbach, Hans Buchner, Hans Kotter, Paul Hofhaimer (prim organist al împăratului Maximilian), Jacob Paix, Conrad Paumann, Arnolt Schlick (inventiv în arta improvizăției pe datele tehnicii contrapunctice și autor de tratate în ciuda cecității sale), Bernhard Schmid cel Bătrân și fiul său, Bernhard Schmid cel Tânăr, Sebastian Virdung (teoretician al cărui tratat – 1511 – l-a preludiat pe cel al lui Agricola) și Johann Woltz a fost privită cu neîncredere și subapreciată, reproșându-i-se superficialitatea gestului, maniera de cultivare a virtuozității în sine. Germani, austrieci, spanioli, francezi sau italieni de origine ori prin adopție, au fost etichetați drept „coloriști/coloraturști” (Koloristen – prin raportare la coloratura vocală excesivă italiană) de un alt german: compozitorul și organistul romantic August Gottfried Ritter cel care, împreună cu Felix Mendelssohn s-a legitimat drept cocreator al tipului de sonată romantică pentru orgă. Dacă este să căutăm o justificare, ceea ce l-a călăuzit trebuie să fi fost ideea de severitate, exactitate în măsurarea efectului gestului sonor, rigoare, o idee cel puțin ciudată dacă ne raportăm... la secolul romantic, atunci când a fost emisă... un secol al exceselor și subiectivității ridicate la rang de lege. Or – fapt de mirare! – tocmai atunci, subiectivismul unora părea a fi mai valabil decât al celor de... cu mult înaintea lor. Dar cum mica istorie nu bate nici pe departe viața, ornamentele și arta punerii lor în pagină sonoră, nu doar componistică, vor continua să-și spună povestea; indiferent cine și când le-a imaginat, partiturile ce le-au impus înaltul standard de virtuozitate vor continua să atragă interpreții, stârnind admirația constantă a unui public dornic să trăiască experiența palpului și să aplaude excelența.

Carmen STOIANOV

Mega-jam session cu surprize

Patru ore și jumătate de muzică bună, fără partituri și fără greșeli... un debut de an jazzistic mai mult decât promițător! S-a petrecut în prezența unei numeroase asistențe, în seara de 4 ianuarie, la **Clubul JazzBook** din cartierul bucureștean Cotroceni. Orânduitori – muzicianul cu majusculă Nicolas Simion și managerul Clubului, Darius Rus.

Au edificat contribuții creative douăzecișiunu interpreti dintre care, spre satisfacția noastră, câțiva tineri realmente talentați. Iată numele părtaşilor la eveniment: printre cei pe care îi putem estima drept corifei ai jazzului autohton – saxofonistul Nicolas Simion, trompetistul Emil Bizgă, pianistii Sorin Zlat, Albert Tați, ghitaristul Alex Man, basistii Răzvan Cojanu, Ciprian Parghel, bateriștii Tavi Scurtu și Tudor Parghel, vibrafonistul Răzvan Florescu; tot din compartimentul profesioniștilor deja notorii – pianistul (și prolificul compozitor plurivalent) Andrei Petrache, destoinicul baterist Gabi Matei, inventivul

Păuța, dar fiind vorba de o întâlnire muzicală nepremeditată ca program, toate celelalte momente sonore au avut ca subiecte de prelucrare spontană nouăsprezece teme standard din repertoriul internațional al jazzului – între acestea cele intitulate „What is This Thing Called Love” (Cole Porter), „Blue Bossa” (Kenny Dorham), „All the things you are” (Jerome Kern), „Fly me to the moon” (Bart Howard), „You don’t know what love is” (Gene de Paul), „There is no greater love” (Isham Jones), „I wish you love” (Sam Cooke), „Nature boy” (Eden Ahbez), „What a Wonderful World” (Bob Thiele), „Confirmation” (Charlie Parker), „Cherokee” (Ray Noble), „A Night in Tunisia” (Dizzy Gillespie).

Ampla, îndelunga derulare de disponibilități artistice din memorabila seară de 4 ianuarie a venit să zugrăvească în spațiul sunetelor policrome lumi de frumuseți, alerte și insolite demersuri melodico-ritmico-timbrale, cuceritoare îngemănări armonice, cu toate generând o veritabilă explozie de bucurie juvenilă, de pulsație electrizantă, totodată o demonstrație de tehnică interpretativă bine stăpânită. Ascultând atare generoase certificări ale dăruirii aspiratoare pe spirala consacrării, reînvie speranța potrivit căreia se profilează cu evidență încă de azi calitatea generației de mâine a jazzmanilor români. Felicitări!

Jazz sub afișe

A fost mai demult ideea năstrușnică a lui Croco (Mihai Manea), aceea de a tapeta (de a lipi pe) mulți metri pătrați de tavan la The PUB Universității cu afișe ale unor recitaluri și festivaluri de rock, jazz, blues, folk.

Sub aceste... înalte auspicii color, la propriu și la figurat, marți 14 ianuarie 2025 Clubul de Jazz „Emil Bizgă” (găzduit de înainte numitul PUB) a furnizat fanilor un admirabil concert raportat exclusiv la teme

muzicale din pelicule celebre purtând marca Hollywood; concert urmat de un antrenant *jam session*. Inițiativa precum și organizarea au revenit, ca de fiecare dată, înfatigabilului Emil Bizgă, trompetist improvizator nepereche, un instrumentist cu amplă instruire, nu doar în slujirea jazzului, dar și în muzica academică și-n alte genuri ale artei sunetelor.

Emil Bizgă (născut în Iași la 23 iunie 1971) a trăit până la vârsta sa actuală de aproape cincizecișipatru de ani multiple experiențe, a căror detalieri ar umple paginile unui roman... A absolvit Conservatorul la București (ca student al apreciatului trompetist și profesor Iancu Văduva), a dobândit un master în trompetă clasică la Malmö în Suedia (discipol al ilustrului Hakan Hardenberger supranumit de ziarul The Times „Cel mai bun trompetist din lume”), un alt master în trompetă de

Foto: George Zaroschi

basist Alex Mike și familia cuprinzându-i pe admirabilul pianist Bogdan Munteanu, pe soția sa, vocalista Ana Munteanu și pe fiica lor Aryana, precoce cântăreață în vârstă de zece ani; surprinzători prin pasionatul aport marcat de ei s-au dovedit a fi foarte tinerii Bogdan Tănase (zis și Tase, ghitarist apreciabil, absolvent al *Clasei de jazz din Universitatea de Muzică din București* și al unui master la *Prins Claus Conservatorium* din Groningen, Olanda), tehnicul basist Adi Neacșu, energicul ritmician activând bateria, Filip Goron; surprize au constituit deopotrivă aparițiile pe podium ale unor carismatici soliști vocali, ca Sergiu Ferat (reușind să imite glasul răgușit al lui Louis Armstrong) și Robert Patai.

Zestrea componisică a mirificului jam session a inclus și două piese autohtone, inspiratul „Blues for Garay” creat de Jancy Körössi și „Bassklavier” datorat lui Sabin

jazz la Hanovra, Artist Diploma la „Rutgers University” (New Jersey). În SUA – unde a trăit și activat timp de nouă ani – a colaborat cu artiști de renume precum Wynton Marsalis, Tony Bennett, Paquito D’Rivera; aceștia i-au rafinat stilul și tehnica instrumentală și i-au incitat curiozitatea de a îmbina diverse genuri, muzica clasică, jazzul, ca și folclorul balcanic, muzicianul reușind să genereze elemente de insolit în arena internațională. Cariera sa a inclus concerte alături de „Niedersachsen Jazz Orchestra”, Opera din Hanovra și Big Band-ul Radiodifuziunii Române. De amintit și apariții în cadrul

Astfel, dintru început cei prezenți în sală s-au delectat audiind / recunoscând notoriile teme din filme, apreciind contribuțiile creative ale interpreților – cel mai activ și mai inspirat, la flugelhorn Emil Bizgă, urmat la rândul său, ca solist în fiecare piesă de pianistul Radu Aureliu, de tehnicianul plin de idei melodice la neobișnuitul său contrabas Ciprian Parghel și de fratele recordman al ritmurilor edificate cu inventivitate pe tobele, cinelele și fuscinelul bateriei, Tudor Parghel – dezlănțuit într-un mirobolant solo în piesa „The Windmills of Your Minds”! Iată aici și setlistul concertului, derulat pe fundalul scenei ce

Quartet Emil Bizgă

indica prin imagini video genericele filmelor pentru care au fost compuse respectivele teme muzicale: „Last Tango in Paris” (de Gato Barbieri pentru filmul omonim), „A Time for Love” (baladă creată de Johnny Mandel pentru pelicula An American Dream), „Days of Wine and Roses” (compusă de Henry Mancini pentru filmul cu același nume), „Flintstones” (compozitor Hoyt Curtin pentru serialul de animație Aventuri în epoca de piatră), „My Favorite Things” (de Richard Rodgers pentru filmul The Sound of Music) și înainte citata temă „The Windmills of Your Minds” (autor Michel Legrand pentru filmul The Thomas Crown Affair).

După finalul concertului, câțiva tineri și valoroși muzicieni români s-au metamorfozat instantaneu în personaje de jam

unor marcante manifestări de gen: „Montreux Jazz Festival” (Elveția), „Zeit Ton Festival” (Viena), „Jazz Patras” (Grecia) etc. A meritat recunoașteri prestigioase: „Jazz Podium Award”, bursa „Musikstipendium” – acordată în anii 1997 - 1998, „Malmö-Oxie Rotary Club International” (Suedia), „Jeunesses Musicales” 2000 (București). După studii la Conservatorul bucureștean a fost un timp angajat în Orchestra Operei Române, iar cu Big band-ul Radiodifuziunii Române – cu care a participat la Festivalul „Cerbul de Aur” de la Brașov – atunci când acest ansamblu l-a acompaniat pe Ray Charles; trompetistul Emil Bizgă a improvizat un solo admirat ca atare de notoriul oaspete afro-american. Recent, artistul și-a adjudecat la Iași titlul de doctor în muzica academică acordat de Universitatea Națională de Arte „George Enescu”.

Concertul din 14 ianuarie a. c. s-a dovedit memorabil din mai multe rațiuni: raportarea programului la atractive melodii celebre, din filme așisderea; apelarea la profesionalismul de necontestat al unei excelente secții ritmice în persoanele fraților Ciprian Parghel - contrabas și Tudor Parghel - baterie; promovarea ca valoros improvizator al impredictibil de talentatului pianist conștanțean Radu Aureliu; benefica intenție de a prelungi satisfacția estetic-auditivă a concertului într-un reușit jam session swingat cu jazzmani invitați anume de Emil Bizgă.

session. Au urcat pe podium în aplauzele publicului formule de duo, trio și quartet, majoritatea avându-i lideri pe admirabili claviaturisti...

În cel dintâi trio, remarcabilul pianist Marius Vernescu (Premiul I la Montreux în anul 2002) a fost întovărășit în eclatantul său demers pe clapele în alb și negru de fideliu acompaniatori Ciprian Parghel - contrabas și Gabi Matei - baterie. Cu aceeași secție ritmică, a venit apoi rândul strălucitorului mânuitor al claviaturii Petrică Andrei, să cucerească audiența cu a sa virtuozitate învăpăiată (inclusiv în flamboaianta tălmăcire în versiune proprie pentru pian solo a hitului brazilian „Tico Tico”. Junele pianist Adi Stoenescu (care actualmente activează în Germania) și-a aflat un statornic și sincer partener de duo – trompetistul Sorin Niculescu, în interpretarea cunoscutei teme „Nica’s Dream” a lui Horace Silver. Și tot subtilul Adi Stoenescu, împreună cu frații Parghel, Ciprian și Tudor, au acompaniat-o pe inefabila vocalistă Ruxandra Zamfir, care ne-a reamintit cu patos melodia devenită faimoasă odată cu filmul Casablanca – „As Time goes by”, compusă de Herman Hupfeld.

S-au revelat ca trăsături definitorii ale memorabilei seri – concert și jam session – de la The PUB Universității: muzicalitatea, creativitatea, dăruirea pe Altarul Jazzului!

Florian LUNGU

Refrene nemuritoare în Apuseni...

Cu mai bine de două decenii în urmă, tenorul Valer Ponoran, secretar muzical la Teatrul "Nae Leonard" din Galați, revenit pe meleagurile natale a pus bazele unui festival de române la Zlatna, fără a bănuși că peste timp acesta va deveni un adevărat fenomen! Pentru că la ora actuală festivalul "Te-aștept pe același drum" din micuța, dar atât de cocheta localitate din Munții Apuseni, este indiscutabil al doilea concurs de Interpretare a genului (se preconizează ca în viitor să se introducă, cu consilierea Alinei Mavrodin Vasiliu, și o secțiune de Creație), după "Crizantema de aur" de la Târgoviște. Primarul Silviu Ponoran, el însuși talentat interpret, a dezvoltat an de an moștenirea părintelui său, așa încât la ediția a XX-a manifestarea a avut toate atributele unui festival de clasă: program de sală color, cu toate informațiile despre concurs, juriu, invitați; TVR Cluj co-producător (cu o "Ediție specială" transmisă în direct în duminica galei); transmisiuni în direct ale ambelor seri pe postul Alba Carolina TV; parteneri media importanți, în frunte cu "Actualitatea Muzicală" și "Ultima Oră"; sonorizare de calitate, asigurată de regizorul muzical Eugen Hârșu,

impecabilă, respectând întru totul rigorile genului, condusă de prof. Ovidiu Barteș, compozitor și violonist. El a fost secondat de excelentul pianist (recompensat la rândul său cu o Diplomă din partea organizatorilor) Kalman Urszui,

Alina Huțu

precum și de Marius Szabo (vioara 2), Zenu Zanc (contrabas), Victor Geogean (acordeon). Pentru această ediție festivă organizatorii au suplimentat formația cu noi instrumentiști – Gheorghe Câlțea, flaut (de la masa juriului, reputatul Ion Bogdan Ștefănescu a exclamat: "Nu există orchestră serioasă fără flaut!"), și Dacian Cesa Goje, sintetizator. Nemaivorbind de aspectul decisiv, ce ține de profesionalismul membrilor juriului. Între aceștia s-au numărat patru nume de rezonanță ale interpretării românei, președinte al juriului fiind directoarea Teatrului Național de Operă și Balet "Oleg Danovski" din Constanța, soprana Daniela Vlădescu. Lângă ea au luat loc în loja juriului cea careia i se datorează în bună măsură ridicarea festivalului zlatnean la cotele actuale, directoarea artistică a Festivalului național al românei "Crizantema de aur" de la Târgoviște, Alina Mavrodin Vasiliu, precum și apreciatele interprete Camelia Florescu și Georgeta Plută, care au susținut la rândul lor aplaudate recitaluri. L-am amintit pe Ion Bogdan Ștefănescu, prezență insolită, dar atât de legat de poezia românei, ceilalți membri ai juriului

Ciprian Cucu, Silviu Ponoran

absolvent de Conservator, asistat de Mihai Bantea. Au existat, evident, și sponsori, au impresionat decorurile și recuzita (Gardenia Lore), dar mai ales vechile obiecte muzicale, instrumente, documente, partituri puse la dispoziție de Zoltan Mladzsi ("Casa colecțiilor"), între care s-a deplasat cu eleganță artistul fotograf Dalia Iancu, autoarea imaginilor alăturate. Festivalul a fost organizat în colaborare cu Ministerul Culturii, sub patronajul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO, de către Primăria și Consiliul local Zlatna, Consiliul județean Alba, Centrul de cultură "Augustin Bena" din Alba-Iulia, Casa de cultură "Horea Popescu" din Zlatna.

Calitatea unei manifestări muzicale ține de multe aspecte, înafară de concurenți valoroși, vedete de marcă și de "punerea lor în pagină", adică sonorizare și lumini competitive. Doar că artiștii nu cântă singuri, și din acest punct de vedere festivalul de la Zlatna fiind la înălțime, cu o orchestră

Juriul

fiind prof. Iosif Fiț, membru al UCMR, și cunoscutul realizator și prezentator de la TVR Cluj Sergiu Vitalian Vaida, căruia i s-a datorat acea "Ediție specială"

retransmisă de TVR3. Și cum ar fi fost să uit prezența absolut încântătoare a prezentatoarelor, actrița Miruna Ionescu și studenta Crina Porcar?

La o asemenea manifestare complexă trebuie să fie mereu cineva care să se ocupe de toate cele, cu nopți nedormite, sute de telefoane și e-mail-uri, de la cazări la repertorii, program de sală și fișele concurenților. Așa încât articolul de față s-a scris foarte ușor, grație documentării

Valentin Albeșteanu, Miruna Ionescu

din Timișoara. În prezent este artistă lirică în cadrul Corului Academic Radio și a impresionat prin interpretarea piesei "În satu-n care m-am născut" de Gherase Dendrino, intrând în posesia Premiului special al Consiliului județean Alba. Veronica Lozovenu din Republica Moldova a început studiul muzicii la Cahul, continuându-și pregătirea la Universitatea din Pitești (unde a obținut licența și masteratul) și în Franța, la Dijon, unde a studiat Muzicologia. După două premii II cucerite la Festivalul național de romanțe "Rapsodii de toamnă" de la Câmpulung-Muscel, a reușit aici, într-o companie mult mai puternică, să intre în posesia Premiului special al Casei de cultură "Horea Popescu" din Zlatna, după interpretarea sensibilă a cunoscutei romanțe a lui Titel Popovici "Ce fel de om ești tu?". Premiul special purtând numele inițiatorului acestui festival, Valer Ponoran, a fost acordat unui solist valoros (Premiul III la Târgoviște, la "Crizantema de aur", Trofeul la Câmpulung-Muscel, la "Armonii de toamnă"), ale cărui date biografice sunt absolut senzaționale. Vine de la Râmnicu-Vâlcea, este născut la Chișinău, a absolvit Liceul de arte la Sfântu-Gheorghe și facultatea de muzică la Brașov, a susținut masteratul la UNMB și este angajat la Opera din Brașov! Alexandru Aghenie a

puse la dispoziție de Cosmina Bogdan. Deci putem derula acum împreună lista laureaților, firește în ordine inversă. Gala a debutat cu două premii speciale acordate personal de Alina Mavrodin Vasiliu. Premiul special "Cetatea Romanței" a fost acordat Mihaelei Popa de la Opera din Craiova, deținătoare anterior a două premii importante aici, dar ediția actuală a fost mult mai puternică. Distincția "Romanța ne unește" a revenit profesoarei de educație muzicală Anghelina Usatâi, de la Orhei, Republica Moldova. Județul meu natal, Mureș, a avut cei mai mulți finaliști, dar din păcate doar unul dintre ei a convins juriul. Antonie Cămară, 16 ani, din localitatea Sărmașu, este elev la Liceul de arte "Regina Maria" din Alba-Iulia, secția pian, și a fost recompensat pe drept cu premiul "Tinerețea romanței". Tot dintr-o localitate mică, Dumbrăvița

Cristina Beldean-Moșuțan

din jud. Timiș, vine Valentina Elena Verlan, deși ea s-a născut la Satu-Mare, fiind absolventă a Facultății de muzică

smuls multe ofaturi printre spectatori cântând celebra "Doar una" (Pe umeri pletele-i curg râu) de Guilelm Șorban, pe versurile lui George Coșbuc. Și iată-ne ajunși la podiumul de premierie. Cu premiul III a fost distins un solist cu multe recunoașteri la activ, între care două premii la "Crizantema de aur". Darius Divian Iordănescu este bariton la Opera Națională Română din Timișoara, lector universitar la Facultatea de muzică din Timișoara, doctor în muzică, cu dublă specializare în Dirijat și Canto, și are un Master în Dirijat. El a ales două romanțe vechi, binecunoscute - "Rița țigancă" de Ionel Fernic și "Mi-e dor de ochii tăi adânci" de Nelu Danielescu. Am mai scris-o, în lumea romanței puțini sunt soliștii fără o pregătire academică. Ionela Mardare Mirică a absolvit Academia de muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca și conduce la Piatra-Neamț propria școală de canto, "Noblesse". Colecționară de premii (la Botoșani, Chișinău, Bistrița, Târgoviște), a mai

fost laureată inclusiv la Zlatna, dar de această dată a urcat până pe a doua poziție, promovând cu succes o romanță laureată de curând la "Crizantema de aur", "Iubind ca o vindecare", a compozitorului basarabean Adrian Beldiman, pe versurile Cameliei Florescu. Câștigătoarea premiului I (la fel ca în 2019!), Alina Huțu, este profesoară la Școala de arte "George Enescu" din Botoșani, fiind absolventă a aceleiași academii de muzică din Cluj. Aureolată cu Trofeul

Alina Mavrodin-Vasiliu, Paul Surugiu-Fuego

"Crizantema de aur", evidențiind impecabilă eleganță scenică și o interpretare rafinată, nuanțată, ea se anunța drept una din candidatele autorizate la câștigarea Trofeului, dar se pare că i-au lipsit doar câteva sutimi de punct...Deținătoarea premiului I a cântat "În cârciumioara unde cântă un cobzar" de Richard Stein și "Romanța inimii mele" de Paraschiv Oprea. După multe distincții obținute la alte competiții de profil și lansarea unor romanțe premiate, talentatul Ciprian Cucu și-a văzut visul cu ochii, intrând în posesia Trofeului. Este absolvent al Facultății de muzică din cadrul Universității "Transilvania" din Brașov (al căreia este masterand în prezent), membru fondator al grupului vocal "Anatoly" al Operei din acest oraș, a editat nu mai puțin de 11 CD-uri și a publicat două volume cu lucrări pentru diferite ansambluri vocale. Juriul i-a acordat Trofeul în urma interpretării excepționale a pieselor "Romanța mea

târzie" de Dan Mizrahy și "Romanța înstrăinării" de Paraschiv Oprea. Au fost 16 finaliști și între ei alți câțiva au avut evoluții foarte bune, cum ar fi Mina Emilian Stavără din București, student la UNMB, sau cele trei soliste din județul Mureș, cu multe premii la activ - Maria Neag, Maria Moldovan (veterana concursului) și Diana Izabela Marin. Important este că toți cei 16 s-au prezentat la un nivel foarte bun, reamintind pasionatului, cunoscătorului public din sală titluri celebre, pe care cei mai în vârstă le-au reluat împreună cu soliștii, titluri aparținând, înafara celor deja numiți, compozitorilor Aurel Giroveanu, Alexandru Corfescu, Vespasian Vasilescu, Florentin Delmar, Mia Braia, Dan Stoian, Horia Făgărășanu, Ion Mânzat, Vasile Vasilache, Nicolae Kirculescu, Ionel Băjescu Oardă, Vasile Veselovschi, Henry Mălineanu sau Ioan Tomescu, nume cu profunde rezonanțe inclusiv în alte genuri muzicale.

Nu mai este un secret pentru nimeni că publicul este atras înainte de toate de vedetele de pe afiș, iar la această ediție organizatorii s-au întrecut pe sine (în viitor este de

Ion Bogdan Ștefănescu

dorit ca durata festivalului să fie mărită la trei zile). Adevărată "Doamnă a romanței românești", Alina Mavrodin Vasiliu și-a dovedit încă o dată clasa, oprindu-se cu distincție și rar talent actoricesc la câteva melodii pe care le-a inclus pe discurile sale, unele mai vechi, altele mai noi, dar toate nelipsite de pe scena festivalului pe care-l păstrează la Târgoviște, "Crizantema de aur", aparținând unor Henry Mălineanu, Vasile Veselovschi, Emil Gavriș, Aurel Giroveanu, Paraschiv Oprea sau Stelian Apostol. Așteptat ca de fiecare dată cu mare nerăbdare, Paul Surugiu-Fuego nu și-a dezamăgit nici de această dată admiratorii. Acompanied de pianistul Vicențiu Perniu, dirijor al Teatrului de estradă din Pitești, artistul a oferit un program de mare diversitate. Având în vedere ambianța, s-a oprit la refrene ale unor romanțe cunoscute și a adus un omagiu Ioanei Radu, dar n-a putut ocoli, la cererea publicului, marile sale șlagăre, în final bună parte din invitați plutind pe aripile valsului! Cu o voce de o limpezime nealterată de trecerea timpului, soprana Daniela Vlădescu a demonstrat încă

o dată că nu întâmplător este nelipsită de la marile manifestări ale romanței, încheindu-și recitalul cu un

ieșire din tiparele genului, a reprezentat-o spectacolul "Poveste din Bucureștii de odinioară", oferit de actrița-cântăreață Miruna Ionescu, violonistul Valentin Albeșteanu și Taraful de Oraș. Muzică din perioada interbelică, tangouri, valsuri și foxtrot-uri, de la muzică ușoară la cea clasică, de la cea de film sau de café-concert la piese lăutărești, amintindu-ne de nemuritoarea Maria Tănase și de șlagărele unor Ion Vasilescu sau Nicolae Kirculescu, purtându-ne prin refrene nostalgice – "Hai să-ți arăt Bucureștiul noaptea", "Mi-am pus busuic în păr", "Habar n-ai tu", "Coșarul" sau "Avant de mourir" de Georges Boulanger al nostru... Nu putea lipsi câștigătoarea ediției precedente, mezzo-soprana Liliana Feher de la Opera din Cluj-Napoca, așa cum de mare efect a

omagiul adus decanului de vârstă Jolt Kerestely, 91 de ani, cu romanța multi-premiată "Plec de la tine lăcrimând". Cu un interes uriaș a fost așteptat recitalul lui Ion Bogdan Ștefănescu, solist al Filarmonicii "George Enescu" și profesor la catedra de flaut a UNMB. El a alternat cuceritor versuri proprii (are 15 cărți publicate!) cu intervenții măiestre, de virtuozitate ale flautului său Muramatsu 18K, într-un recital de muzică și poezie cu totul inedit. Triumfătoare la acest concurs în 2016, posesoare a unei voci minunate, Georgeta Plută este, după absolvirea Academiei de muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca, profesoară de canto la Alba-Iulia și nu poate lipsi nicicând de la festival, ca membră în juriu și "titulară" de drept a unui recital. Camelia Florescu, însă, s-a aflat pentru prima oară la Zlatna, lucru de așteptat după succesele ei din ultimii ani pe tărâmul romanței, oferind un foarte gustat recital de autoare, cu romanțe aparținându-i, muzică și versuri, și premiate la "Crizantema de aur". Câștigătoare a trofeului în 2022, Cristina Beldean Moșuțan și-a lansat aici remarcabilul album discografic intitulat "Te iubesc, romanță!", din cuprinsul căruia a cântat câteva piese compuse de Titel Popovici și de Bela Andrași, dovedind încă o dată cu prisosință că este, asemeni colegelor ei amintite anterior, o valoare sigură a genului. O pată superbă de culoare, cu o

fost recitalul cu romanțe interpretate cu real talent la...nai de elevul Sergiu Geogean.

Programul celor două zile ale festivalului de la Zlatna a fost lung (5 ore pe seară!), dar divers și extrem de atractiv, așa încât cu siguranță la ediția a XXI-a tot mai mulți artiști valoroși vor fi... "așteptați pe-același drum" al Apusenilor. Când probabil ne vom lua rămas bun de la vechea sală "Ampelum", pentru că va fi inaugurat noul, modernul teatru al orașului. Dar, vorba ceea, sănătoși să fim și să ascultăm cât mai multă muzică bună! (Foto: Dalia Iancu)

Octavian URȘULESCU

2 x „Axma” - o carte și un CD semnate Costin Petrescu

În ciuda stabilirii din anii '80 la Paris, arhitectul și percuționistul Costin Petrescu a rămas binecunoscut melomanilor români, în primul rând pentru cofondarea conceptului etno-rock la Phoenix. Revenirile în țară după Revoluția Română, după ce a organizat prima reunire Phoenix la Paris în aprilie 1990, au devoalat deopotrivă cariera muzicală rock cu Olympic '64, dar și aceea jazz ori colaborarea cu supergrupul de muzică contemporană Hyperion, de talie internațională. La sfârșitul anului trecut, artistul a lansat un volum beletristic (fantasy) „Axma” și un CD cu același titlu.

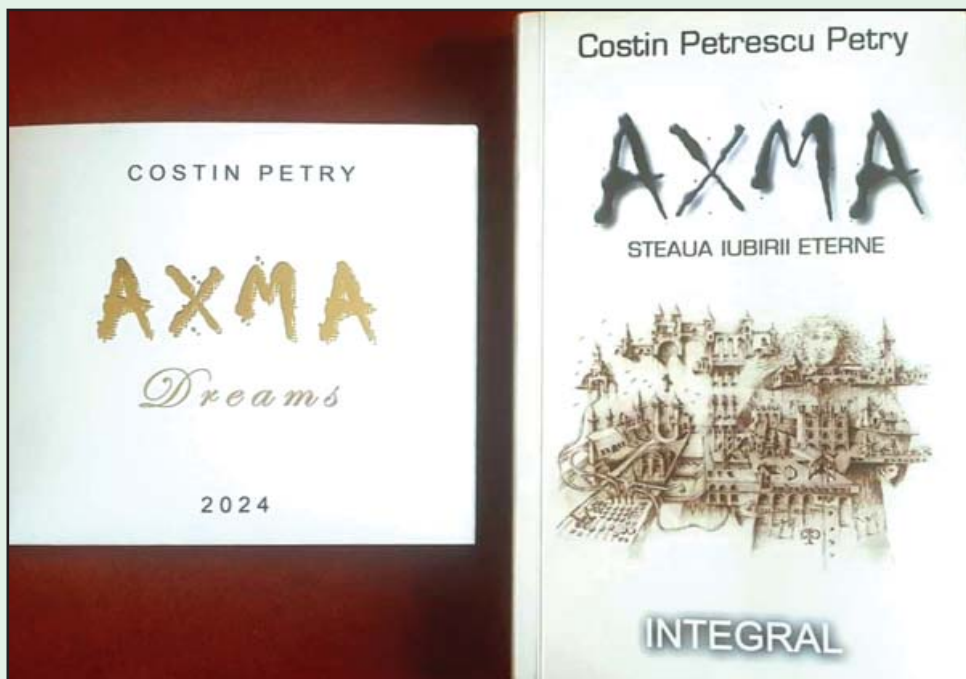
Antecedente pentru discul subintitulat „Dreams” (ambiental / contemporan, cu piese de amploare) se pot enumera încă din perioada sa jazz (cu Marius Popp și încă destui corifei ai genului), culminând cu formația lui Iancu Dumitrescu, dar și întâlnirile cu Iannis Xenakis, Costin Miereanu ș.a.; nu în ultimul rând, CD-ul Mihaelei Vosganian - „Dynamic Meditation Complex” (2015).

Costin Petrescu, Doru Ionescu

Percuționistul nu a putut sta de(o)parte de muzică, dincolo de câteva reuniri Phoenix. Cu instrumente deopotrivă analogice și digitale, el a tot experimentat, a înregistrat, până a concretizat acest CD; în reportajul pentru TVR Cultural, am beneficiat pentru ilustrare de înregistrarea unei piese cântate la o lansare de carte de la Brașov.

Cât despre jumătatea literară a lansării, trebuie

amintit volumul de amintiri / memorii în dialog cu Nelu Stratone - „Între Phoenix și... Le Corbusier” - apărut în două ediții. Practic, Costin își povestește viața, cu toate dimensiunile ei artistice (așadar și cu gânduri despre desen și arhitectură). Departate de stilul confesiv de acolo, prezentul roman, destul de voluminos, subintitulat „Steaua iubirii eterne”, urmărește două personaje (bărbat și femeie) în călătorii paralele în timp, fizice și spirituale, care la un moment-dat se vor reintersecta.

Fiind prieten cu autorul, din 2002 încoace, devoalez (minimal) pelerinajul său, într-un grup de patru prieteni, inclusiv un călugăr, la muntele Athos („o navă cerească în care m-am simțit cel mai aproape de Dumnezeu”) - la Uranopolis. Dar și înrăurirea pe care a exercitat-o asupra sa, din copilărie, un personaj care a influențat mulți intelectuali români. E vorba de colegul solist vocal, dar și poet, din trupa din tinerețe Olympic '64 - Dorin Liviu Zaharia.

Emanciparea grupului boem din preajma formației Phoenix a contribuit, de asemenea, din plin la formarea culturală a arhitectului muzician. Suprerealismul inertial al unei epoci pe care a asistat-o la apusul ei este încă o stea care licărește în construcția literară a lui Costin, care la un moment-dat întrepătrunde un vis muzical cu acțiunea din roman.

Atât cartea cât și CD-ul sunt apărute în condiții tehnico-artistice deosebite. Personal, am fost impresionat de turul de forță întreprins de Costin Petrescu prin țară, pentru dubla lansare, acolo fiind primit cu același entuziasm ca în Capitală, de melomani, dar și de arhitecți!

Doru IONESCU

Interviu cu Jolt Kerestely la 90 de ani

Octavian Ursulescu: *Cum vezi starea muzicii ușoare românești în prezent?*

Jolt Kerestely: Cel mai potrivit cuvânt este stagnare, căutare de forme noi de exprimare. În viață totul este ciclic, dacă analizăm orice activitate în societate observăm că după o perioadă de vârf obligatoriu urmează o stagnare, s-au epuizat resursele individuale ale dezvoltării, urmând ca generația viitoare, având o bază solidă moștenită, să vină cu noi mijloace de exprimare, la un alt nivel.

O. U.: *Ai fost decenii la rând implicat în Festivalul de la Mamaia, atât în postură de compozitor, nu odată laureat, cât și ca regizor muzical. Are vreo șansă manifestarea să revină la strălucirea de altădată fără prezența UCMR între organizatori?*

J. K.: Să analizăm ce a determinat apariția Festivalului de muzică ușoară de la Mamaia. După schimbarea din 1945 a urmat o perioadă închisă, fără evenimente culturale, au dispărut manifestări artistice, în schimb a apărut o generație de compozitori foarte talentați: Nicolae Kirculescu, Elly Roman, Radu Șerban, Temistocle Popa, George Grigoriu, Vasile Veselovski, Florentin Delmar, Mișu Iancu, Aurel Giroveanu, Edmond Deda, Alexandru Mandy, Gelu Solomonescu, Henry Mălineanu. A fost o evoluție firească ca să-și poată exprima creațiile lor într-o formă organizată acești titani ai muzicii ușoare. Așa a apărut Festivalul național de muzică ușoară Mamaia.

Lumea era dornică de relaxare, a fost o rază de soare apariția primului festival de la Mamaia, în 1963. A avut un impact neașteptat, în serile festivalului străzile erau pustii, toată suflarea României stătea în fața televizoarelor. Abia apăruseră primele aparate TV, așa că majoritatea oamenilor mergea la prietenii care aveau televizor.

La început a fost numai secțiunea de Creație, mai târziu și Interpretare, iar în anul 1983, cand s-a reluat Festivalul de la Mamaia, a fost reintrodusă pe lângă

Agemolu, Olimpia Panciu, Marina Voica, Eva Kiss, Ioan Luchian Mihalea, Dorin Anastasiu, Cornel Constantiniu, Stela Enache, Simona Florescu, Doina Spătaru, George

Nicolescu, Florin Apostol, Lucky Marinescu, Gina Pătrașcu, Doina Limbășanu, Janina Matei, Elena Cârstea, Dan Spătaru, Anca Țurcașiu, Aura Urziceanu, Loredana Groza, Emilia Dițu, Sanda Ladoși, Marcel Pavel, Monica Anghel, Aurelian Teмиșan, Oana Sârbu, Marina Florea, Adrian Daminescu, Silvia Dumitrescu, Mădălina Manole, Ileana Popovici, Angela Ciochină, Gabriel Dorobanțu, Marina Scupra, Mihaela Runceanu, Pompilia Stoian, Alina Mavrodin, Geanina Olaru, Cătălin Crișan, Camelia Florescu, Carmen Trandafir, Daniel Iordăchioae, Carmen Rădulescu, Adrian Enache, Paul Surugiu-Fuego, Natalia Guberna, Alexandra Canareica, Mihai Constantinescu, Nicolae Nițescu, Cristian Popescu, Luminița Anghel, Aurel Moga.

secțiunea de Creație și secțiunea de Interpretare. Cu acest prilej a apărut generația de aur a interpreților: Constantin Drăghici, Margareta Pâslaru, Angela Similea, Corina Chiriac, Aurelian Andreescu, Mirabela Dauer, Anca

Tot atunci, pe lângă generația de aur a compozitorilor a apărut o generație de compozitor tineri: Ion Cristinoiu, Horia Moculescu, Florin Bogardo, Marius Țeicu, Marcel Dragomir, Cornel Fugaru, Mircea și Adrian Romcescu, subsemnatul, Șerban Georgescu, Ionel Tudor, Alexandru Vilmanyi, Mitică Lupu, George Natsis, Mircea Drăgan, Virgil Popescu, Viorel Gavrilă, Dan Iagnov, Mihai Alexandru, Andrei Tudor, Andrei Kerestely, Viorel Covaci, Dani Constantin, Cătălin Târcolea, Dan Ardelean, Nicolae Caragia, Marian Nistor, Dan Dimitriu, Adrian Enescu, Cristian Faur.

Să nu uităm nici de nume mari de textieri: Mihai Dumbravă, Gh. E. Marian, Eugen Rotaru, Flavia Buref, Ovidiu Dumitru, Dan V. Dumitriu, Aurel Storin, Andreea Andrei, Dumitru Popescu Chiselet, Viorela Filip, Marian

Stere, George Popovici, Sașa Georgescu, Aurel Felea, Angel Grigoriu & Romeo Iorgulescu, Roxana Popescu, Teodora Popa Mazilu, Carmen Aldea Vlad, Narcis Avădănei, Mihai Maximilian.

Festivalul Mamaia, înființat în anul 1963, a funcționat până-n anul 1976, când a fost întrerupt în urma unor critici ale lui Adrian Păunescu, a fost reluat în anul 1983, pentru ca după 30 de ani, în anul 2013, să fie din nou întrerupt. După mulți ani de întrerupere, în urmă cu doi ani de zile s-a reluat Festivalul de muzică ușoară de la Mamaia.

M-ai întrebat ce impresii mi-a făcut, ce a fost bun, ce i-a lipsit? Cu o singură frază îți răspund la întrebările tale. A lipsit însuși Festivalul. Nu este suficient să construiești în mijlocul stațiunii o scenă oarecare și să numești asta Festivalul de la Mamaia.

O. U.: *Are vreo șansă, cum spuneam, manifestarea să revină la strălucirea de altădată fără prezența UCMR între organizatori?*

J. K.: La secțiunea de Creație, deși sunt în viață încă remarcabili compozitori: Marius Țeicu, Horia Moculescu, George Natsis, Ionel și Andrei Tudor, Viorel Gavrilă, Andrei Kerestely, Dani Constantin, Cătălin Târcolea, Dan Ardelean, Dan Dimitriu, Virgil Popescu,

aceștia nu mai sunt atrași, toți consideră că trăim alte vremuri și nu mai prezintă interes.

Ultimele două ediții – eșec total. În prima seară Corina Chiriac a intrat de 5 ori pe scenă și oricât de vedetă este nu mai reprezintă o noutate pentru public dacă intră fără justificare, ca și cum nu mai sunt alte vedete. Aproape doar recitaluri cu formații, foarte puține piese și soliști în concurs, acompaniament cu „negative” etc. Erau acolo interpreți tineri, fără experiență, executând piese vechi, șlagăre, sub orice critică. Chiar prietenul meu Horia Moculescu, sărbătorit, primind Premiul de Excelență fiind cel mai vârstnic compozitor din Festival (pentru că am lipsit eu!) a interpretat piesele lui cântând și la pian, dar era răgușit, vocea lui era fără strălucire, i-au făcut un mare deserviciu, trebuia să interpreteze alți solisti piesele lui, el să acompanieze numai la pian.

Astăzi, când orișicine apăsând pe un buton are posibilitatea să asculte cei mai mari artiști, trupe, orchestre din lume într-o prezentare excelentă, trebuie să fii inconștient să crezi că poți reînvia un Festival bătând din palme, neluând în seamă prin ce transformări a trecut în ultimul timp omenirea.

Fiind primul festival din țară am scris mai mult despre cum a apărut Festivalul de muzică ușoară de la Mamaia. În sfârșit, după inaugurarea Festivalului de muzică ușoară de la Mamaia, încet, încet, după câțiva ani au apărut zile mai senine, când au apărut concursuri artistice între județe, numite, „Dialog la distanță” - concurs între două județe, cu cei mai mari artiști ai momentului. Era un juriu național permanent – din care și eu am făcut parte. Prin aceste concursuri au fost descoperite viitoarele talente ale țării.

O. U.: *Ce deschidere a reprezentat pentru țara noastră Festivalul „Cerbul de aur”? Mai aveam azi manifestări importante?*

J. K.: În anul 1968 a fost prima ediție. Eu am făcut parte din comitetul de organizare, totodată eram regizor muzical al Festivalului. Tot în acea perioadă au început să se organizeze multe festivaluri pentru copii, din aceste

alături de Paul Surugiu-Fuego

festivaluri speram că vor apărea viitoarele vedete, din păcate am rămas cu speranțele.

Printre evenimentele importante a fost Festivalul internațional „Dan Spătaru” de la Medgidia, ani de zile s-a

menținut ca un foarte bun festival din țară atât timp cât a fost primarul orașului Marian Iordache, ajutat, ca director, de Daniel Gheorghe. Odată cu schimbarea primarului a dispărut și acest festival.

În prezent a rămas singurul eveniment important din țară Festivalul „George Grigoriu” din Brăila, care a devenit între timp concurs internațional. Omul sfințește locul, se dovedește că Brăila are o echipă de organizatori profesioniști, susținuți de autoritățile locale.

Am lăsat la urmă cel mai longeviv Festival de muzică din România, Festivalul de romanțe „Crizantema de Aur” de la Târgoviște. Până acum a avut 57 de ediții. Sunt unicul supraviețuitor, care a fost prezent fără întrerupere la 49 de ediții! La început, ca regizor muzical din partea Televiziunii

un interpret. Eu l-am descoperit când avea 14 ani, a venit cu mama lui în București să găsească un compozitor ca să-l îndrume în lumea muzicii. Au sosit la mine într-o seară pe la ora 21.00. L-am testat din punct de vedere muzical circa două ore, mi-am dat seama că este un viitor mare artist. Fiindcă eu abia deschisese studioul muzical, unde eram ocupat din 24 de ore 24, nu am avut timp fizic să mă ocup cu pregătirea lui. Fiind un foarte apropiat și bun prieten cu George Grigoriu, l-am sunat și l-am rugat să-l primească și să se ocupe cu pregătirea lui Paul, și așa a început drumul unui mare viitor artist al României. Din cele două albume compuse pentru Fuego îmi este foarte greu să aleg o singură piesă mai aproape de sufletul meu. Cel mai difuzat a fost duetul „Știu că vei regreta” - soprana Elena Moșuc, Paul Surugiu-Fuego, pe versurile lui Narcis Avădănei.

Îmi ceri cele mai importante 10 cântece ale mele. Iar mă pui în dificultate – să aleg dintre peste 700 de cântece! Fără ezitare pe primul loc este 1. „Copacul” cu Aurelian Andreescu, pe versurile lui Ovidiu Dumitru. 2. „Lumea de dragoste” Angela Similea, versuri Aurel Storin. 3. „Tăcutele iubiri”, Eva Kiss, versuri Ovidiu Dumitru. 4. „Cine iubește” Mirabela Dauer, versuri Aurel Storin. 5. „Te rog zâmbește, fată frumoasă”, Gabriel Dorobanțu, versuri Ioan Ruș. 6. „Noapte, fată cu cercei de smoală”, Angela Similea, versuri Ioan Ruș. 7. „În prag”, Marcel Pavel, versuri Marian Stere; 8. „Dragoste de corturar”, Emilia Dițu, versuri Ioan Ruș. 9. „Un buchet de crizanteme”, Marina Florea, versuri Dumitru Popescu Chiselet. 10. „Covor de lacrimi”, Paul Surugiu-Fuego, versuri Carmen Aldea Vlad.

O. U.: Ai păstrat obiceiul ca pe 1 ianuarie dimineața să compui primul cântec din an?

J. K.: Chiar am depășit planul în acest sens, am compus două piese în zilele Crăciunului și bineînțeles și pe 1 ianuarie, în total trei piese.

O. U.: Așa, ca o curiozitate, s-a gândit cineva de la Cotroceni să te decoreze la împlinirea a 90 de ani?

J. K.: Trăim alte vremuri, bine că nu s-a gândit cineva să mă decoreze la Cotroceni, aș fi refuzat, ca protest. Cu trecerea timpului nu m-am schimbat, am rămas tot așa pasionat de sport, poate am devenit mai exigent, întrucât 99% am terminat al treilea album solo pian, timpul mă presează, de obicei deschid televizorul seara la ora 19.00, numai sâmbătă și duminică mă mai uit la diferite meciuri.

O. U.: Familia?

J. K.: Am o familie frumoasă cu doi copii excepționali, suntem tare mândri de ei – Melinda Laura și Andrei, amândoi au atins vârful carierelor în prezent. Reprozeși că Andrei nu prea mai compune, ai mare dreptate, ții minte când m-ai întregat: „Are vreo șansă manifestarea Festivalul Mamaia să revină la strălucirea de altădată fără prezența UCMR între organizatori”. Nici un compozitor nu mai este interesat să participe la Festivalul de muzică ușoară Mamaia, iar Andrei face parte dintre ei.

Inteviu de **Octavian URȘULESCU**

Elena Moșuc, Paul Surugiu-Fuego

faceam transmisiuni de sunet, cu timpul am participat și în postură de compozitor și de două ori am câștigat marele premiu. La ultimele ediții am fost Președinte de juriu la secțiunea de Creație. Din păcate, din cauza unor probleme de sănătate am lipsit la ultimele ediții.

O. U.: Câți ani ai lucrat ca maestru de sunet la TVR?

J. K.: Am fost angajat în anul 1964, iar toamna am făcut prima transmisiune de la festivalul Mamaia. În total am lucrat fix 30 de ani, din anul 1964 până-n 1994. Aș fi putut lucra încă mulți ani, dar în 1994 am deschis primul studio privat din București și cum soliștii și orchestrele nu mai aveau voie să înregistreze la Radio sau la Televiziune lucrări particulare, toate formațiile de soliștii veneau la studioul meu. Fiindcă băiatul meu Andrei era plecat în Germania la studii, neavând ajutor am rămas singur și nu făceam față să lucrez și la TVR și acasă, am ieșit la pensie mai devreme. Am avut de lucru zi și noapte, lucram fără oprire câteodată 24 de ore. Cum era primul studio particular, cred că toți soliștii și orchestrele pe vremea aceea au trecut prin mâna mea, și cum înregistram toate genurile de muzică: orchestre de muzică ușoară, muzică populară, muzică de cameră, coruri, orchestre simfonice, cu alte cuvinte toți artiștii au trecut prin mâna mea.

„Cei care nu au trecut înseamnă că... nu sunt artiști” – gluma mea preferată.

Întâlnirea mea cu Paul Surugiu-Fuego a fost cea mai lungă și mai fructuoasă colaborare între un compozitor și

Marius Bațu

Vestea morții lui Marius Bațu a îndurerat întreaga lume a folkului românesc, mari artiști ai genului precum Nici Alifantis, Mircea Baniciu sau Zoia Alecu și-au exprimat public regretul și i-au adus un ultim omagiu unuia dintre cei mai talentați cantautori ai generației sale.

Marius Bațu s-a născut la Constanța în data de 30 octombrie 1959 și tot în aceeași cetate, în care și-a scris ultimele capodopere lirice celebrul exilat Ovidius Naso, Marius Bațu formează împreună cu Eugen Baboi, în anul 1977, grupul Poesis.

În 1982, Poesis se alătură activității artistice desfășurate de „Cenaclul Flacăra”, până în anul 1985, atunci când Bațu pleacă în străinătate. După o perioadă de aproape un deceniu petrecută în afara granițelor, Bațu se întoarce în România, lansând alături de Poesis albumul „Cântec șoptit” (1996).

De-a lungul carierei Marius Bațu a colaborat cu personalități și formații de marcă ale folkului și rockului românesc, cum au fost și rămân Holograf, Pasărea Colibri, Compact, Ducu Bertzi, Ovidiu Lipan Țăndărică, Mircea Vintilă, Mircea Baniciu sau Florian Pittiș.

În anul 2007, pentru a marca aniversarea a 30 de ani de la lansarea trupei, Marius Bațu și Eugen Baboi s-au reunit pentru a oferi publicului un nou album marca Poesis.

Marius Bațu s-a stins la vârsta de 65 de ani.

Martial Solal

Născut în data de 23 august 1927 în capitala Algeriei, țara natală (și atât de îndrăgită) a lui Albert Camus, Martial Solal s-a apropiat de muzică încă din copilărie, atunci când mama sa, la rândul ei cântăreață de operă, i-a propus să studieze clarinetul, saxofonul și pianul. Date fiind originile sale evreiești, ca parte a persecuției naziste, Solal este exmatriculat de la școală în anul 1942, întrucât Algeria era o colonie franceză, iar Franța se afla sub ocupație nazistă, implementând politicile germane în toate teritoriile sale.

Martial Solal a fost nevoit să își continue pe cont propriu studiile muzicale, începând să reinterpreteze la pian cântecele pe care le auzea la radio.

În anul 1950, Solal se mută la Paris, acolo unde colaborează cu nume de legendă ale jazz-ului mondial precum Django Reinhardt, Dizzy Gillespie sau Sidney

Bechet. Către mijlocul anilor '50 devine lider de big band, componând în același timp și muzică de film. A semnat de-a lungul carierei coloana sonoră la peste 20 de pelicule, printre care și a filmului de debut al lui Jean-Luc Godard („À bout de souffle”, 1960). Devenit un obișnuit al cluburilor de jazz cu tradiție, precum Club Saint-Germain și Blue Note, Martial Solal este invitat să cânte pe scena celebrului festival american de jazz de la Newport, în anul 1963.

În calitate de pianist de jazz, Solal s-a remarcat printr-un stil considerat strălucitor, unic și profund intelectual, care transpare din numeroasele sale înregistrări,

atât în studio, cât și în concertele sale live. Ca interpret a fost adesea comparat cu marele pianist, virtuozul Art Tatum.

Printre numeroasele distincții pe care le-a obținut de-a lungul carierei sale, se numără și prestigiosul Jazzpar Prize, obținut în 1999, la care se adaugă, în 2021, Marele Premiu al Academiei de Jazz.

Interpret de mare valoare, compozitor, lider de formație și dirijor, Martial Solal a murit la vârsta de 97 de ani.

Roy Haynes

Roy Owen Haynes, unul dintre cei mai importanți bateriști de jazz din istorie, a murit la vârsta de 99 de ani.

Haynes s-a născut în Statele Unite ale Americii, în Boston, pe 13 martie 1925 și de-a lungul anilor a fost prezent

în calitatea sa de baterist pe un număr impresionant de discuri jazz ale secolului XX, fiind considerat unul dintre percuționiștii pionieri ai genului.

De la debutul său în anul 1942 până în momentul retragerii din viața muzicală în 2011, trecând prin toate stilurile jazz – de la swing și bebop până la jazz fusion, Roy Haynes a colaborat cu artiști de talie mondială precum Lester Young, Charlie Parker, Stan Getz, Miles Davis, John Coltrane, Thelonious Monk, Chick Corea, Dave Brubeck, Sonny Rollins, Sarah Vaughan, Ray Charles sau Quincy Jones. A înființat numeroase proiecte muzicale și formații, lansând albume de studio și compilații, atât în calitate de lider de trupă, cât și în calitate de colaborator cu marii artiști ai momentului.

Haynes a fost nominalizat la 8 premii Grammy, câștigând două trofee (ambele la categoria Jazz pentru cea mai bună interpretare), iar în anul 2012 i-a fost decernat „Grammy Lifetime Achievement Award”.

În 1999, Roy Haynes a fost inclus în Modern Drummer Hall of Fame pentru talentul extraordinar prin care acesta a scris, împreună cu alți interpreți de marcă, o parte însemnată a istoriei muzicii jazz.

Cissy Houston

Născută în anul 1933 în New Ark, New Jersey în același oraș al poetului Generației Beat Allen Ginsberg sau al scriitorului Philip Roth, Emily Drinkard, cunoscută sub

numele de scenă Cissy Houston, a fost o importantă cântăreață de gospel și soul pe scena Statelor Unite ale Americii.

Începându-și cariera încă din copilărie, intrând în anul 1938 în componența grupului gospel format de frații săi mai mari, numit The Drinkard Singers, Cissy Huston, mama super starului pop Whitney Houston, a început să colaboreze în anii '60 în calitate muzician de studio, interpretând partituri de backing vocals cu diverși artiști ai genurilor rock and roll, soul, gospel, pop sau rhythm & blues.

Cissy Houston a lansat numeroase albume de studio, atât alături de formații, cât și solo. Împreună cu The Drinkard Singers a lansat un album sub sigla RCA Victor, iar împreună cu grupul soul The Sweet Inspirations a lansat 4 albume de studio. În cariera solo numărul realizărilor din studio ale lui Houston se ridică la 10 discuri. La apogeul carierei solo, Cissy Houston a cucerit două trofee Grammy, ambele la categoria „Traditional Gospel Album”, în 1997 pentru discul „Face to Face” și pentru „He Leadeth Me” în anul 1999.

Houston a colaborat în postura de backing vocals cu numeroși artiști importanți care au rămas undeva între

paginile unei bogate istorii a muzicii secolului XX, dar și nume de marcă ale muzicii pop contemporane. De-a lungul a 80 de ani de carieră a cântat pe scenă sau în studio alături de nume precum Jimi Hendrix, Aretha Franklin, Van Morrison, Ben E. King, Don McLean, Paul Simon, David Bowie, Diana Ross, Beyoncé și bineînțeles, alături de fiica sa, Whitney Houston.

A apărut pe albumul reeditat al lui Elvis Presley, „Where No One Stands Alone”, o adevărată antologie de cântece gospel, lansat în 2018, la 41 de ani de la moartea Regelui Rock and Roll.

În anul 2019 Cissy Houston a fost inclusă în New Jersey Hall of Fame, alături de cele mai mari personalități pe care statul New Jersey le-a dat Americii și lumii, nume cum sunt Frank Sinatra, Bruce Springsteen și Meryl Streep.

Interpretă, compozitoare, actriță și personalitate a muzicii americane, Cissy Houston a murit la vârsta de 91 de ani.

Tommy Cash

Tommy Cash, cântăreț și compozitor country, cunoscut pentru hiturile sale de la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70, a murit la vârsta de 84 de ani.

Născut pe 5 aprilie 1940 în statul american Arkansas, Tommy Cash a fost fratele mai mic al legendei muzicii country Johnny Cash.

La mijlocul anilor '60, luând-o pe urmele fratelui său, care la vremea respectivă era deja un nume important în lumea muzicală din Statele Unite, Tommy Cash a semnat primul contract cu o casă de discuri. În anul 1969 Tommy a lansat, sub sigla Epic Records, „Six White Horses”, o piesă dedicată lui John F. Kennedy, Robert F. Kennedy și Martin Luther King, cântecul devenind cel mai mare hit al carierei sale, atingând poziția 4 în topurile country din Statele Unite ale Americii și locul întâi în Canada.

În anul 1970, două cântece („One Song Away” și „Rise and Shine”) interpretate de Tommy Cash și scrise de Carl Perkins au intrat în top 10 cele mai ascultate cântece country ale anului.

Tommy Cash a continuat să înregistreze în studio și să cânte pe scenă până în anul 2016.

Ultimul său album, lansat în anul 2008, se numește „Fade to Black: Memories of Johnny” și reprezintă un omagiu adus fratelui său Johnny Cash.

David LAPADAT

Seri de vis cu Andrei Tudor

Una dintre primele seri din sezonul "toamnă - iarnă" în care dirijorul, compozitorul, pianistul și orchestratorul Andrei Tudor le-a dat întâlnire spectatorilor la Sala Palatului a fost una friguroasă de noiembrie, pe care a descris-o cum nu se poate mai bine: "E luni, e trafic, aglomerație și se întunecă devreme ... Simți cum începi săptămâna deja obosit, dar eu vă prezint o versiune a ei mai optimistă, mai frumoasă, mai calduroasă, mai luminoasă: un concert pentru sufletele tuturor celor care iubesc muzica în stare pură!".

Muzica de film, a ecranizărilor sale preferate a fost laimotivul organizării spectacolului-concert "O seară cu Andrei Tudor" din 11 noiembrie 2024; aflat la pupitrul

Orchestrai Simfonice București, Andrei Tudor a ales inspirat cele mai frumoase coloane sonore ale unor filme precum "Love Story" (compozitor Francis Lai), „Game of Thrones” (compozitor Ramin Djawadi), „Once Upon a Time in America” și „Cinema Paradiso”, compuse de Ennio Morricone, „Forrest Gump” (compozitor Alan Silvestri), "2001: Odiseea Spațială" - "Also sprach Zarathustra - Așa grăit-a Zarathustra" (compozitor Richard Strauss), „Star Wars” - "Throne Room & End Title" (compozitor John Williams), "Le Bal des Casse-Pieds" (compozitor Vladimir Cosma), "The Sound of Music" (muzica Richard Rodgers) sau "Fantoma de la Operă - Phantom of The Opera" de Andrew Lloyd Weber.

La majoritatea pieselor aranjamentele orchestrale au fost semnate de Andrei Tudor, iar câteva dintre ele i-au avut ca invitați speciali pe Aurelian Temișan, care a interpretat piesa "Parla puțin piano" (compozitor Nino Rota) din filmul "The Godfather - Nașul", pe Julie Mayaya cu "Goldeneye" din filmul "Agentul 007 contra GoldenEye" (compozitor Bono), Damian Drăghici și al său nai cu "Gabriel's Oboe" (compozitor Ennio Morricone) din filmul "The Mission" și Alexandra Crișan cu "Somewhere" din filmul "West Side Story" (compozitor Leonard Bernstein).

Invitata - surpriză a fost Monica Anghel, care, în sală fiind, a acceptat provocarea lui Andrei Tudor și i s-a

alăturat pe scenă pentru a susține împreună un moment muzical de improvizație.

„Îmi mulțumesc prietenei mele de o viață că s-a oferit și a urcat pe scenă alături de mine. Vă garantez că a fost un moment spontan, născut din prietenia noastră de o viață. Am fost bucuros să îi cânt Monicăi la pian, să îi ofer un portret muzical spontan și tot spontan a fost și momentul pian-voce făcut împreună” - a spus dirijorul.

Singura partitură românească a fost aleasă deloc întâmplător de Andrei Tudor: coloana sonoră la „Actorul și sălbaticii” (1975, regia Manole Marcus) a fost compusă de ilustrul său bun, celebrul compozitor George Grigoriu: "Pasiunea mea pentru muzica de film s-a transmis din generație în generație, tatăl și bunicul meu scriind și ei, la rândul lor, muzica pentru numeroase pelicule. În semn de bucurie și respect pentru tradiția de peste 70 de ani a familiei mele de muzicieni pregătesc de fiecare dată și coloane sonore, dintre cele mai reprezentative, semnate de compozitori români".

„Muzica de film a trezit o dragoste puternică în mine de mic copil, când am vizionat E.T. și Star Wars” - mărturisea Andrei Tudor. "Așa l-am descoperit pe John Williams, poate cel mai important compozitor de muzică de film din toate timpurile, care a rămas alături de Dave Grusin și de Ennio Morricone printre idoli mei! Muzica are puterea extraordinară de a exprima prin emoția sunetului lucruri care nu pot fi redade doar prin peliculă. Fără muzica lui Williams, bicicletele din E.T. nu ar zbura, iar fără emoția muzicii lui Morricone filme precum Cinema Paradiso, The Mission sau Once Upon a Time in America ar fi fost cu mult mai sărace".

La pupitrul de sunet s-a aflat Andrei Kerestely, iar soliștii Orchestrai Simfonice București au fost instrumentiștii Daniel Pirici, Liviu Negru, Vlad Popescu.

Despre cât de frumos a fost acel concert, despre gustul succesului și aplauzele unei Săli a palatului arhipline

Aurelian Temișan

ar fi mult de povestit, dar edificatoare au fost, de exemplu, impresiile ale două dintre numeroasele vedete prezente: Alexandra Velniciuc și Luminița Anghel.

Să ne întoarcem însă doar cu două zile înainte, tot la Sala Palatului...

Pe 9 noiembrie, Andrei Tudor a dirijat concertul aniversar "Trooper Simfonic"; formația a lansat cel de-al

11-lea album, care a încheiat trilogia “Vlad Țepeș - Poemele Valahiei,, (2009), “Ștefan cel Mare – Poemele Moldovei” (2018) și “Mihai Viteazul - Poemele Românilor” (2024). După succesul pe care l-a înregistrat concertul “Trooper

(Loredana Groza, Monica Anghel, Adrian Daminescu, Nico, Silvia Dumitrescu) au fost prezenți, iar publicul s-a bucurat de creațiile lui Marius Țeicu, reorchestrate de Ionel Tudor, George Natsis și Andrei Tudor, care a dirijat Orchestra Simfonică București și Cardinal Show Orchestra.

Alexandra Crișan

Simfonic” în 2023, trupa a urcat pentru a doua oară pe scena Sălii Palatului alături de Orchestra Simfonică București dirijată de Andrei Tudor, într-un maraton muzical care a combinat variante muzicale electrice și simfonice ale celor mai iubite pasaje din trilogia poemelor și un scurt set „Best Of”.

“Prieteni, am avut câteva ore în care să înțelegem *nebunia* de aseară!” – a spus solistul Alin Dincă - Coiotu’. “Ce poveste frumoasă am scris împreună cu voi! Acesta este cel mai frumos sold out de până acum! Vă suntem datori 100 de vieți! Mulțumim Andrei Tudor & Orchestra Simfonică București și întregii echipe, iar despre voi toți care v-ați aflat în fața scenei, nu am cuvinte. Sunteți cel mai bun public pe care îl poate visa o trupă. Suntem fericiți că v-am întâlnit! Asta înseamnă familie! Împreună suntem TROOPER!”.

Pe 18 noiembrie, Andrei Tudor a fost laureatul Galei de decernare a Premiilor anuale ale revistei „Actualitatea Muzicală” a UCMR pentru anii 2022 și 2023 pentru cartea sa “Un secol de muzică ușoară”, dedicată compozitorilor reprezentativi ai genului! În seara aceleiași zile, la Sala Mare a Teatrului Național București (Sala „Ion Caramitru”) a avut loc Concertul „Oameni” al lui Aurelian Temișan, dedicat celebrului compozitor Marius Țeicu. Mulți dintre soliști

Pe 27 noiembrie la Palatul Patriarhiei, în Sala Aula Magna, a avut loc concertul “Acasă de Sărbători”, unde Andrei Tudor și Ionel Tudor s-au aflat la pupitrul Orchestrei Filarmonicii din Pitești, care a acompaniat pe Maria Coman, Grupul Vocal Acapella, Ansamblul “Battements de l’Orient”, Corul de Copii “Maestra”, Corul “Kinonia”, rapsodul Grigore Leșe și tenorii Andrei Lazăr și Alin Stoica.

Pe 30 noiembrie, de Sfântul Andrei, a dirijat Christmas Gala Concert – “Acapella & Friends” găzduit de Biserica Ursulinelor din Sibiu. Și tot atunci Andrei Tudor a anunțat deja cel de-al doilea concert din seria “O seară cu Andrei Tudor”; intitulat “Din dragoste, pe românește”, acesta a avut loc pe 15 februarie 2025.

Și luna decembrie a fost arhiplină pentru Andrei Tudor, aflat la pupitrul Orchestrei Simfonice București, care i-a acompaniat pe soprana Irina Băianț și invitații săi cu

Irina Băianț, Ovidiu Lazăr

ocazia celei de-a V-a ediții a concertului “Illuminarium Renaissance”; un concert memorabil, un eveniment “classic crossover” în adevăratul sens al cuvântului, cu muzică de suflet, emoție și dăruire artistică.

Se pare că dorința lui Andrei Tudor, la 41 de ani pe 2 decembrie, i s-a împlinit: “Când eram copil visam să dirijez, să fiu ca într-un vortex de concerte, repetiții, partituri studiate, mai puțin studiate, orchestrații și compoziții. Exact asta trăiesc acum! Mai am 14 concerte de dirijat până la finalul anului și am emoții mari pentru fiecare în parte! Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru sănătatea familiei mele, pentru bucuria pe care mi-o dăruiește prin muzică, pentru că îmi mai rezolvă din probleme atunci când eșuez și pentru intensitatea cu care trăiesc acest final de an!”

În decembrie, Andra a dat startul turneului de colinde “Vis de Crăciun” alături de Orchestra Simfonică București și de Grupul Vocal “Acapella”, dirijate de Andrei Tudor. Toate spectacolele au fost sold-out. Primele concerte au avut loc pe 8 și 11

Julie Mayaya

decembrie la Bacău (Teatrul de Vară "Radu Beligan"), apoi pe 14 și 15 decembrie la Cluj Napoca (BT Arena - Sala Polivalentă, cu peste 10.000 de spectatori), fiind urmate de alte două reprezentații la Sala Palatului din București, pe 19 și 20 decembrie. Invitați speciali au fost Monica Anghel,

Monica Anghel

Sore, Eva Măruță, fiica artistei, Ducu Bertzi, Irina Rimes, Andi Moisescu, Horia Brenciu, Cătălin Măruță ș.a. Așadar,

Ionel și Andrei Tudor

proiectul "Vis de Crăciun" se poate traduce în câteva cuvinte: 6 zile. 6 concerte. 3 orașe

În urmă cu mai bine de 20 de ani, în 2003, Andrei Tudor a urcat pentru prima oară pe scena Operei Naționale București, în calitate de pianist, în concertul "Marcel Pavel și Invitații", unde tatăl său Ionel Tudor a fost dirijor.

Pe 11 decembrie 2024 a avut loc la Opera Națională București Concertul extraordinar de Crăciun „Marcel Pavel, familia și prietenii”. Invitații speciali ai lui Marcel Pavel - Iuvenalia, Sasha, Richard, Gina, George și Andrei (Timofte) Pavel, alături de Monica Anghel, Nico, Sanda Ladoși, Alexandra Crișan, Ionuț Fulea, Iordache Basalic (bariton), Andrei Lazăr (tenor) s-au bucurat de aportul Orchestrei și Corului Operei Naționale București, dirijate de Andrei și Ionel Tudor.

Pe 27 decembrie 2024 a sărbătorit a treia zi de Crăciun tot printr-un concert la Laminor Winter Wonderland (i-au fost alături Nico, Alexandra Crișan, tenorul Andrei Lazăr, George Miron și Grupul Vocal "Acapella"), iar pe 29 decembrie la Ateneul Român a dirijat concertul "Nașterea din nou din apă și din Duh" cu violoncelistul Rodin Moldovan și invitații săi, Părintele Vasile Ioana, Damian Drăghici și Christian Fitzner. Acel concert, guvernat de muzică, inspirație și spiritualitate, a fost ca "o declarație de iubire pentru muzică și o dovadă a perseverenței unui artist care, după șapte intervenții chirurgicale la mâna dreaptă, a revenit în fața publicului său cu o forță și o pasiune renăscute".

Era firesc ca în 2025 Andrei Tudor să o ia cumva de la capăt cu maratonul concertelor - eveniment cu care și-a obișnuit publicul din București și din țară.

Concertul promis în noiembrie anul trecut - "Din dragoste, pe românește" - care a avut loc pe 15 februarie la Sala Palatului, a fost un real succes, la care au contribuit Monica Anghel, Marcel Pavel, Luminița Anghel, Aurelian Temișan, Mihai Georgescu ("Bere Gratis"), Nicoleta Nucă, Alexandra Ușurelu, Cabron, Marius Deneș, George Miron și grupul vocal Acapella, Alexandru Anghel, Ovidiu Lazăr și firește, Orchestra Simfonică București și Cardinal Show Orchestra (Vlad Popescu, Ciprian Pop, Daniel Pirici, Liviu Negru, Mădălina Oancea și Nicoleta Mihăilă). Pe 27 februarie a dirijat cu Filarmonica din Arad concertul "Anotimpul iubirii" găzduit în Sala Palatului Cultural; împreună cu soliștii Geanina Gee, Eusebiu Huțan, Cristian Mogoșan, Hector Lopez și Florin Estefan publicul s-a delectat cu melodii celebre de dragoste în versiuni pop-opera.

"Să faci ceea ce iubești este o bucurie!" - mărturisirea recent Andrei Tudor, care și-a anunțat deja prezența la SymphOpera Fest 2025 de la Suceava; pe 27 aprilie, în continuarea seriei concertelor "O seară cu Andrei Tudor" cu "Muzică de film & pop-opera" va concerta la Casa de Cultură a Sindicatelor alături de Alexandra Crișan, Alin Stoica, Noemi Modra, Ovidiu Lazăr și Corala "Ciprian Porumbescu" (dirijor Alexandru Semeniuc). Deocamdată.... (Foto: Facebook Andrei Tudor Official, Kimaro Entertainment, Trooper@Sala Palatului - Emil Vasilescu, Gabriel Stanciu, Mugur Cristescu)

Oana GEORGESCU

Trooper

Folk european!

Sfârșitul anului trecut a fost unul extrem de încărcat pentru Vasile Șeicaru, care are oricum agenda de concerte plină și pentru 2025. Astfel, pe 1 octombrie a avut spectacol în Maramureș, iar a doua zi, cu tot echipamentul (instalație de sunet și lumini, instrumente) încărcat într-un elegant microbuz, a luat drumul Franței, unde pe 5 octombrie, în Eglise Saint Guillaume din Strasbourg, a debutat turneul său european de trei săptămâni, cu concerte în Franța, Belgia și Germania. Ultima reprezentație a avut loc pe 27 octombrie la Bruxelles, în Basilique de Koekelberg, iar după doar două zile o sală arhiplină îl aplauda pe Vasile Șeicaru la Alba-Iulia! Este foarte important de subliniat faptul că, spre deosebire de alți artiști din țara noastră care cântă adesea în străinătate în restaurante, cluburi sau la tot felul de evenimente familiale (nunți, botezuri), Vasile Șeicaru a susținut, acompaniat la claviaturi de Nicolae Matei, recitaluri de ținută doar în săli elegante, între care câteva biserici. Astfel, la Paris a cântat la

Teatrul "Le Passage vers les Étoiles", la Dortmund la "Lutherkirche Horde", la Roeselare la "Trax", la Dijon la Eglise du Sacre Coeur. Deși autobuzul era prevăzut cu câteva paturi, grup sanitar, frigider, aragaz, participanții la turneu – cei doi protagoniști, soția lui Vasile Șeicaru, impresara – au locuit în case elegante închiriate de aceasta din urmă. Medic de profesie, impresara Anca Dărămuș, care cu un an înainte organizase concerte similare la Lyon și Dijon (ea locuiește de fapt în "capitala muștarului"), a

FOLK Live
VASILE ȘEICARU
Nicolae Matei
claviaturi
2024

STRASBOURG,
le 5 OCTOBRE à 19.30h
EGLISE SAINT GUILLAUME
0033 602 156 226

PARIS,
le 6 OCTOBRE à 19.30h
THEATRE LE PASSAGE VERS LES ÉTOILES
0033 635 376 141

DORTMUND,
le 11 OCTOBRE à 19 h
LUTHERKIRCHE HORDE
0049 151 413 184 69

ROESELARE,
le 20 octobre à 17h
à TRAX
0032 493 428 710

DIJON,
le 26 OCTOBRE à 19h
EGLISE DU SACRE COEUR
0033 666 976 757

BRUXELLES,
le 27 OCTOBRE à 17h
BASILIQUE DE KOEKELBERG
0032 483 462 621

luat din timp legătura cu organizatorii locali, a închiriat sălile, a colaborat perfect cu localnicii, a făcut reclamă profesionistă, cu bannere mari și afișe. La aceste concerte au luat parte ambasadori (ai României, dar și ai Republicii Moldova), consuli, alți reprezentanți ai corpului nostru diplomatic și ai UNESCO. Turneul a fost susținut de Agerpres, care a consemnat în permanență informații din cursul turneului pentru publicul din țară. Concertele s-au constituit într-o impresionantă paradă a muzicii și a poeziei românești - o trecere în revistă a unora dintre cele mai frumoase creații ale genului folk aparținând lui Vasile Șeicaru: "Aruncarea în valuri", "În orașul cu floare de tei", "La adio", "Dragostea, destin străvechi", "Tango retoric", "Actorul", "Din prea mult sau prea puțin"... Iar fiecare final de concert, cu toți spectatorii reluând alături de protagonist, în picioare, refrenele de neuitat ale tinereții lor, a reprezentat încă o confirmare a faptului că Vasile Șeicaru – interpret, compozitor, poet, chitarist – rămâne una din valorile cele mai sigure ale "Generației de aur" a muzicii noastre folk. (M. G.)

Album cu amintiri

Popularul film muzical "Cântecele mării", cu muzica lui Temistocle Popa, s-a turnat la Soci, în URSS, fiind o co-producție. Între cei doi protagoniști, Dan Spătaru și Natalia Fateeva, s-a înfiripat o frumoasă idilă, o pasiune intensă venind îndeosebi din partea actriței ruse, care, după cum povestea chiar Spătaru, îl suna zilnic la București.

Dacă artistul nostru era burlac, deci nu avea nici o problemă, Natalia Fateeva,

celebritate locală, era căsătorită cu un faimos cosmonaut, Egorov, Erou al URSS! Până la urmă, relația s-a stins de la sine, dar interesant este faptul că soția artistului, Sida Spătaru, deloc geloasă pe această iubire anterioară, a invitat-o pe Fateeva la primul spectacol "În memoriam Dan Spătaru" de la Sala Palatului, unde din păcate aceasta n-a putut ajunge. Imaginea alăturată este una din puținele din intimitate și deci foarte rară cu Natalia Fateeva și Dan Spătaru. (D. M.)

August, ultimul bal...

Nu întâmplător am parafrazat titlul filmului "Noiembrie, ultimul bal", al regizorului Dan Pița, pentru că ediția 1989 a festivalului (30 august - 3 septembrie, la Teatrul de vară din Mamaia) a fost cea din urmă ante-decembriștă. Dar părea că nimeni nu anticipa ce va urma, dovadă că totul s-a desfășurat normal, organizatorii au fost aceiași, regizor artistic tot Bițu Fălticineanu, prezentatorul - de asemenea, la fel orchestrele. Au acompaniat așadar Orchestra de estradă a RTV (cu precizarea că de această dată Ion Cristinoiu a fost unicul dirijor), Orchestra Teatrului „Fantasio” din Constanța (dirijor Aurel Manolache), grupul vocal „Choralis” îndrumat de Voicu Enăchescu, formațiile conduse de compozitorii Ionel Tudor și Alexandru Vilmanyi. Nume noi au fost la capitolele regie muzicală (Alexandra Cepraga alături de Alexandru Pârlea) și scenografie (Anton Stelian i s-a alăturat lui Cornel Ionescu). Interesant este faptul că între artiștii care au susținut recitaluri au fost relativ puțini cei consacrați - Dan Spătaru, Loredana

Juriul a fost prezidat de Vasile Tomescu și a acordat Marele Premiu "Mamaia '89" piesei "România", muzică și text Temistocle Popa, în interpretarea tinerilor soliști Otilia Rădulescu și Daniel Iordăchioae. A fost un exemplu de ceea ce numeam cântec "tematic", dar, cu foarte puține excepții, era vorba de lucrări despre dragostea de țară sau închinată

Temistocle Popa, Nicolae Călinoiu

Finaliștii de la Interpretare

Groza, Gabriel Cotabiță, Mirela Voiculescu-Fugaru, Elena Cârstea, Dida Drăgan (alături de formația Roata), chiar și între aceștia unii fiind lansați de curând. În schimb au fost promovați tineri laureați ai concursului de Interpretare, ceea ce a însemnat enorm pentru ei, în primul rând ocazia de a demonstra că juriile nu s-au înșelat: Florin Apostol, Cătălin Crișan, Daniel Iordăchioae, Mircea Dumitrescu, Oana Hanganu, Sanda Ladoși, Gabriel Manea, Denis Ștefănescu, Lucia Mereuță, ce-i drept doar cu micro-recitaluri de maximum 3 piese. Spre deosebire de edițiile de după 1990, și finaliștii secțiunii de Interpretare erau remunerați în funcție de numărul aparițiilor, cu un plus pentru cei din Gala laureaților și din concertele "Avanpremiera Mamaia", banii fiindu-le înmânați, pe stat de plată, de reprezentantul Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Eugen Aron (a regizat câteva spectacole la Teatrul de revistă din Deva).

păcii, nicidecum Partidului sau iubitului Conducător. Dovadă că între cele 13 piese cărora li s-a acordat titlul de "Laureat" au fost destule autentice șlagăre, ce se cântă și azi cu deplin succes. Între acestea aș numi "S-aducem dragostea-napoi" de Dumitru Lupu (solist Gabriel Dorobanțu) sau "... Și m-am îndrăgostit de tine" de Vasile Veselovski (cu o apariție plină de haz a lui Adrian Daminescu). Cătălin Crișan a fost protagonist al pieselor "Mama" (Aurel Manolache i-a oferit așadar un nou titlu de succes) și "Ne cheamă marea" de Șerban Georgescu, la aceasta din urmă

Mădălina Manole

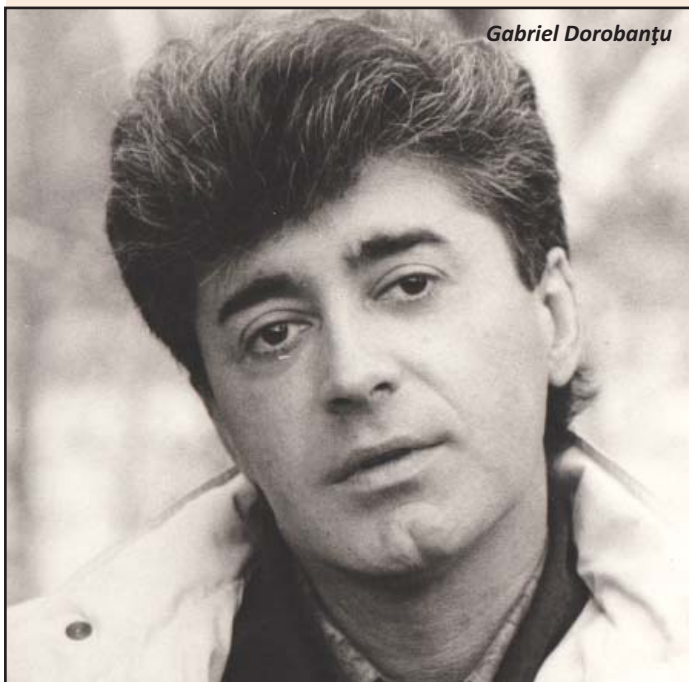

în duet cu Mădălina Manole. Soliștii cântecelor laureate au fost fie consacrați - Dan Spătaru, Cornel Constantiniu, Gabriel Cotaș, Adrian Daminescu, Gabriel Dorobanțu, fie din batalionul celor tineri sau afirmați de curând -

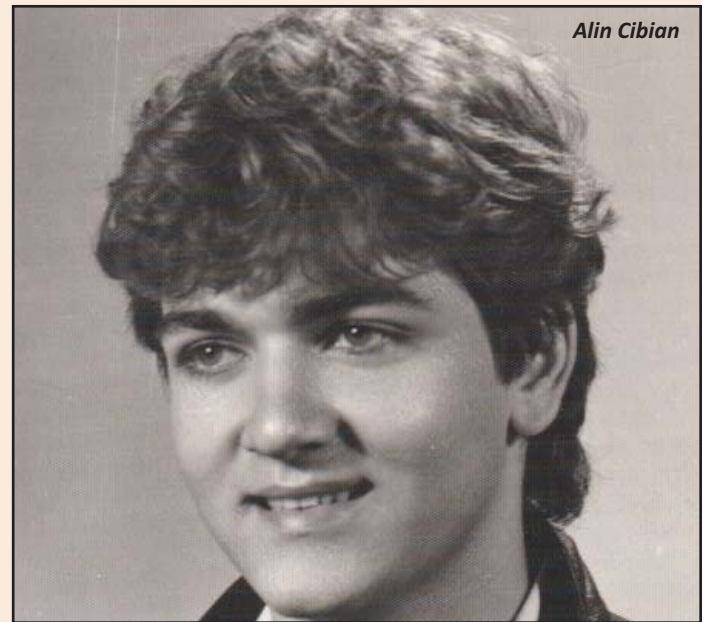
Adrian Daminescu

Monica Anghel, Carmen Rădulescu, Marina Scupra. Majoritatea covârșitoare a melodiilor laureate a aparținut creatorilor consacrați - Horia Moculescu a mizat din nou pe descoperirea sa, Bogdan Bradu, George Grigoriu a obținut un nou succes alături de solista Marina Florea, ca și Ionel Tudor împreună cu Gabriel Cotaș. Cu excepția lui Mihai Vanica (fratele mai mic al lui Romeo Vanica, tatăl lor fiind un reputat animator al vieții muzicale corale), ceilalți laureați au "recidivat" la nivel de premii la Mamaia, aceștia fiind Viorel Gavrilă, Dan Stoian, Corneliu Meraru sau Mișu Iancu. Acestuia din urmă i-a fost conferită o Diplomă Specială pentru întreaga activitate artistică. Puțini știu că Mișu Iancu a fost un excelent acordeonist, elaborând chiar și manuale de specialitate, ceea ce m-a făcut să-l stimez, neuitând că eu însumi am mănuit cândva acest instrument, inspirat de o rudă mureșeană de la Chiheru de Sus, Tiberiu Horea "Horiță" Hărșan, devenit ulterior un apreciat procuror (în București locuiește la fiica sa Mihaela, valoros avocat, fiind vecini cu Ruxandra Donose). Sigur, am studiat vreo 3 ani și pianul, dar acordeonul mi-a rămas legat de

Gabriel Dorobanțu

suflet. Chiar lângă casa noastră, în București, era un cunoscut reparator de acordeoane, Constantinescu (eram fascinat de melodiile interpretate de el la "havaiana" cu sunet tânguitor!), acesta fiind căutat de lăutari mult timp după ce se mutase la Ploiești. Cum aș putea uita serile muzicale de la noi, la care mai participau muzicalii soți Mateescu, fam. Botta și mai ales o altă vecină, Mona Scotti, componentă a unui grup vocal feminin notoriu în epocă, Trio Armonia. Am amintit de "cenaclurile muzicale" de același tip găzduite de familia Cristinoiu, dar în Capitală mai existau asemenea nuclee artistice, unde se întâlneau cu regularitate personalități. Astfel, la Stela Popescu și Mihai Maximilian aveau loc seri video la care lua parte Vasile Veselovski, Nicolae Licareț, Gică Petrescu, Corina Chiriac; "echipa George Grigoriu" îi includea pe Mișu Iancu, Sile Dinicu, Radu Șerban, Gioni Dimitriu, Sorina Dan (fosta soție a lui Mircea Crișan, cântăreață, colegă cândva la "revistă" cu Simona Cassian, soția lui "nea Gigi"), iar Vasile V. Vasilache (Vasile Vasilache junior, "Vava") avea pur și simplu deschisă permanent locuința de la Piața Buzești (la etaj locuia pe atunci Vasile Donose), unde nu cred să nu fi trecut

Alin Cibian

măcar o dată cineva din lumea divertismentului, prieteni fideli fiind Mirabela Dauer sau Tudor Vornicu.

La "Interpretare" a triumfat arădeanul Alin Cibian, cu piese de Cornel Fugaru și Ionel Tudor interpretate impecabil. Ce s-o fi ales de el? Doi soliști și-au împărțit premiul I, unul din ei urmând a deveni celebru peste ani. Este vorba de brașoveanul Marius Dragomir, cu al său "Party in Transylvania" ce a atins tiraje record. El a dat viață în concurs unor melodii de Cornel Fugaru, mânduind și trompeta, și Șerban Georgescu. Cornel Fugaru a avut "mână bună" la primii trei premiați, fiindcă al doilea premiu I, *ex aequo*, a revenit Marilenei Iordache (ce salt uriaș, de la mențiunea din anul anterior!), care a mai interpretat celebra "De-ai fi tu salcie" de Horia Moculescu, pe versuri de Mihai Maximilian. Tot doi soliști au fost distinși cu premiul II *ex aequo*, spectaculoasă fiind premiera talentatei Roxana Vulpescu, la a treia participare! Ea a cântat melodii de Viorel Gavrilă și Alexandru Vilmanyi, în timp ce colegul de podium, Florin Blaj, a dat

Cei mai frumoși ani

viața unor titluri semnate de Marius Țeicu și Dan Dimitriu. Băcăuanca de mare talent (voce, prezență scenică) Geanina Olaru a fost distinsă cu premiul III (o vedeam chiar mai sus în palmares), *ex aequo*, după interpretarea impecabilă a două piese semnate de George Grigoriu și Ionel Tudor. Anterior, Geanina Olaru, în egală măsură un înzestrat designer vestimentar, cucerise un premiu important la concursul "Muncă, tinerețe, frumusețe" de la Costinești. Mare pierdere că a abandonat muzica... Ea a împărțit distincția cu dinamicul Ovidiu Baci, în formă maximă în cele două cântece de Ion Cristinoiu și Ionel Tudor. În 1989 își începea ascensiunea charismaticul, chipeșul craiovean Aurelian Temișan, 1.90 m, fost practicant al handbalului, pe care toți prietenii îl apelează Cornel, după cel de-al doilea prenume. Când i-am oferit cartea mea "Amara-50, istorie și legendă", mi-a arătat o imagine din anii '70, cu tatăl său finalist al cunoscutului festival ialomițean, deci a moștenit talentul părintelui. La Mamaia '89 Aurelian Temișan a fost distins cu Premiul Tinereții (avea 17 ani), piesele pentru care a optat aparținând lui Marius Țeicu și Dan Beizadea. Popular actor și om de televiziune astăzi, el

București, la clasa Mihaela Runceanu-Ionel Tudor, ca și Adrian Enache, doar că acesta va trebui să aștepte un an intrarea în palmares. Georgeta Cernat era angajată, la 20 de ani, la Ansamblul artistic "Doina" al Armatei și a mizat pe piese de Cornel Fugaru și Marius Țeicu, în timp ce o altă solistă talentată, Brândușa Acsânte (20 de ani) din Iași a alăturat unei creații de Fugaru o alta a lui Șerban Georgescu. Alte două voci de mare viitor au venit din vestul țării, ceea ce în prezent nu se mai întâmplă deloc. Luminița Dumitrescu (17, Oradea), cu alura sa de

Lunia Tănase

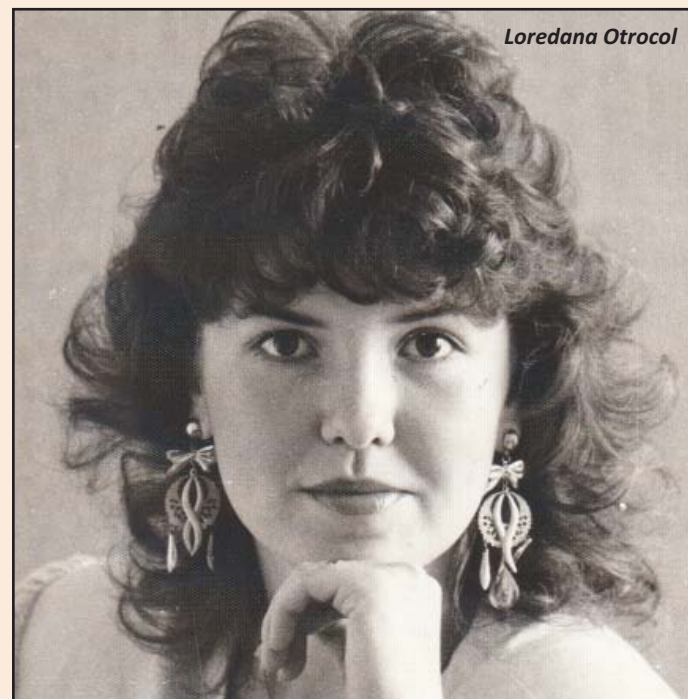
manechin, a dat viață impecabil unor melodii de Marius Țeicu și Dragoș Nedelcu, în timp ce simpatica elevă de 18 ani din Timișoara Loredana Otrocol a adus la microfon piese semnate de Ion Cristinoiu și Marius Țeicu. Cei 28 de finaliști (selecționați din peste 150) de la Interpretare au fost "cântăriți" de un juriu prezidat de muzicologul Vasile Tomescu, secretar al UCMR, și alcătuit din Temistocle Popa, Georgeta Stoleru, Cornel Fugaru, Anton Șuteu, Gabriel Alexandrescu (câștigător în 1985, student la Conservator și solist la Operetă), Gabriela Sauciu. La Creație au fost înscrise inițial peste 200 de lucrări, din care au fost reținute cele 36 din finală, toate acestea, plus cele de

Geanina Olaru

ar fi putut avea un statut superior, ca vedetă, și pe eșichierul muzicii ușoare, dacă ar fi primit mai multe șlagăre de la compozitorii noștri... Sensibila solistă cvasi-nevăzătoare Lunia Tănase a cântat melodii de Marius Țeicu ("Dormeau pe-o frunza două stele", ce cântec superb!) și Viorel Gavrilă, fiind distinsă cu Premiul Criticii Muzicale, iar Premiul Teatrului "Fantasio" din Constanța i-a fost înmănat lui Cristian Dicu (cu lucrări de Viorel Gavrilă și Dani Constantin). N-a mai existat, după cum se vede, Premiul CC al UTC, mai fiind acordate două mențiuni Elenei Laura Zavate (cu piese de Ion Cristinoiu și Cornel Fugaru) și Vanesei Radu (Temistocle Popa și Cornel Fugaru, acesta fiind indiscutabil, după cum se vede, "zâna bună" a laureaților). E greu de înțeles de ce au fost ocolite de juriu frumoasele, talentatele Brândușa Acsânte din Iași, Luminița Dumitrescu din Oradea sau Georgeta Cernat din București, așa cum evoluții remarcate au avut și Angela Caraiman din Iași (eleva compozitorului Titel Popovici), Gabriela Moraru din Constanța, Aneta Nedelescu din Galați sau Loredana Otrocol din Timișoara (stabilită în prezent în Canada), nemaivorbind de dinamicul gălățean Adrian Enache. Geanina Olaru era elevă la Școala populară de artă din

Loredana Otrocol

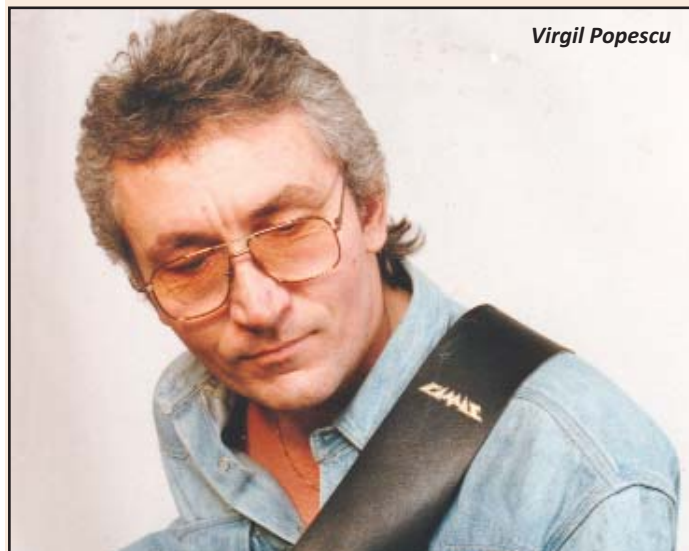

la Interpretare, fiind gravate pe 7 albume Electrecord aflate la vânzare la Teatrul de vară (cu "negative" realizate de orchestra RTV dirijată de Ion Cristinoiu). Juriul secțiunii de Creație l-a avut în frunte tot pe Vasile Tomescu, el incluzându-i pe Laurențiu Profeta, Cornel Trăilescu, Sergiu Eremia, Ion Cristinoiu, Dorin Teodorescu, Paul Enigărescu, poetul Mircea Florin Șandru. Pe mulți dintre ei i-am inclus absolut pe merit în colectivele muzicale cu care am colindat

Marina Scupra

țara și în care au dovedit opțiuni repertoriale remarcabile și farmec scenic, stând fără să roșească alături de vedetele genului. La loc de cinste se situau turneele desfășurate sub egida Filarmonicii din Botoșani (încă o dată, ce bună era autofinanțarea, încasându-se bani pentru instituție inclusiv din vânzarea programelor de sală pe care le realizăm și pe care protagoniștii dădeau autografe). Acompaniamentul era asigurat de o formație dirijată de Victor Huminic (actualmente în Franța), alcatuită din instrumentiști ai instituției, între care trompetistul Dan Mircea. Acesta a fost socrul Mădălinei Manole, iar peste ani a fost director al Filarmonicii, am colaborat la câteva concerte. În aceste turnee i-am avut alături pe Gabriel Cotabiță ("Noapte albastră" era titlul multor spectacole), Alexandra Canareica,

Virgil Popescu

Natalia Guberna, Gabriel Dorobanțu, Daniel Iordăchioae, Ricky Dandel, Cătălin Crișan (la fiecare sală acesta găsea un pian și cânta, parcă numai pentru el...). Un alt promotor pasionat cu care am colaborat fructuos, oferind ocazia confruntării cu publicul soliștilor tineri, a fost Horațiu Vornica, director al casei de cultură din Reșița. Ani la rând am "bătut" toate localitățile județului, cu distribuții în care

figurau Anda Călugăreanu, Loredana Groza, Silvia Dumitrescu, Anca Țurcașiu, Gheorghe Gheorghiu, Marina Scupra, grupul Forte, parte din aceștia fiind protagoniștii recitalurilor ce condimentau populara competiție "Miss Caraș-Severin", unde între altele s-a lansat top-modelul internațional Liana Vârciorovan, cu o frumoasă carieră în Italia.

Parcurgând lista melodiilor finaliste nepremiate avem câteva revelații. Nu s-au rușinat să figureze în această categorie ("important e să participi", ca la Jocurile Olimpice) creatori reputați cum ar fi Camelia Dăscălescu (piesa sa a avut-o drept textieră și interpretează pe Roxana Popescu), Horia Moculescu (a mizat din nou pe vocea remarcabilă a lui Bogdan Bradu), Temistocle Popa, Dan Dimitriu (2), Virgil Popescu (la începutul colaborării cu Oana Sîrbu), George Grigoriu, Dan Beizadea (soția acestuia era asistentă-șefă la o foarte căutată Policlinică de pe Calea Dorobanților...), Marcel Dragomir, Dan Stoian, Ionel Tudor, deci numele nu prea conta dacă piesa nu era pe placul juriului. Două creații a avut Claudia Daniela Nacu, tânără membră a U.C.M.R.: "Unde ești?" (versuri și interpretare ea însăși - să nu uităm că a cântat și în Trio Expres) și "Cuvântul om", text Dan V. Dumitriu, cântată de autoare împreună cu bunul său coleg Dorin Anastasiu, avându-l alături de ei pe Doru Căplescule. Premonitoriu a sunat, în august/ septembrie 1989, titlul compoziției lui

Brândușa Acsânte, Gabriela Roșu

Victor Socaciu, "Libertate"... Ca de obicei, nu prea au fost luați în seamă pentru premii, dar și-au făcut auzit glasul, compozitori din noua generație. În afară de Claudia Daniela Nacu i-aș mai aminti pe Viorel Covaci, Radu Simion jr. (fiul reputatului naist), Mihai Grigoriu (fiul lui Angel Grigoriu, pianist foarte bun, membru al U.C.M.R.), Marius Marchiș, Octav Firulescu, Dragoș Nedelcu, Mira Moreno-Toroimac (compozitoare, textieră și solistă a piesei "Voi"). Aceasta din urmă, fiică a regizorului muzical de la Radio, Fromi Moreno, era căsătorită pe atunci cu bateristul Orchestrei de estradă a Radioteleviziunii, Marian Toroimac, și ulterior a emigrat în Israel. Între cei care au dat viață acestor 21 de titluri nepremiate au fost, firește, și nume grele ale genului (Gabriel Cotabiță, Marina Florea, Gabriel Dorobanțu, Victor Socaciu, Adrian Daminescu, Carmen Mureșan, Mirabela Dauer, Mihaela Runceanu, Gina Pătrașcu), dar mai ales interpreți din "noul val", pe care au mizat îndeobște colegii lor de generație și de vise. În această listă se înscriu Oana Sîrbu, Daniel Iordăchioae, Daniela Nicol, Claudia Daniela Nacu, Bogdan Bradu, Marina Scupra, Cvintetul vocal Luchian, Mira Moreno-Toroimac.

Câștigător al Trofeului "Steaua fără nume", ca și Gina Pătrașcu, Marian Spânoche, constănțean la origine, a "navigat pe marea de speranțe" imaginată de textierul Angel Grigoriu și de compozitorul Dan Beizadea. Așa cum observam la începutul acestui serial, până în 1989 organizatorii (C.C.E.S., U.C.M.R., Radioteleviziunea Română, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Constanța) introduceau cu abilitate pe afișul manifestării piese în afară de concurs, care prin specificul lor "tematic" erau menite să adoarmă vigilența "organelor", care în acest fel nu se mai amestecau în restul repertoriului. La această ediție două au fost lucrările având această sarcină, "Flori pentru August" (muzică și text Temistole Popa) - cu un grup de soliști - și "Pentru liniștea Planetei" (Cornel Fugaru/ Dan V. Dumitriu), cu alt grup de interpreți, între care Mihaela Runceanu, Loredana Groza, Mirela Voiculescu-Fugaru, Gabriel Cotabiță, Bogdan Bradu. Celelate trei creații în afară de concurs au fost "cuminți", două aparținând lui Ion Cristinoiu - "Eu și tu, iubite București" (solist Jean Păunescu, cu vocea-i remarcabilă) și "Iartă-mă!" (Gabriel Cotabiță), cealaltă fiind semnată de Laurențiu Profeta (adesea în această postură, fiind mai mereu membru în juriu) - "Dacă ochii mei îți spun ceva" (versuri și interpretare Roxana Popescu). Pe vremuri, când realizam emisiuni la Radio, fiecare melodie era trecută în

la un nivel absolut respirabil, datorită abilității de a strecura câteva piese "tematice" și cu asta salva situația. Eu, ca prezentator, îmi scriam de mână câteva fraze de început (cu "Cântarea României", ș.a.), în rest brodam liber de pe lista dată de organizatori, cu cântecele și tinerii din finală - asta pentru cei care-și închipuie că aveam vreun text vizat de partid! La finalul ediției '89 a fost așezată o "copertă" în stilul celor amintite mai sus, cu două piese în afară de concurs aparținând lui Cornel Fugaru, "Pentru liniștea planetei" și "E sărbătoare la Mamaia", cântate de un grup de soliști. Reamintesc că festivalul a avut două seri consacrate Creației, alte două Interpretării, după care Gala

Mihaela Runceanu

Marius Dragomir

Kardex pe un carton, unde se scria data difuzării, pentru a se evita repetarea obsesivă a unor titluri, fie ele de succes. Cu siguranță aceste fișe alfabetice nu mai există, cum nu mai există nici redacția de specialitate, dar dacă ar mai fi am descoperi că sunt albe, într-atât de marginalizată este muzica ușoară românească la Radio... *România*, unde numai Horia Moculescu, cu minunatul lui serial de sâmbătă seara de la Radio România Cultural ne mai amintește ce tezaur unic lăsăm să cadă în uitare...

Ca și în anii anteriori au fost programate pe litoral concerte "Avanpremieră Mamaia", foarte utile atât în rodarea tinerilor finaliști, cât și în ceea ce privește șansa oferită unui număr mare de iubitori ai muzicii ușoare românești de a-și vedea idolii (în partea a doua erau recitaluri ale vedetelor), fiindcă, să nu uităm, Teatrul de vară din Mamaia avea doar 1200 de locuri. Reamintesc încă o dată meritul indiscutabil al celui care a salvat festivalul de la Mamaia după întreruperea brutală din 1976 - secretarul de stat de la Consiliul culturii, Ladislau Hegheduș. Lui i s-a datorat relansarea în 1983 și menținerea

laureaților. În 2009 un cotidian a încercat să afle cum a evoluat festivalul și să stabilească dacă a progresat sau nu în cele două decenii scurse. Și a aflat că Teatrul de vară din Mamaia era tot neacoperit (de altfel câteva ediții fuseseră gazduite de grădina Soveja din Constanța), că interpreții nu mai erau plătiți, că sala, altădată luată cu asalt de cumpărătorii de bilete, nu se mai umplea nici cu sute de invitații. După 20 de ani tinerii aspiranți la glorie părăseau anonimi scena concursului, când înainte până și ei apăreau pe discurile consacrate evenimentului, nemaivorbind că dacă înainte se lansau minimum 4-5 mari șlagăre, acest lucru nu se mai petrecea, recolta fiind extrem de slabă - încercați de altfel să vă amintiți și să fredonați un refren de după anul 2000, să zicem.

Nici vorbă de nostalgie, ne vom ocupa cu aceeași obiectivitate și de edițiile post-decembriste, dar ceea ce era înainte o mare sărbătoare a muzicii ușoare românești s-a degradat treptat. Cu invazia nefericită a unor alte genuri (rock, dance, etno, hip-hop), festivalul și-a pierdut identitatea muzicală, nemaifiind, așa cum titra în cotidianul "Corriere della sera" reputatul critic muzical italian Mario Luzzato Fegiz, "Un Sanremo la malul mării". Deloc întâmplător, peste numai 3 ani, în 2012, festivalul de la Mamaia, desfășurat la...Constanța, a sucombat irevocabil, dar nu definitiv, dovadă aniversarea a 60 de ani de la prima ediție, din august 2023, anunțată în momentul când scriem aceste rânduri.

Sperăm că nu vor mai fi repetate erorile trecutului și că vom asista la renașterea Păsării Phoenix, chiar dacă mai avem de așteptat până la revenirea pe scena originală, la Mamaia. (*Va urma*)

Octavian URSULESCU

Mihai Constantinescu

Cu Mihai m-am împrietenit în perioada când lansase primul său mare șlagăr, "Păpușa" (O păpușă/pe hârtie/cu creionu-am desenat...), încredințată de el prietenei lui de atunci, Olimpia Panciu. M-am întors cu trenul împreună cu ei doi de la festivalul de la Mamaia în 1972, care la acea ediție a avut loc la Teatrul Dramatic din Constanța. Țin minte că Mihai nu avea o situație materială foarte bună. Fiind foarte îndemânat, făcea niște veioze foarte simpatice din sfoară și fructe lăcuite de platan. I-am cumpărat vreo două și am plasat multe tuturor prietenilor mei, în felul acesta mi-am manifestat, cum am putut, prietenia față de

el... Încet-încet a început să-și impună compozițiile, pe care nu o dată mi le-a cântat în premieră la chitară, cu una din primele a câștigat, îmbrăcat cu un cojocel, concursul "Tele-Top" pe care îl prezentam, realizat de Elisabeta Mondanos și care se filma în aer liber (era și pentru mine debutul pe micul ecran). În emisiunile mele de la Radio nu o dată am decretat sprintările lui melodii drept "Șlagăr al emisiunii", piesa respectivă difuzându-se de 5-6 ori pe parcursul celor 4 ore ale programului și devenind astfel familiare melomanilor. Prin tot ceea ce făcea aducea o notă modernă, dezinvoltă, tinerească, nu mai spun că era adorat de copii – și, culmea, el n-a avut... Inevitabil, am pornit turneele, îndeosebi în Ardeal, multe din ele având loc în județul meu natal, Mureș. Distribuția era mică, încăpeam într-un microbuz "TV", românesc, cu tot cu echipament: Mihai, Mirabela Dauer, Natalia Guberna, eu, iar la pupitrul de sunet Marcel Tănase. Ce vremuri, ce primire ne aștepta în fiecare oraș! De la Sibiu, de la o fabrică celebră, ne cumpăram obiecte de voiaj din piele, saci de voiaj pentru haine, genți de pilot, genți diplomat, firește totul pentru export. La Târgu-Mureș ne așteptau ca pe niște regi frații Curtifan, la hotelul Continental, nu mai zic de cei de la fabrica de pielărie și mănuși. Eram toți "împielțiți" ultimul răcnet! Tot de acolo din oraș, ne-am luat pick-up-uri, amplificatoare, radio-uri de mare calitate. Din punct de vedere muzical foloseam firește "negativele" orchestrale, la început pe casete audio, ceea ce nu o dată a dus la probleme tehnice, ulterior am evoluat. Înaintea unui turneu, Mihai vine la mine și mă întreabă unde m-am născut. Îi spun că în

satul Câmpul Cetății, dar că am copilărit la câțiva km, la Chiheru de Sus. N-a mai zis nimic, dar s-a interesat unde este cea mai apropiată sală și așa am ajuns cu spectacolul nostru la Sovata, surpriză uriașă pentru mine și firește o emoție formidabilă. Tot Mihai, în lipsa unui actor comic în spectacol, a venit cu ideea, pe care chiar la Sovata am lansat-o, unui dialog între mine și spectatori. Aceștia îmi trimiteau bilețele din sală, iar eu răspundeam celor mai amuzante, dar aveam mereu pregătite câteva pe care se înțelege că nu le trimisese nimeni! Haz total, ce mai. Am fost peste tot unde a locuit – pe undeva pe la Piața Coșbuc, apoi în Tineretului și pe str. Sandu Aldea, cu apartamentul pentru care s-a luptat atâta și care, prin pierderea lui ("retrocedare", cunoașteți...), i-a slăbit sigur inima. Când încă stătea în Coșbuc i s-a prăpădit mama. Seara aveam spectacol la Ploiești și evident nu se puneau problema să vină, dar și-a înghițit lacrimile și a cântat ca niciodată, dovadă unică de profesionalism. Amintirile mele sunt legate de festivalurile de la Mamaia, de concursul TVR "Șlagăre în devenire", de un concert la Lugoj unde a avut o problemă gravă de sănătate (era perioada colaborării cu Anastasia Lazariuc), dar mai ales de umorul lui și de felul luminos în care privea viața. În Ardeal, nu pot uita, am fost cu el în localități cu foarte mulți maghiari – la Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Sf. Gheorghe, în comune. Ei bine, merita să vedeți cum adolescentele maghiare îl asaltau pentru autografe (pe atunci mai puțin cu selfiurile...) și mai ales cum știau pe dinafară toate cântecele lui. De atunci n-am mai avut deloc spectacole în zona aceea, acum nu ne mai cheamă nimeni... Am descoperit o fotografie de acum vreo 15-20 de ani, făcută în cabină, la Casa de cultură a sindicatelor din Sibiu. Un organizator tânăr din acest oraș mi-a propus un concert de muzică ușoară retro, cu vedete ale "generației de aur". M-a încântat ideea, doar fusesem părtaș la atâtea succese alături de ei, așa încât am luat imediat o hârtie și primul nume a fost al lui Mihai, care s-a arătat entuziasmat. În concertul respectiv au mai fost, după cât se vede, în afară de noi, Gabriel Dorobanțu, Marina

Florea, Marina Voica, Carmen Trandafir și Daniel Iordăchioae, dar în alte spectacole au cântat și Stela Enache, Alexandru Jula, Ileana Șipoteanu, Natalia Guberna, Adrian Daminescu. Triumf în toate reprezentațiile din Sibiu, dar și în cele din Alba-Iulia sau Luduș. Spre încântarea spectatorilor nostalgici, în foyer exista un stand unde

aceștia puteau achiziționa CD-uri ale protagoniștilor (ședințele de autografe și, de această dată, și de fotografiere durau și o oră!), dar și cărți cu subiect muzical. Mihai era mereu în centrul atenției, înconjurat de adulți care crescuseră, de când erau copii, pe melodiile lui, el aducând mereu "Un zâmbet, o floare". Din păcate, proiectul mi-a fost furat, pur și simplu, fiind aruncat din cuib de un...pui de cuc, dar nu de mine mi-a părut rău, ci de acești artiști admirabili... Mihai Constantinescu n-a avut o viață foarte ușoară: a avut și un accident de mașină, s-a operat pe cord deschis, dar a avut și mari satisfacții, una din ele fiind aceea că devenise membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. Nu avea studii muzicale, dar prin șlagărele sale ne convinsese pe toți că trăim, totuși, într-o "Lume minunată"...

Elena Cârstea

Elena Cârstea a fost indiscutabil o solistă cu multă personalitate, mai nonconformistă, dar și dotată cu mult umor. Cine poate uita că a împins-o îmbrăcată în piscină pe Andreea Bălan? Iar declarația ei cum că "toți bărbații sunt niște porci" a fost făcută, în momentul respectiv, tot așa, în spirit provocator, de frondă și cu siguranță nu-l include în această categorie pe soțul ei american, cu care formează un cuplu fericit!

Am cunoscut-o în anii '80, la Festivalul național de jazz de la Sibiu, unde mergeam între altele în postura de corespondent al revistelor "Jazz Forum" (oficios al Federației Internaționale de Jazz) și "Jazz Journal Internațional" (Marea Britanie), dar și de semnatar al cronicilor de specialitate din "Contemporanul", "Scânteia tineretului", "Neuer Weg", "Femeia", "Vacanțe în România" (publicație tipărită în 5 limbi străine). La una din ediții am fost abordat în holul hotelului de o adolescentă drăguță, ușor durdulie, care mi-a spus că urmărește toate emisiunile muzicale de la TVR și că dorește să se lanseze. Vă dați seama, nu era prima dată când mi se întâmpla asta, lumea se uita la "Steaua fără nume", "Șlagăre în devenire", "Meridianele cântecului", la festivalul de la Mamaia, era un singur post TV... Așa încât, ușor sceptic, am invitat-o să-mi cânte ceva și am fost cu adevărat uimit: voce, intonație, feeling. Știu că mi-a cântat vreo două piese străine și tot ce am putut face a fost să-i recomand ca dacă ajunge la București (era din Mediaș) să-l caute la TVR pe colegul meu Titus Munteanu, eu fiind doar colaborator, deci nefiind angajat acolo. Mărturisesc că am uitat episodul, până când Titus mi-a spus să mă uit într-o sâmbătă seara la emisiunea sa de "Variatăți", când va lansa un mare talent. Poate unii își mai amintesc: s-a anunțat, ca invitată, o cântăreață americană și a apărut, cu o piesă în limba engleză, fata de la Sibiu, pe care evident nu o știa nimeni... în afară de mine! Titus Munteanu a fost adevăratul ei mentor, i-a călăuzit primii pași la nivel profesionist, a sprijinit-o (un timp chiar a găzduit-o, neavând unde locui în Capitală), a sfătuit-o în ceea ce privește repertoriul. Acum niște ani, revenită în

țară, m-am întâlnit cu Elena Cârstea la fostul hotel Marshal din str. Batiștei (cel care avea pe pereți tablouri și fotografii cu toți artiștii importanți), i-am dat niște articole scrise despre ea, din păcate nu apăruse cartea mea "Titus Munteanu, un Lord al micului ecran", sper să am ocazia să i-o dăruiesc cu prima ocazie. Talentul muzical se pare că exista în familie, Elena a avut o soră care cânta minunat, Sanda, care și-a pierdut viața, foarte tânără, în mod tragic...

Am prezentat-o de multe ori pe Elena Cârstea la evenimente, spectacole, festivaluri. La Mamaia acest lucru s-a întâmplat pentru prima oară la ediția 1990. În vara aceluia an Loredana Groza, Silvia Dumitrescu și Elena Cârstea întreprinseseră un turneu în Peninsula, sub genericul "România salută Italia", așa încât Titus Munteanu le-a invitat pe toate trei să susțină recitaluri la cea primă ediție post-decembristă. În ce o privește, Elena a cântat cu rafinamentului binecunoscut piese de Marcel Dragomir, Dan Iagnov, Alexandru Vilmanyi, dar și compoziția proprie, ce avea să devină șlagăr, "Ochii tăi".

Un episod simpativ-foc se leagă de un concert susținut la Panciu. Directoarea Casei de cultură de acolo mă ruga des să vin cu spectacole, mai făceau și ei niște fonduri, doar că orașul nu avea atunci hotel (o avea azi?). Încărcam în Dacia mea trei vedete, iar atracția principală era faptul că administratorul cramei de acolo ne dădea gratis orice cantitate de vin, doar să avem "vase" (canistre), așa că artiștii, la întoarcere, stăteau cu picioarele pe ele, într-o plăcută aromă! După un concert (îmi aduc aminte că erau atunci Mihaela Runceanu și Gheorghe Gheorghiu) am fost găzduiți la un... internat școlar, dar când a participat și Elena Cârstea unica soluție a fost o cameră la etajul unei prăvălii sau așa ceva, în centru. Nici urmă de încălzire, era un frig cumplit, prin noiembrie, așa încât ne-am culcat toți patru îmbrăcați, cu șubele pe noi, iar a doua zi am condus până la București cu ochii lipiți, mai mirosea și a vin în mașină! Sunt curios dacă Elena își mai amintește...

Multe vedete au plecat din România înainte de 1989, din motivele cunoscute, mai ales că artiștii cu contracte în Occident primeau viză, pentru că aduceau bani frumoși în țară. Dar, să recunoaștem cu sinceritate, nici unul nu a atins nici pe departe în străinătate statutul pe care-l avea în țară, unii au fost chiar nevoiți la început să practice munci neconforme cu pregătirea lor - șoferi de taxi, administratori

de bloc, imobiliare, etc. Soliștii desigur mai cântau pentru românii din diaspora, în restaurante românești, dar nu e întâmplător faptul că la un moment dat, chiar la senectute, unii dintre ei s-au întors în țară – Constantin Drăghici (care a avut un recital chiar la Mamaia '90), Lucky Marinescu, Sergiu Cioiu reluând cariere întrerupte multă vreme. Cei care aveau copii au făcut-o indiscutabil pentru aceștia – este și cazul Elenei Cârstea, pentru cele două fiice ale ei. După 1990 nu se mai punea problema ca artiștii să rămână peste hotare; pleacă și vin când vor, se căsătoresc, își fac viața așa cum își doresc. Știu că Elena Cârstea a avut probleme de sănătate, sper din toată inima că este iarăși în forma din perioada când... ne făcea pe toți niște porci (acceptăm cu toții, măcar să fie bine, mai ales că eu sunt născut în Zodia Porcului!), veselă și plină de viață. Și n-am pierdut speranța s-o mai prezint la un concert în România...

Marina Florea

A fost descoperită de reputatul compozitor George Grigoriu la un concurs de talente la Otopeni, acesta fiind cucerit de calitățile sale vocale excepționale. Din acel moment a compus pentru ea zeci de melodii, bună parte din ele laureate la marile competiții, în frunte cu festivalul de la Mamaia. De altfel ascensiunea sa a început chiar aici, Marina Florea cucerind Trofeul de interpretare la ediția 1983, prima de la reluarea manifestării (după cum se știe festivalul fusese întrerupt în 1976, în urma articolelor critice ale poetului Adrian Păunescu din revista sa, „Flacăra”). Cea mai bună dovadă a perenității șlagărelor lansate este că în fiecare an mai bine de jumătate din melodiile alese de finaliștii, inclusiv cei străini, de la Festivalul internațional de muzică ușoară „George Grigoriu” de la Brăila sunt lansate de ea! A fost startul unei cariere artistice impresionante, cu zeci de turnee, colaborări, premii, recunoașteri. În urmă cu câțiva ani a reunit cele mai frumoase cântece ale sale pe un album „Best of” editat de Casa de discuri Eurostar, album purtând titlul marelui său șlagăr „Stele perechi” de Ionel Tudor. În ultimii ani a fost invitată de Paul Surugiu-Fuego, alături de Stela Enache, în câteva din proiectele lui, în special „Gramofon”, în care cinstea

refrenele memorabile ale muzicii noastre ușoare. Dinamică, antrenantă, în mare formă, Marina Florea cucerește la fiecare recital al său, în care include invariabil, înafară de „Stele perechi”, un remake modern al unei foarte vechi piese de Nicolae Kirculescu, „Nu mă uita”, precum și piese de ultimă oră scrise special pentru ea de Mihai Alexandru, iar în recitalurile extinse creații de George Grigoriu („Cui îi pasă de mine?”) sau Jolt Kerestely („Un buchet de

crizanteme”), între altele. Ar fi de dorit ca organizatorii festivalului de la Mamaia s-o invite la ediția din acest an, pentru a ne reaminti câteva din piesele lansate de ea pe scena festivalului și distinse cu premii importante...

U. OCTAVIAN

Muzică și educație

Asociația culturală „Cetatea Romanței” Târgoviște a inaugurat încă de la începutul anului, la Muzeul „Casa Romanței”, Programul Național Educațional „Tinerețea Romanței”, desfășurat sub patronajul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO.

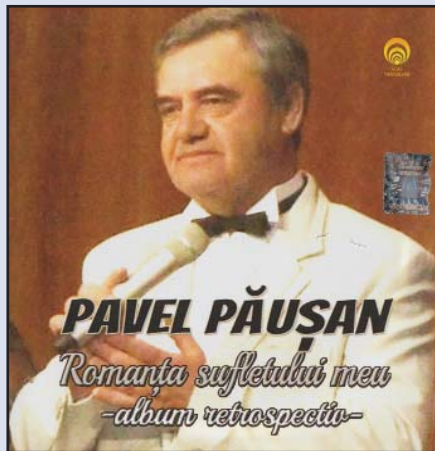
Ediția din acest an a programului include, între altele, o suită de vizite online desfășurate pe aplicația Zoom, la care participă grupuri de elevi și de studenți din zone istorice ale României, din Basarabia, din Bucovina, precum și din Diaspora. Pe lângă acestea, programul include Ateliere de romanțe pentru

tineri interpreți din România și din Diaspora (în special în cadrul preselecțiilor regionale pentru Festivalul „Crizantema de aur”), precum și concerte „Tinerețea Romanței”, continuând seria de mare succes începută în 2017. În cadrul acestora, tinerii laureați ai festivalului național „Crizantema de aur”, care în această toamnă va avea ediția a 58-a, sunt acompaniați de orchestre profesionale, pe scena instituțiilor importante – teatre de operă, filarmonici, universități, centre, școli și muzee de artă, case de cultură. (M. G.)

**Pavel Păușan:
„Romaņa sufletului meu”**

La patru decenii de la cucerirea prestigiosului Trofeu “Crizantema de aur” la Târgoviște, interpretul din jud. Sălaj a revenit pe scena festivalului național, atât pentru a susține, la invitația Alinei Mavrodin Vasiliu, un recital, cât și pentru a-și lansa acest album retrospectiv. Produs în frumoase condiții grafice de Glas Transilvan Studio din Cluj-Napoca, albumul retrasează și prin imagini activitatea discografică anterioară a protagonistului. Iar în plan muzical selecția de suflet include melodii celebre, cum ar fi “Ciobănaș cu 300 de oi”, “Car frumos cu patru boi”, “Smâranda”, “Să-mi cânti cobzar”, “Cine mi te-a scos în cale”, “Pe lângă plopii fără soț”, “De ce m-ați dus de lângă voi?”, “De ziua nunții tale-ți scriu”, “În rariștea de lângă vii”... O colecție absolut impresionantă, ce merge la suflet numeroșilor iubitori ai acestui gen muzical de patrimoniu. Cele 14 romaņe beneficiază de aranjamente orchestrale semnate de Paraschiv Oprea, Mugurel Scutăreanu, Ștefan Ioanovici.

**Floriana Pliundra:
„Mândru nume-i Floriana”**

Protagonista acestui album, al doilea lansat la casa de discuri Eurostar, reprezintă un „caz” aparte în lumea folclorului, fiind absolventă a două facultăți la UNMB, cu Master în Muzicologie și Doctorat în Muzică, nemaivorbind de faptul că este profesoară la Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” din Capitală! Familia Ancăi-Floriana Pliundra este originară din Bucovina (Ceahor, Cernăuți), cele 12 melodii de pe acest album fiind, așa cum mărturisește interpretă în impresionantul booklet, „din vatra folclorică a satului moldovenesc, culese și șlefuite de mine cu mare migală”. La această grijă de a nu se abate de la stilul moldovenesc tradițional se adaugă aranjamentele semnate de prof. dr. Marcel Ghinea, dirijorul orchestrei de acompaniament, precum și mixajul aparținând lui Radu Horomnea. Că este un disc cu adevărat special o dovedesc convingător recomandările făcute în booklet de autentice personalități: prof. univ. dr, dr HC Valentina Sandu Dediu, conf. univ. dr., dr HC Ioan Golcea, prof. Nicolae Racu, Gheorghe Turda, Viorela Filip, dr. Doina Ișfănoni. Interpreta poate fi așadar mândră nu doar de prenume, ci și de talentul ei cert, pus în slujba respectului față de folclorul românesc autentic.

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:

Mihai COSMA

Redactori: Octavian URSULESCU

Norela-Liviana COSTEA

Secretar de redacție: Costin ASLAM

Corespondenți:

Mariana POPESCU, Constantin-Tufan STAN,

Carmen STOIANOV, Alex VASILIU

Semnează în acest număr:

Dan BUCIU, Teodora CONSTANTINESCU, Oana GEORGESCU, Răzvan GEORGESCU, Doru IONESCU, David LAPADAT, Florian LUNGU, Carmen MANEA, Marin MARIAN, Doina MOGA, Sarah RIZESCU, Lena VIERU-CONTA, Mirela STOENESCU-TOLLEA, Carmen STOIANOV

Mirela Lepădatu: „Arome muzicale”

Casa de discuri Eurostar continuă colaborarea fructuoasă cu compozitorul și interpretul George Dragomir, care-și pune în valoare pe fiecare album solida pregătire muzicală. De altfel în voluminosul booklet, alături de alte numeroase considerații pertinente (între care ale Viorelei Filip, care semnează cinci texte pe acest CD, și ale lui Mihai Trăistariu) se numără acelea ale fostului său dascăl de la Facultatea de muzică din Brașov, conf. univ. dr. Petre Marcel Vârlan. Avem de-a face cu un adevărat album de autor, George Dragomir semnând muzica la toate cele 15 cântece, dar și 2 texte și 13 aranjamente muzicale. De această dată el acordă credit unei soliste tinere, cu talent real, Mirela Lepădatu, cu multe premii la competiții de muzică ușoară deschise vârstei ei. Între colaboratorii lui George Dragomir la realizarea acestui reușit album se mai numără Diana Ion, Lidia Grigorescu, Petronela Apopei, Alexandru Roșu și Viorel Andrinouiu. (D. M.)

<https://ucmr.org.ro/revistele-ucmr/revista-actualitatea-muzicala/>

Adresa redacției: București, str. Ecaterina Teodoroiu nr. 19, sect. 1, 010971, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742X